

ASOCIAȚIA
PROFESIONALĂ
A
GEOGRAFILOR
DIN ROMÂNIA

- **Geografia ca știință**
- **Geografia ca obiect de învățământ**

www.apgr.eu

ISSN 2067 - 4090

e-ISSN 2068-9977

L- ISSN 2067 - 4090

Editura Universitară

Geograful

REVISTĂ DE INFORMARE, ANALIZĂ,
CULTURĂ ȘI OPINIE GEOGRAFICĂ

ANUL XIV, NR. 1 - 4,
IANUARIE – DECEMBRIE 2022

IN MEMORIAM

- O personalitate complexă în slujba comunității geografice – Prof. Șerban Dragomirescu 3
- - Prof. univ. dr. Ion Zăvoianu – un cercetător de elită 15
- - O viață dedicată cercetării și învățământului superior – prof. univ. dr. Ion Zăvoianu 18

ARTICOLE ȘI COMUNICĂRI

- Cum au reacționat actorii din educație și autoritățile române într-o situație de excepție: Pandemia COVID-19* 20
- Dezvoltarea turistică durabilă a comunei Sfântu Gheorghe 55
- Evaluarea resurselor turistice din stațiunea Sinaia 67

ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR

- Provocări ale demersului didactic în învățământul preuniversitar la începutul mileniului III. Este geografia o disciplină atractivă pentru elevi? 77

DE PE GLOB

- Astana – De la firul ierbii al stepei asiatice la zgârie norii viitorului 89
- RECENZII 98

GEOGRAFUL

Revistă de informare, analiză, cultură și opinie geografică

COLEGIUL EDITORIAL

Editor șef

Prof.univ.dr. Ioan IANOȘ

Secretar general de redacție

Asis. univ. dr. George SECĂREANU

Editori șefi adjuncți

*Prof.univ.dr. Cristian BRAGHINĂ, prof.univ.dr. Pompei COCEAN,
prof.univ.dr. Alexandru ILIEȘ, prof.univ.dr. Constantin RUSU,
prof.univ.dr. Petru URDEA*

Membrii Colegiului editorial

*Prof.univ.dr. Bogdan MIHAI, prof.univ.dr. Ionel MUNTELE,
prof.univ.dr. Maria PĂTROESCU, prof.univ.dr. Nicolae POPA,
prof. univ.dr. Maria RĂDOANE, prof.univ.dr. Vasile SURD,
conf.univ.dr. Dănuț-Radu SĂGEATĂ, dr. Vasile SIMILEANU*

Secretariat de redacție

*Prof.univ.dr. Igor SÎRODOEV, conf. univ.dr. Daniela ZAMFIR, conf.univ.dr. An-
dreea Loreta CERCLEUX, conf. univ.dr. Maria Natașa TĂTUI-VĂIDIANU,
lect. univ. dr. Ilinca Valentina STOICA, lect. univ. dr. Florentina-Cristina MERCIU,
lect. univ. dr. Mirela PARASCHIV, lect. univ. dr. Irina FLOREA-SAGHIN,*

Revista GEOGRAFUL este editată de:

ASOCIAȚIA PROFESIONALĂ A GEOGRAFILOR DIN ROMÂNIA

Înscrișă în Registrul Asociațiilor și Fundațiilor nr.111 din 16.10.2008,
Judecătoria Sector 1, București
CIF 25807732 / 2009, IBAN RO93CECEB31943RON2300998
CEC BANK S.A., S.M.București, Agenția Sala Palatului
București, Sector 1, Bd.Nicolae Bălcescu nr.1, cod 010041
tel. 021-3138410, 021-3143508/2137, 0745121408
fax. 021-3138410, e-mail: ianos50@yahoo.com

În colaborare cu:

**CENTRUL INTERDISCIPLINAR DE CERCETĂRI AVANSATE
ASUPRA DINAMICII TERITORIALE (C.I.C.A.D.I.T) - Universitatea din București**
București, sector 3, Bd. Regina Elisabeta nr.4-12, cod 030018
web: www.cicadit.ro

IN MEMORIAM

**O PERSONALITATE COMPLEXĂ ÎN SLUJBA COMUNITĂȚII
GEOGRAFICE - Prof. ȘERBAN DRAGOMIRESCU -
(1932-2022)**

Omul de știință și de cultură Șerban Dragomirescu, după o viață dedicată creșterii vizibilității geografiei românești la nivel național și internațional, ne-a părăsit la începutul lunii mai 2022, lăsând un mare gol în mediul relațional pe care l-a dominat, la propriu, timp de peste șase decenii. Dacă geografia românească a fost vizibilă internațional în toată perioada comunistă, aceasta s-a întâmplat pentru că, din fericire, s-a bazat pe erudiția, comunicarea și comportamentul extrem de loial și productiv al domniei sale, pe cultivarea unor relații de cooperare între Institutul de Geografie și numeroase instituții de învățământ și cercetare din întreaga lume.

Unul din paradoxurile existenței noastre, ca geografi, este acela că apreciem oamenii numai după ce au scris și nu după ce au realizat, efectiv, pentru știința noastră. Adică, neglijăm frecvent activități fără de care geografia românească nu ar fi fost ceea ce este. Dacă cineva vrea să demonstreze că există personalități care, fără a deține un titlu, o funcție de conducere sau alte roluri manageriale, au reușit să fie un adevărat catalizator într-o perioadă grea și de tranziție, atunci este suficient să se informeze asupra activității extrem de complexe a d-lui Șerban Dragomirescu! Cel mai cunoscut geograf român în străinătate, după Vintilă Mihăilescu, în perioada comunistă, și foarte bine apreciat după anul 1990, cercetătorul și profesorul Șerban Dragomirescu s-a

dedicat observării atente a modului de revitalizare a geografiei, păstrării conexiunii dintre generații, promovării unor laturi relativ neglijate ale cercetării geografice.

Vorbitor al mai multor limbi străine (franceza, engleza, germana, italiana), posesor al unei culturi geografice solide și conștient de importanța relațiilor internaționale pentru geografia românească, a fost mesagerul geografilor români în dialogul cu alți geografi ai lumii. În același timp, trebuie menționat că a sprijinit editarea în limba română a operelor unor mari geografi francezi, printre care Emmanuel De Martonne și Robert Ficheux. Cred, în continuare, că noi, geografii și românii, am făcut prea puțin pentru a releva rolul lui De Martonne în geografia, istoria și cultura românească. De relațiile personale pe care le-a avut cu familia Ficheux, personal am beneficiat, vizitându-l pe "bătrânul" și "tânărul" Robert Ficheux ("Moțul Francez", cum îi spuneau moșii din Apuseni și poștașul parizian) la vârsta de 91 de ani, la casa dansului din *Place de l'Italie* de la Paris. A fost suficient să-i spun că d-l Șerban Dragomirescu mi-a dat numărul de telefon și m-a rugat să-i transmit salutări, pentru a mă invita cu mare plăcere la dânsul, a servi o pălincă ardelenească în inima Parisului și a discuta despre dragostea reală a domniei sale pentru Ținutul Apusenilor. Relațiile imediat post-socialiste ale geografilor români cu personalități ale geografiei internaționale

au avut la bază, în principal, relațiile personale, pe care le-a cultivat, ignorând toate riscurile din perioada comunistă, cu geografi ca J. Beaujeu Garnier, George Chabot, Violette Rey, David Turnock, Stanislaw Leszczycki, Wilfried Heller și mulți alții. Cunoscutele simpozioane bilaterale româno-franceze, româno-britanice și româno-poloneze l-au avut, de facto, în prim plan, pe d-l Șerban Dragomirescu.

Este foarte greu de găsit un loc potrivit al dânsului în rețelele sociale ale geografiei românești, dar cred că nu greșesc cu nimic dacă îl plasez pe poziția unui adevărat "hub" intelectual. Nu există personalități ale geografiei trecute și actuale despre care, la orice oră, să nu poată oferi informații pertinente, utile, de multe ori inedite despre acestea. Prin tot ceea ce a făcut, cu analizele sale precise și cât se poate de obiective, a contribuit la realizarea unei igiene intelectuale a geografiei românești, la corecta plasare a acesteia în context național și internațional. La o vârstă onorabilă, a surprins pe oricine cu vitalitatea minții și puterea analitică de care a dat dovada de-a lungul întregii vieți.

Nu sunt un tânăr care, acum câțiva ani, să-l fi cunoscut pe omul de știință și eruditul Șerban Dragomirescu! Ne cunoaștem de aproape 49 de ani, atunci când abia venit în Institutul de Geografie al Academiei Române, avea să mă surprindă cu încurajările domniei sale și cu încrederea că pot scrie o recenzie la revista "Studii și Cercetări de Geografie" asupra unei cărți scrise de H. Raymond și J. B. Racine cu privire la analizele cantitative în geografie. Evident că nu doresc să evoc relația mea directă cu domnia sa, cât de mult am beneficiat personal de calitățile sale științifice și morale, dar cunosc foarte mulți colegi din Institutul de Geografie și nu numai, care s-au bucurat de viziunea împărtășită și de efortul depus de dânsul pentru definitivarea unor articole sau a tezelor de doctorat, de sfaturile domniei sale în contexte dificile. Nu cu mult timp în

urma încercam să reconstitui, din propria memorie și din cele relatate de beneficiarii sprijinului domniei sale, numărul tezelor de doctorat publicate care au avut și "avizul" științific, dezinteresat, al domnului Dragomirescu! Ajunsesem pe la 15, dar cu siguranță au fost mult mai multe!

Altruismul dânsului nu îl mai putem regăsi la un alt geograf, în toată istoria geografiei românești! Nu este vorba de un altruism banal, oarecare, ci de unul constructiv, pentru că prin ideile și experiența domniei sale i-a pus pe colegii mai în vârstă, colegii de generație sau mai tineri în postura de a beneficia **gratis** de informații științifice inedite, pentru care ar fi trebuit să răscolească întreaga bibliotecă a Institutului sau Academiei. Pistele relevate de domnia sa în conlucrarea pentru îmbunătățirea unui articol, de exemplu, conduceau frecvent la schimbarea radicală a acestuia, dându-i mai multă consistență științifică. Din surse directe, cunosc cât de mult a lucrat, ca anonim sau, poate, infrapaginal menționat, la lucrările de bază ale Institutului de Geografie publicate între anii 1960-2000. De asemenea, sunt alți oameni de știință, cu putere creativă deosebită, dar cu un handicap fizic ce îi împiedică să-și ducă opera până la capăt, pentru care d-l Șerban Dragomirescu este atât consultant științific, cât și cel care transcrie și redactează lucrările respective. Pentru cine face acest inegalabil efort, la o vârstă la care alții își conservă energiile? În mod clar pentru știință, pentru geografie, pentru generațiile care vor veni! Fără aportul dânsului, astfel de opere nu ar fi cunoscute niciodată și, evident, nu ar fi opere!

În ciuda unui consum uriaș de timp și energie, ca cercetător, d-l Șerban Dragomirescu a avut o contribuție remarcabilă la dezvoltarea a două ramuri geografice relativ neglijate: toponimia geografică și istoria geografiei. Majoritatea articolelor și lucrărilor elaborate de dânsul, singur sau în

colaborare, au disecat subiecte inedite cu impact în formarea ulterioară a noii generații de geografi în cele două domenii. Cultura geografică deosebită și cunoașterea limbilor străine i-au înlesnit accesul la informații foarte diverse și actuale, participări la dezbateri internaționale pe teme cu impact național. În acest sens, este semnificativ să amintim contribuția domniei sale la conturarea, ca domeniu de cercetare, a studiului denumirilor geografice în vederea standardizării acestora. Inițiativă a Organizației Națiunilor Unite, standardizarea denumirilor geografice pe hărți la diferite scări prezintă, astăzi, un interes aparte, fiind inițiatorul unui colectiv de cercetare în domeniu, încă din perioada comunistă, dar cu deosebire după anul 1990, la nivelul Academiei Romane.

În ciuda unui consum uriaș de timp și energie, ca cercetător, d-l Șerban Dragomirescu a avut o contribuție remarcabilă la dezvoltarea a două ramuri geografice relativ neglijate: toponimia geografică și istoria geografiei. Majoritatea articolelor și

lucrărilor elaborate de dânsul, singur sau în colaborare, au disecat subiecte inedite cu impact în formarea ulterioară a noii generații de geografi în cele două domenii. Cultura geografică deosebită și cunoașterea limbilor străine i-au înlesnit accesul la informații foarte diverse și actuale, participări la dezbateri internaționale pe teme cu impact național. În acest sens, este semnificativ să amintim contribuția domniei sale la conturarea, ca domeniu de cercetare, a studiului denumirilor geografice în vederea standardizării acestora. Inițiativă a Organizației Națiunilor Unite, standardizarea denumirilor geografice pe hărți la diferite scări prezintă, astăzi, un interes aparte, fiind inițiatorul unui colectiv de cercetare în domeniu, încă din perioada comunistă, dar cu deosebire după anul 1990, la nivelul Academiei Romane.

Prin articolele scrise în domeniul geografiei istorice a scos la lumină geografi de care contemporanii dânsului uitaseră cu totul. Redarea operei acestora actualilor geografi a fost un mare act de cultură, iar perseverența cu care cultivă anual organizarea de simpozioane dedicate unor geografi ca Ștefan Manciulea, Sabin Opreanu, Nicolae Orghidan, Paul Binder, Nicolae Alexandru Rădulescu, Ion Conea și mulți alții este demnă de toată admirația. De multe ori, riscându-și sănătatea, nu a prețuit să participe la toate manifestările organizate în luna Octombrie a fiecărui an (după 1991) de Asociația cadrelor didactice "Simion Mehedinți" și dedicate marelui geograf. Efectul catalizator pe care îl au intervențiile dânsului creează o sinergie a preocupărilor geografilor pentru menținerea tradițiilor școlii geografice românești, pentru cultivarea valorilor proprii și pentru promovarea acestora peste hotare. Cu profund regret a deplâns în nenumărate rânduri implicarea din ce în ce mai scăzută a tinerilor geografi în astfel de activități, remarcând că sistemul actual de

promovare în învățământ, dar mai ales în învățământul superior, depărtează geografii români de propriile rădăcini.

Personalitatea complexă de care aminteam scoate în evidență un atașament remarcabil pentru Institutul de Geografie al Academiei Române, participând la toate activitățile științifice și publice ale acestuia. Circa 6 decenii a fost persoana cheie de care a depins publicarea la timp și de buna calitate a celor două reviste geografice apărute sub egida Academiei. Acuratețea rezumatelor și a textelor publicate în limbi străine i se datorează în mare parte, ceea ce a făcut ca, mai ales în perioada dinainte de 1990, prin schimb, biblioteca Institutului de Geografie să fie cea mai dotată din țară (cu cărți și reviste geografice, la zi).

Acest atașament a rămas vizibil și în demersurile întreprinse de institut și de Academia Română pentru menținerea actualului sediu al Institutului de Geografie, care nu reprezintă altceva decât legătura extrem de trainică între marele savant Simion Mehedinți și geografie. Reconfirmarea testamentului familiei Mehedinți, nu demult, prin hotărâre judecătorească, i se datorează și dânsului pentru profunda și dezinteresată implicare.

Legătura cu mediul cultural, cu „lumea bună” a Bucureștiului, și întreținerea permanentă a acesteia presupune o dedicare exemplară, o minte lucidă și avidă de informații, o personalitate care nu vrea să rămână în urma prezentului. De această predilecție pentru cultura și pentru menținerea unei rețele sociale culturale la nivelul elitelor capitalei și naționale, beneficiem toți ceilalți, care nu ne-am născut cu un asemenea spirit și care nu avem puterea de organizare a timpului, încât să asigurăm fluența cunoașterii de la intelectual la intelectual. Nu cred că exagerez, dar este o adevărată binecuvântare să poți profita de cunoștințele profesionale și relaționale ale unei asemenea personalități! De aceea, îi îndemn pe cei tineri, cu toate

prilejurile, să nu ezite, în domeniile lor de cercetare (indiferent care sunt acestea!), să-l contacteze și să discute cu omul de știință și de cultură Șerban Dragomirescu. Oricând, o informație inedită despre Simion Mehedinți, Ion Conea, Vintilă Mihăilescu și alți mari geografi, poate fi punctul de plecare pentru direcții noi de cercetare și pentru redescoperirea unui adevărat tezaur de gândire geografică în istoria școlii românești.

Personal, mă consider un mare norocos că am avut prilejul să trăiesc și să învăț de la o asemenea personalitate. Mulțumirile pe care i le adresez, acum, cu prilejul frumoasei vârste împlinite, pentru încurajările de care am avut parte și pentru aprecierea de care m-am bucurat de-a lungul timpului, nu acoperă nici pe departe căldura și prietenia pe care am simțit-o din partea domniei sale. Contribuția științifică și rolul crucial pe care îl are în promovarea geografiei ca latură indispensabilă a culturii românești, altruismul de care dă dovadă constituie argumente pentru tinerii geografi de valorificare maximală a potențialului intelectual de care dispune și pe care îl dăruiește cu o plăcere ce nu lasă niciun semn de îndoială asupra disponibilității permanente. Pentru toate acestea, mă fac mesagerul generației mele în a vă mulțumi și a vă ura sănătate deplină, să vă păstrați aceeași vigoare intelectuală și vă asigur că peste 15 ani o să pun în modestul text, pe care îl voi scrie, mai mult suflet, afecțiune și recunoștință din partea tuturor.

De o modestie inegalabilă, a pus mai presus de toate prestigiul geografiei decât interesul personal, preferând să fie în slujba acestei științe fără a alerga după notorietate publică. Indiscutabil, d-l prof. Dragomirescu a fost cel mai erudit geograf contemporan, ale cărui calități au fost demonstrate în conexiunile naționale și internaționale ale geografiei românești de-a lungul timpului. Circa 40 de ani, prin efortul depus la revistele de specialitate ale

Academiei, le-a menținut calitatea și, mai ales, a realizat schimbul internațional de publicații în domeniu, spre satisfacția geografilor români care s-au putut documenta în perioadele izolării comuniste. Nu a ezitat să-și

folosească relațiile proprii pentru a îmbogăți biblioteca Institutului de Geografie, singura sursă principală de legătură cu producția științifică internațională.

Fig. 1. Acasă la profesorul Dragomirescu, la celebrarea a 85 de ani de viață.

Implicat profund în organizarea multor întruniri internaționale, domnia sa a depus întreaga energie pentru reușita acestora. Este vorba de simpozioane și colocvii bilaterale ca cele cu geografii englezi, francezi, polonezi ș.a.m.d. Participările dânsului la Congresele Uniunii Internaționale de Geografie (Stokholm, Vancouver, New Delhi etc) au constituit prilejuri de lărgire a legăturilor de colaborare dintre geografii români și cei străini.

Contribuția științifică a fost una deosebită, reflectată, direct, prin lucrări publicate în domeniile turismului, toponimiei și cartografierii geografice, geografiei fizice, și, indirect, prin aportul de cunoaștere adus de marile lucrări ale Institutului de Geografie, începând cu Monografia României și terminând cu volumele Tratatului de Geografie. După

opinia noastră, analizele critice efectuate asupra tuturor lucrărilor publicate sub egida Institutului de Geografie, începând din anii '60 și terminând cu anul 2018, au fost binevenite evitând erori scăpate din neatenție sau din necunoaștere.

Nu credem că a existat un geograf român mai altruist ca cercetătorul, profesorul și omul de știință Șerban Dragomirescu! Dotat cu o gândire critică deosebită, cu o vastă cultură geografică și negeografică și având acces, printr-o documentare permanentă, la ultimele noutăți în știință, a sprijinit colegii mai tineri, dintre care mulți membri ai Institutului de Geografie, să-și finalizeze tezele de doctorat, să publice articole științifice în revistele Academiei, să se afirme la nivel național și internațional. Toți își amintesc cât de mult a contat o

scrisoare de recomandare din partea dânsului la deplasările în străinătate, dar și reperate legate de importanța și specificul unor școli de geografie care urmau să fie vizitate.

Cine a fost Profesorul Șerban Dragomirescu?

Locul și data nașterii: București, 18 aprilie 1932 (decedat 8 mai 2022)

Studii: Licențiat al Facultății de geologie și geografie, Universitatea din București (1955)

Premii științifice:

-Premiul Academiei Române «Gheorghe Murgoci» pe anul 1982, acordat în anul 1985, ca autor (în colaborare) la *Geografia României*, vol.I.

-Membru de onoare al Societății de Geografie din Franța, din anul 2007.

Funcții:

1955-1957 – **Meteorolog** la Direcția Generală Hidrometeorologică.

1957-1958 – **Cercetător stagiar** la Colectivul de geografie al Academiei Române.

1958-1963 – **Cercetător stagiar** la Institutul de geologie și geografie al Academiei.

1963-1990 – **Cercetător științific** la Institutul de Geografie al Academiei Române.

1990-până la pensionare – **Secretar științific** al Secției de Științe Geonomice a Academiei Române.

Profesor asociat :

1987-1989 – profesor asociat la Institutul de Arte din București.

1988-1994 – profesor asociat la Academia de Studii Economice din București (a predat în limbile germană și engleză).

1992-1994 – profesor asociat la Universitatea din București.

1994-1996 – profesor asociat la

Universitatea Titu Maiorescu din București.

Alte afilieri profesionale:

1958-2008 – Secretar al Colegiului de redacție al publicațiilor geografice ale Academiei.

1959-1996 – Secretar al Comitetului Național Român de Geografie.

1970-1979 – Membru în Colegiul de redacție al Atlasului Geografic Național, coordonator

al Comisiei de nomenclatură și index de denumiri geografice, membru în Comisia de

hărți turistice.

1972-1976 – Membru corespondent al Comisiei UIG de terminologie geografică internațională.

1962-1987 – Membru în Consiliul științific al Universității Cultural-Științifice București,

distins cu diploma de Onoare la împlinirea a 25 de ani de activitate și titular al cursului

de Geografia turismului în cadrul programului Ghizi-Interpreți.

1984-1993 – Secretar științific onorific al Secției de științe geologice, geofizice și geografice

a Academiei.

1976-1992 – Membru în Consiliul științific al revistei *Ocotirea Naturii*.

1987-1996 – Secretar al Comitetului redacțional român de standardizare a denumirilor

geografice, calitate în care a contribuit la redactarea, din anul 1972, a rapoartelor naționale transmise la ONU.

1970-1980 – Membru în Comisia Ministerului Educației și Învățământului, constituită pentru

îmbunătățirea reciprocă a manualelor de istorie și geografie ca urmare a discuțiilor bilaterale cu țările germanofone (R.F. a Germaniei și Austria).

1990-1994 – Membru în Comisia municipiului București pentru protecția mediului înconjurător.

1990-1992 – Membru în Comisia consultativă de specialiști în vederea noii

împărțiri administrative.

1994-2010 – colaborator al Centrului de cercetări socio-umane din Sibiu al Academiei Române.

Principale preocupari în geografie:

Interes pentru geomorfologie, cu deosebire într-o primă perioadă (1955-1968).

Preocupări constante pentru geografia turismului, a loisir-ului (după 1968), cu precădere pentru turismul internațional, pentru terminologia domeniului și clasificarea potențialului turistic.

Interes permanent pentru valorificarea editorială a cunoștințelor geografice, îndeosebi a celor inițiate sau aflate sub egida Institutului de Geografie.

Preocupări de geografie economică, în special a resurselor, prin prisma cerințelor didactice, a îmbunătățirii informării statistice internaționale.

Interes crescând pentru istoria geografiei, pentru bio-bibliografiile personalităților geografice contemporane.

Preocupări privind dinamica activităților umane și impactul acestora asupra mediului natural.

Permanentă informare a geografilor cu privire la evenimentele importante din geografia românească și internațională.

Participări la reuniuni internaționale de prestigiu:

- Semnarea Tratatului privind Antarctica în anul 1990 (când s-a prelungit valabilitatea acestuia pentru încă 30 de ani).

- Membru al grupului de experti ONU pentru standardizarea denumirilor geografice, participând la cinci dintre Conferințele ONU organizate asupra acestui domeniu (1972, 1992, 1997, 2002 și 2007).

- Festivalul Internațional de Geografie de la Saint-Die-des Vosges (care acordă

anual un Premiu – cel mai prestigios pentru Geografie); a participat la dezbateri și a reluat legăturile cu personalități ale geografiei mondiale.

- Participarea la Congresele UIG de la New Delhi, Vancouver și Paris.

Lista lucrărilor publicate

A) Atlase și cărți publicate, în calitate de autor și coautor

1. *Atlas R.S. Romania* (1972-1979), Edit. Academiei, București

a. Turism I (pl.XXX-2) (în colab. cu Al. Borza);

b. Index general (în colab. cu M. Buza și A. Cringu)

2. *Geografia României, vol.I, Geografia fizica* (1983), Edit. Academiei, București

a. Dezvoltarea învățământului superior, p.51-56;

b. Publicații periodice geografice românești, p.57-61.

3. *Geografia României, vol.II, Geografie umană și economică* (1984) Edit. Academiei, București

a. Forme de turism (în colab. cu I. Istrate și S. Truți), p.466-469.

4. *Geografia României, vol. III, Carpații Românești și Depresiunea Transilvaniei* (1987) Edit. Academiei, București.

a. Carpații și sistemul muntos alpin, p.17-20 ;

b. Munții Teleajenului și Doftanei (în colab. cu Gh. Niculescu), p.199-208.

5. *România. Atlas Istoric-Geografic* (1996), Edit. Academiei, București (editor cu C. Bodea și alții).

6. *România. Atlas Istoric-Geografic* (2007), Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Edit. Academiei, București (editor cu C. Bodea și alții).

7. *Dicționarul Geografic al României*, vol. I (A-L) (2008), Edit. Academiei Române, București (coord. cu M. Buza și L. Badea)

8. *Dicționarul Geografic al României*, vol. II (M-Z) (2009), Edit. Academiei Române, București (coord.

cu M. Buza și L. Badea).

9. *Statele lumii contemporane* (2011), Edit. Corint, București (în colab. cu R. Săgeată).

B) Capitoale în volume de specialitate publicate în străinătate

10. *La Roumanie* (1983), în *L'Europe aujourd'hui. Les hommes, leur pays, leur culture*, Ed. Artis-Historia, Bruxelles, p.3-17 și 152-157.

C) Articole științifice publicate

11. *Franjuri periglaciare în faleza Marii Negre la sud de Constanța* (1959), *Comun. Acad.*, t. IX, 4, p.383-386 (în colab. cu V. Mihăilescu).

12. *Formarea prin baraj natural a Lacului Betiș* (1960), *Probl. geogr.*, VII, p. 275-281 (în colab. cu P. Gâștescu).

13. *Le stade actuel des recherches sur le periglaciaire de la A.C. Roumaine* (1960), în vol. *Recueil d'études géographiques*, Edit. Acad., București, (în colab. cu T. Morariu și alții), p.15-53.

14. *Observații geomorfologice pe Valea Doftanei* (1961), *Probl. geogr.*, VIII, p.221-231 (în colab. cu Gh. Niculescu).

15. *Neotectonica în lumina cercetărilor sovietice actuale* (1962), *Natura*, seria geogr.-geol., XIV, 6, p.21-34 (în colab. cu I. Ilie).

16. *Tileormanski les i reka Teleorman* (1962), *Vaprosi geografii*, 58, p.112-116 (în colab. cu I. Conea și alții).

17. *Observații geomorfologice în regiunea Giuvala-Fundata, cu privire specială asupra reliefului carstic* (1963), *Probl. geogr.*, X, p.137-153 (în colab. cu E. Nedelcu).

18. *Cîteva observații asupra proceselor actuale de modelare a reliefului din Subcarpații dintre văile Slănicul Buzăului și Cricovul Sărat* (1964), *SCGGG-Geogr.*, t XI, p.107-115 (în colab. cu M. Alexandru și alții).

19. *Influențe litologice și structurile în relieful Dobrogei de Nord* (1965), *SCGGG-Geogr.*, t XII, 1, p.93-104 și în

RRGGG-Geogr. T. IX, 2, 135-146 (în colab. cu E. Nedelcu).

20. *Humboldt și geografia românească* (1968), în vol. *De la Orinoco la Amazon*. Al. von Humboldt, Edit. Științifică București (în colab. cu V. Mihailescu), p.5-17.

21. *Prezența României în mișcarea turistică europeană* (1969), *Lucr. Colocv. nat. geogr. tur.*, București, p.53-57 (în colab. cu G. Crahmalin).

22. *Principes utilises dans la graphie des noms géographiques étrangers et les solutions adoptées en Roumanie dans ce domaine* (1969), *RRGGG-Geogr.*, t 13, 2, p.185-189 (în colab. cu A. Bârsan).

23. *Premisele geografice ale valorificării turistice ale Dobrogei de Nord* (1969), în vol. *Studii geografice asupra Dobrogei*. *Lucr. Primului simp. geogr. a Dobrogei*, Constanța, 1968, București în colab. cu E. Nedelcu, p.275-278.

24. *Parcul natural regional – o necesitate* (1970), *Ocotirea naturii*, 10, 2, p.217-220.

25. „Standardizarea” numelor geografice în discuția Națiunilor Unite (1971), *Bul. soc. st. geogr.*, I (LXXI), p.147-191 (în colab. cu A. Bârsan).

26. *100 de ani de la nașterea lui Ronald Amundsen* (1972), *Progr. Științei*, VII, 9, p.461-463.

27. *Pagini inedite privind experiența universitară clujeană a profesorului Emm de Martonne* (1974), *SCGGG-Geogr.*, t XXI, 1, p.217-230.

28. *Glosar de termeni utilizați în geografia turistică* (1975), în vol. „*Lucrările celui de-al doilea colocviu national de geografia turismului* (1971), Edit. Sport-Turism, București, p.53-60 (în colab. cu Gloria Dincă).

29. *Publicații periodice românești în terminologia internațională de specialitate* (1975), *Terra*, VII (XXVII), 2, p.98-99.

30. *Probleme de geografia turismului* (1976), în vol. *Geografia. Grupul de cercetări complexe „Porțile de Fier”*. Seria monografică, Edit. Academiei, București, p.217-212 (în colab. cu Silvia

Iancu).

31. *Dosarul apei* (1976), Revista Economică, 52, p.29-30.

32. *Utilizarea resurselor acvatice – teren al cooperării intraeuropene* (1977), Revista economică, 10, p.27-28.

33. *Indici sintetici utilizabili în zona turistică* (1977), în vol. *Zonarea turistică a R.S. România*, București, p.95-101 (în colab. cu I. Nicolae și D. Cernea).

34. *Exonimele în nomenclatura geografică* (1977), SCGGG-Geogr., t XXIV, 2, p. 267-279 (în colab cu A. Bârsan).

35. *Evolution d'une ville – Bucarest entre 1877 et 1977* (1977), RRGGG-Geogr, t XXI, p.63-74 (în colab. cu V. Mihăilescu).

36. *Actualitatea concepției geografice a lui Emm. De Martonne* (1980), Analele Academiei Române, Seria IV, XXIII, p.111-114.

37. *Turismul de tranzit în turismul internațional al României* (1980), în vol. *Lucrările celui de-al IV-lea colocviu national de geografia turismului* (București, 1977), p.163-167.

38. *Termeni geomorfologici românești în terminologia internațională de sopecialitate* (1982), Bul.soc.st.geogr., VI (LXXVI), p.123-126.

39. *Geographical remarks on the development of international tourism in Romania* (1983), RRGGG-Geogr, p.29-34.

40. *George Valsan și Academia Română* (1987), Mem.sect.științ., seria IV, t VIII (1985), 1, p.307-312.

41. *Implicații geografice în viața și opera lui Romulus Vuia* (1990), Rev.etn. și folclor.

42. *Vintilă Mihăilescu și Academia Română* (1990), SCGGG, t XXXVII.

43. *75 de ani de la apariția lucrării „Morphologie Siebenburgens” de L. Sawicki* (1990), Terra.

44. *Învățământul superior geografic din România între 1900 și 1945* (1991), în vol. II, *Istoria învățământului din România*, Edit. didact.pedag., București

45. *Creația științifică geografică românească* (1991), în vol. *Creația științifică românească*, II (1700-1918), Edit. Academiei, București.

46. *Ion Simionescu. Repere cronologice academice* (1995), Academica, V, 8, p.24-30

47. *Prof. Stanislaw Leszczycki (1907-1996)* (1996), SCG, XLIII, p. 181-184.

48. *Robert Ficheux – un statornic prieten al românilor* (1996), Academica, VI, 6-8, p. 72.

49. *O viață închinată propășirii geografiei românești–Vintilă Mihăilescu (1890-1978)* (1996), Academica, VI, 12, p.21.

50. *Precizări necesare în biografia lui Simion Mehedinți* (1997), În *Simion Mehedinți, Altă creștere–școala muncii*, Edit.Viața Românească, p. 249-254.

51. *Vintilă Mihăilescu – Bibliografie*, (1997) Buletin Geografic, II-III, p. 128-139.

52. *Allocution au centenaire du professeur Robert Ficheux, Paris, 17 octobre 998* (1999), Acta Geographica, 117bis, Paris, pp. 24-26.

53. *Sighișoara/Schässsburg, Date geografice/Geographische Daten* (2000), în *Atlas Istoric al Orașelor din România/Städtegeschichteatlas Rumänien*, ser. C, Transilvania/Transsylvanien, 1, Academia Română, Edit. Enciclopedică, p.I – II.

54. *Robert Ficheux, geograful francez îmbrățișând trei secole* (2000), Buletinul Asociației Personalului Didactic” S.Mehedinți”, 4, Focșani, pp. 6-8.

55. *Quelques réalisations marquantes de la géographie roumaine à l'aube XXI-e siècle* (2001), în: *La géographie à l'aube XXI-e siècle au service de la paix et d'un développement durable respectueux de l'environnement et la culture. Colloque international au siège de l'UNESCO sous l'égide de l'UGI*, Paris, Acta Geographica, Paris, p. 151-153.

56. *La inaugurarea unui nou curs de geografie* (2002), Buletinul Asociației Personalului Didactic “S. Mehedinți”, 6,

Focșani, p. 22-24.

57. *Suceava/Suczawa – Date fizico-geografice/Geographische Daten* (2005), în *Atlas Istoric al Orașelor din România/Städtegeschichte-atlas Rumänien*, ser. A, Moldova/Moldau, 1, Academia Română, Edit. Enciclopedică, p. I – II (în colab. cu I. Tiplic).

58. *Ecouri ale operei lui Emm. De Martonne în România* (2005), *Academica*, XV, 39 (176), p. 23-25

59. *Prezența Vrancei într-o revistă geografică academică semicentenară* (2005), *Buletinul Asociației Personalului Didactic “S. Mehedinți”*, 9, Focșani, p. 33-34.

60. *Târgoviște - Date fizico-geografice/ Geographische Daten* (2006), în *Atlas Istoric al Orașelor din România/ Städtegeschichte-atlas Rumänien*, ser. B, *Tara Românească/Walachei*, 1, Academia Română, Edit. Enciclopedică, București, pp. I – II (în colab. cu D. Iacob).

61. *Regional activities parks-partnership opportunities in environmental Protection* (2007), *Present environment and sustainable development*, 1, p. 71-81 (în colab. cu M. Patroescu și alții).

62. *Structura populației pe religii* (2002), pl. 35, în *România. Atlas Istoric-Geografic* (2007), Edit. Academiei Române, București (în colab. cu M. Persu).

63. *Statutul de municipiu – o necesitate obiectivă, o modă a perioadei de tranziție, sau o încercare de reabilitare a unor așezări umane fără perspectivă de dezvoltare?* (2008), *Historia Urbana*, XVI, 1-2, p. 251-260 (în colab. cu R. Săgeată).

64. *Indice geografic, Mare Atlas Universal Reader`s Digest* (2008), București, pp. 303-399 (în colab. cu A. Irimie și L. Nitsch-Petioky).

65. *Câmpulung/Langenau- Repere fizico-geografice/ Geographische Daten* (2008), în *Atlas Istoric al Orașelor din România/ Städtegeschichte-atlas Rumänien*, ser. B, *Tara Românească/Walachei*, 2, Academia Română, Edit.

Enciclopedică, București, pp. I – II.

66. *Colaborarea dintre Direcția Topografică Militară și Academia Română în domeniul standardizării denumirilor geografice* (2010), *Buletinul de Fotogrammetrie și Teledetecție*, 39-40, p. 55-56.

67. *Siret/Sereth- Repere fizico-geografice/Geographische Daten* (2010), în *Atlas Istoric al Orașelor din România/Städtegeschichte-atlas Rumänien*, ser. A, Moldova/Moldau, 2, Academia Română, Edit. Enciclopedică, București, pp. I – II.

68. *Casa Simion Mehedinți. Scurt istoric* (2010), *RG*, XVII, p. 121-129 (în colab. cu M. Buza).

69. *Geografie locală, geografie națională* (2012) *Buletinul Asociației Personalului Didactic “S. Mehedinți”*, 16, Focșani, p. 5-7.

70. *Brăila- Repere fizico-geografice/ Geographische Daten* (2013) în *Atlas Istoric al Orașelor din România/Städtegeschichte-atlas Rumänien*, ser. B, *Tara Românească/Walachei*, 3, Academia Română, Muzeul Brăilei, Edit. Istros, Brăila, pp. I– IV (în colab. cu L. Badea și I. Candea).

D. Hărți murale publicate

1. France, sc. 1:750.000 (1977), Edit. Did. Pedag., București (în colab. cu Gh. Iacob și alții).

2. United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and Republic of Ireland, sc. 1:750.000 (1978), Edit. Did. Pedag., București (în colab. cu Gh. Iacob).

3. Deutsche Demokratische Republik. Bundesrepublik Deutschland, sc. 1:750.000 (1979), Edit. Did. Pedag., București (în colab. cu Gh. Iacob și alții).

E. Alte activități științifice selective, de mare interes pentru geografie (cuvânt asupra edițiilor, prefete, postfete, recenzii, traduceri, aniversări, comemorări și altele)

1. *Intalniri cu diavolul* de M. Tazieff (1963), Edit. Științ., București (traducere și prefață).
2. *Cu caiacele pe Nil* de Andre Davy (1966), Edit. Stiint., București (prefață)
3. *Problema apei in lume* de R. Furon (1967), Edit. Stiint., Bucuresti (traducere și prefață).
4. A. Strahler, *Geografie fizica* (1973), traducere și îngrijire ediție (în colaborare).
5. *Lucrari geografice despre Romania* de Emm. de Martonne (1981 și 1985), Edit. Academiei, Bucuresti (traducere - în colaborare).
6. *România – Atlas istorico-geografic* (1997), Revista de Geodezie și Cartografie, 6,1, p. 58-59.
7. *Gheorghe Niculescu – geograful artist* (1999), RG, VI, p. 235-236.
8. V. Mihăilescu - *Evoluția geografică a unui oraș- București* (2003), Edit. Paideia, București, Ediție îngrijită de Șerban Dragomirescu și Gheorghe Niculescu.
9. *Dr. Horia Grumăzescu (1927-1999)* (2000-2001), SCG, XLVII-XLVIII, p. 267-269.
10. *Prof. dr. Claudiu Giurcăneanu (1916-2000)* (2000-2001), SCG, XLVII-XLVIII, p. 270-272.
11. *Prof. Huang Binwei (1913-2000)* (2000-2001), SCG, XLVII-XLVIII, p. 272-273.
12. *Prefață* lucrarea Jean-Louis Dufour *Crizele internaționale - De la Beijing (1900) la Kosovo (1999)* (2002), Edit. Corint, p. 5-6.
13. *Frank Carter (1938-2003)* (2002-2003), SCG, XLIX-L, p. 376-378.
14. *Anna Dylkova (1912-2000)* (2002-2003), SCG, XLIX-L, p. 390-392.
15. *La centenarul unui strălucit discipol al lui Simion Mehedinți: Ion Conea (1902-2002)* (2003), Buletinul Asociației Personalului Didactic ‘S. Mehedinți’, 7, p. 9-10.
16. *Prefață* lucrarea *Crizele din Cuba 1961-1962* de Claude Delmas (2003), Edit. Corint, p. 5-6.
17. *Cuvânt asupra ediției* lucrarea Vintilă M. Mihăilescu *Evoluția geografică a unui oraș - București* (2003), Edit. Paideia, p. 5-6 (în colab. cu Gh. Niculescu).
18. *Postfață* lucrarea *Dicționar de geopolitică* de Aymeric Chauprade și Francois Thuale (2003), Edit. Corint, București, pp. 529-532.
19. *Vintilă Mihăilescu, un ilustru discipol al magistrului S. Mehedinți* (2004), Buletinul Asociației Personalului Didactic ‘S.Mehedinți’, 8, p. 20-22.
20. *Prof Jerzy Kostrowicki (1918-2002)* (2004-2005), SCG, LI-LII, p. 241-244.
21. *Ecouri ale operei lui Emm. De Martonne în România* (2005), Academica, XV, 39 (176), p. 23-25.
22. *Profesorul N. Al. Rădulescu și Academia Română* (2006), Buletinul Asociației Personalului Didactic ‘S. Mehedinți’, 10, p. 26-28.
23. *Un cărturar brașovean uitat (Nicolae Orghidan 1881-1967), la 125 de ani de la nașterea sa* (2007), Țara Bârsei, VII (XVII), 6, p. 9-12.
24. *Profesorul Victor Tufescu și Academia Română*, în vol. *In memoriam Academician Victor Tufescu (1908-2008)* (2008), coordonator Gh. Median, Muzeul județean Botoșani, pp. 38-40.
25. *Robert Ficheux (1898-2005)* (2008), SCG, LIII-LV, p. 329-334.
26. *Cuvânt asupra ediției* lucrarea Gheorghe Niculescu „*Subcarpații dintre Prahova și Buzău. Studiu geomorfologic sintetic*” (2008), Edit. Academiei Române, București (in colab. cu L. Badea).
27. *Profesorul Victor Tufescu și Academia Română* (2009), Țara Bârsei, VIII (XIX), 8, p. 21-26.
28. *Ecouri publicistice românești ale expediției Demidov în Țările Române în 1837* (2010), Biblioteca Academiei Române, pp. 2-3.
29. *Nicolae M. Popp - Repere bibliografice* (2011), Țara Bârsei, X (XXI), 10, p. 16-19.
30. *Mari carturari brasoveni in domeniul geostiintelor: Gheorghe*

Munteanu-Murgoci, Octombrie 2012, (2013), Țara Bârsei, XI-XII, 11-12, p.197-199.

31. *Bazil G. Assan, Exploratori români (2013)*, National Geographic România, 121, mai, p. 22-25.

32. *David Turnock and Romania (2013)*, RRG, 57,1, p. 83-85.

33. *Gheorghe Munteanu-Murgoci, promotor al geografiei științifice și didactic în Romania (2013)*, Țara Bârsei, XI-XII,11-12, p. 218-221.

Pe lângă cele de mai sus, a fost membru în comitetele de redacție ale unor lucrări valoroase ale Institutului de Geografie (Atlas România (1972-1979); Geografia României), ale revistelor geografice ale Academiei și Institutului de Geografie (Probleme de geografie, Studii și cercetări de geografie și Revue

roumaine de géographie – ultimele sub diferite denumiri), precum și în comitetele de organizare și de editare a unor volume aparute sub egida Institutului de Geografie (Travaux du Symposium international de géomorphologie appliquée – 1967; Lucrările colocviilor naționale de geografia turismului – 1968, 1971, 1977; Cercetări geomorfologice pentru lucrările de îmbunătățiri funciare – 1983).

Activitatea de cercetare s-a derulat în circa 30 de contracte de cercetare, precum și în prezentarea a peste 100 de comunicări științifice, susținute în țară și în străinătate (Bulgaria, Polonia, Marea Britanie, fosta Uniune Sovietică, Franța, Germania și altele).

Prof.univ.dr. emerit Ioan Ianoș

Profesor univ. dr. ION ZĂVOIANU—un cercetător de elită
(1932-2022)

La începutul lunii mai a acestui an, ne -a părăsit colegul și prietenul nostru, profesorul universitar dr. Ion Zăvoianu de la Institutul de Geografie și Universitatea "Spiru Haret", București. Întreaga comunitate geografică din România a aflat cu tristețe despre pierderea unui om deosebit, valoros din punct de vedere profesional, geograf desăvârșit și specialist autentic în hidrogeografie. S-a născut pe meleaguri vâlcene, în satul Racovița comuna Budești - județul Vâlcea, unde a urmat școala generală, apoi studiile medii la liceul „Nicolae Bălcescu” din Râmnicu Vâlcea. Studiile superioare le-a urmat mai întâi la Institutul pedagogic de doi ani din București și le-a continuat prin transfer la Facultatea de Geologie - Geografie, Secția geografie a Universității din București pe care a absolvit-o în 1957. Peregrinează la începutul carierei de geograf prin câteva instituții din învățământul gimnazial (1957- 1961) și în domeniul gospodăririi apelor ca hidrolog la Direcția apelor Olt-Jiu, Sibiu, (1961-1963).

În anul 1963 intră prin concurs, la Institutul de Geologie-Geografie (în prezent Institutul de Geografie al Academiei Române), în care și-a desfășurat o mare parte din activitatea de cercetare, trecând succesiv prin toate treptele de cercetare academică, având și funcții de conducere, inclusiv cea de director al institutului (1995-2000).

Din 2000 până în 2011 a fost profesor titular, șef de catedră și decan (2004-2008) al Facultății de Geografie din cadrul Universității "Spiru Haret" din București.

Domeniul cercetării s-a circumscris

celui de hidrologie, de studiere a resurselor de apă, cu precădere a râurilor, în care printr-o muncă perseverentă și capacitate științifică deosebită, a obținut rezultate consacrate atât pe plan național cât și internațional, ca specialist în analiza morfometrică a bazinelor hidrografice. Din activitatea de cercetare efectuată la Institutul de Geografie se remarcă

Studiul efectuat asupra regimului de scurgere a Dunării românești. La Atlasul Geografic Național a lucrat în calitate de secretar al Comisiei hărților hidrografice și coautor la harta hidrogeografică în scara 1:1.000 000, la harta cu rețeaua hidrografică și stațiile hidrometrice, profilele longitudinale ale principalelor cursuri de apă ș.a. O contribuție substanțială la sintetizarea principalelor caracteristici ale scurgerii apei și aluviunilor în suspensie a avut-o la volumul I din Tratatul de geografie a României prin colaborarea cu regretatul dr. ing. Constantin Diaconu, director al Institutului de Hidrologie. La volumul IV din același Tratat s-a ocupat de hidrologia regiunilor pericarpate, iar la volumul V în calitate de co-coordonator și autor sau coautor la hidrografia Câmpiei Române și a Dunării românești. De asemenea, a avut o contribuție de seamă la realizarea, în colaborare cu subsemnatul, la realizarea unei analize privind resursele de apă din România și starea lor de calitate ca premisă a dezvoltării contemporane. În colaborare cu hidrologul bulgar Marina Yordanova, a realizat un studiu comparativ al distribuției spațiale a scurgerii medii specifice din Carpații Meridionali și Stara Planina. În activitatea de cercetare,

Profesorul Ion Zăvoianu a acordat o atenție deosebită scurgerii de aluviuni în suspensie la nivelul României. O parte din rezultatele inedite în acest domeniu, au fost publicate în volumul *Relații cantitative între producția de aluviuni în suspensie și factorii de mediu*, publicat în Edit. Transversal, București (2011).

Viiturile și inundațiile ca fenomene catastrofale care au afectat suprafețe mari din teritoriul României (în 1970 și în 1975), sau mai mici (în 1991, 2005) au fost analizate din punct de vedere a repartiției spațiale în raport cu factorii lor genetici, scoțând în evidență impactul unor astfel de fenomene asupra activităților umane.

Cunoscută fiind importanța resurselor de apă pentru economia regională și națională s-a ocupat, împreună cu colectivul de hidrogeografie al Institutului de Geografie, de găsirea celor mai adecvate mijloace de reprezentare cartografică complexă a resurselor de apă, a calității și cantității acestora, a modificărilor produse de intervenția omului în peisaj. Pentru a discuta într-un cadru mai larg experiența acumulată în problema hărților hidrogeografice, în 1967, Sectorul de hidrogeografie al Institutului de Geografie al Academiei Române a organizat consfătuirea republicană privind "*Legenda hărților hidrogeografice*". Aceasta, în concepție românească a fost elaborată de Petre Gâștescu, Ion Zăvoianu, Ariadna Breier, Basarab Driga, pe a cărei bază s-a trecut la elaborarea hărților în scara 1:200 000 pentru întregul teritoriu al României, temă în planul Institutului de Geografie în perioada 1915-1989 al cărei responsabil a fost dr. Ion Zăvoianu.

Morfometria bazinelor hidrografice și a rețelei de râuri au constituit o preocupare continuă în activitatea prof. dr. Ion Zăvoianu începând chiar cu lucrarea de doctorat intitulată "Particularitățile morfometrice ale rețelei hidrografice și ale albiilor de râu din

bazinul Ialomița" realizată sub îndrumarea prof. T. Morariu de la Universitatea "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca m. c. al Academiei Române. Această lucrare apărută la Editura Academiei Române în 1978 sub titlul "*Morfometria bazinelor hidrografice*" a primit premiul Academiei Române "*Gheorghe Murgoci*". Această lucrare cu unele completări cu titlul "*Morphometry of drainage basins*" a fost publicată în colecția "*Developments in Water Science!*" în Editura Elsevier, Amsterdam-Oxford-New-York-Tokyo, în 1985. Prin această lucrare, citată frecvent în literatura de specialitate, profesorul Ion Zăvoianu a introdus în literatura de specialitate de largă circulație noi relații referitoare la raportul de formă al bazinelor hidrografice, la determinarea densității de drenaj pe baza legilor lui Horton etc.

Profesorul Ion Zăvoianu a avut preocupări și în ce privește cercetarea stării mediului. Astfel, începând din anul 1975, în calitate de coordonator al temei: "Determinarea metodelor de evaluare, înregistrare și cartografiere a alterării mediului înconjurător în vederea supravegherii sinoptice" a avut în vedere problemele privind studierea mediului înconjurător și evaluarea stării de calitate a acestuia într-o regiune puternic influențată de specificul geografic al Subcarpaților de Curbură și de impactul activităților antropice. În acest sens, în 1989 a publicat lucrarea "*Potențialul mediului din Subcarpații Buzăului*" ca rezultat cercetărilor experimentale la Stațiunea de Cercetări Pătârlagele-Buzău, pe care le-a coordonat în perioada 1972-2000.

Profesorul Ion Zăvoianu a contribuit ca și coautor sau coordonator la elaborarea Atlasului Geografic Național și Tratatul de Geografie a României, cu capitolele sau hărțile referitoare la hidrografie și la resursele de apă. *Activitatea didactică* începută imediat după terminarea facultății ca profesor a predat în domeniul preuniversitar (1957-

1961), în domeniul universitar, la Facultatea de Geografie – lucrări practice (1996-2000) când Institutul de Geografie era integrat la Universitatea din București, iar în perioada 2000-2008 ca profesor titular la Universitatea ”Spiru Haret” unde a avut și funcții de răspundere ca șef de catedră și decan al Facultății de Geografie.

În calitate de *conducător de doctorat* la Institutul de Geografie a coordonat la realizarea a peste 20 teze de doctorat din domeniul geografiei și din alte specialități.

În activitatea științifică depusă de profesorul Ion Zăvoianu rebuie să subliniem și participările la numeroase manifestări științifice naționale și internaționale, documentare, schimb de experiență, sesiuni jubiliare (Franța, Germania, Anglia, Cehia, Polonia,

Bulgaria, Federația Rusă, China și altele) prin care a fost apreciat și cooptat ca membru în comisii de profil ale Uniunii Internaționale de Geografie.

Personalitatea Profesorului Ion Zăvoianu s-a impus în geografia românească și nu numai, prin contribuțiile deosebite în promovarea unor direcții noi în cercetarea științifică, cu deosebire, în domeniile hidrografiei, a resurselor continentale de apă, materializată printr-o activitate publicistică bogată și variată, articole de specialitate din țară și din străinătate, prin lucrări de mare cuprindere (atlase, cărți, cursuri universitare) care se estimează la peste 200.

Prof.univ.dr.doc. Petre Gâstescu

O viață dedicată cercetării și învățământului superior - prof. univ. dr. Ion Zăvoianu -

La sfârșitul primăverii anului 2022, comunitatea geografică românească a devenit mai săracă prin dispariția uneia dintre personalitățile proeminente ale geografiei românești, prof.univ.dr. Ion Zăvoianu. Întreaga sa viață a dedicat-o unor cercetări riguroase în domeniul hidrogeografiei, unei implicări directe în revitalizarea învățământului geografic românesc, după o acumulare de rezultate remarcabile.

L-am cunoscut pe prof. Zăvoianu începând cu toamna anului 1973, impresionându-mă rigoarea Comunicărilor științifice și a articolelor publicate, tenacitatea cu care căuta noul în toate lucrările de cercetare și preocuparea pentru performanță în activitatea profesională. Un exemplu unic, la timpul său, a fost publicarea lucrării de doctorat asupra morfometriei bazinului Ialomița, care l-a impus în lumea geografică, drept un geograf de elită. Aplicarea unor metode privind analiza alometrică în cazul bazinelor hidrografice, puterea de extrapolare a parcursului științific testat în teza de doctorat, au avut efecte directe și indirecte asupra altor subdomenii geografice (precum geomorfologia bazinelor mici și mijlocii). Ca o confirmare a valorii acestei nișe în cercetarea geografică a fost solicitarea din partea Editurii Elsevier, de a extinde aplicarea aceleiași metodologii la alte studii de caz la nivel mondial. A rezultat lucrarea „*Morphometry of drainage basins*”, ELSEVIER Publishing House (1985), prin care prof. Zăvoianu a câpătat o recunoaștere internațională.

Cu aceeași rigoare și modestie l-am regăsit în diferite colective de autori, promovând lucrări de pionierat în domeniul cercetării geografice. Numeroasele publicații în revistele Academiei, în alte reviste științifice, precum și în volume separate l-au impus ca unul dintre geografi cu mare capacitate de muncă, înnăscut pentru analize profunde, exigent cu sine însuși, dar și cu cei din jur. Știința lucrului în echipă și promovarea acesteia, personal contribuind nu doar la coordonarea lucrărilor, ci și ca autor principal, l-au impus în procesul de formare a noilor elite. Plăcerea și satisfacția cu care a ajutat mai tinerii săi colegi, altruismul de care a dat dovadă sunt calități proprii unui cercetător care a îndeplinit o altă misiune importantă, tipică unui valoros cadru didactic, respectiv formarea de specialiști.

Trebuie să mărturisesc că până în iunie 1985, i-am cunoscut doar valoarea științifică și i-am apreciat lucrările scrise, dar nu l-am cunoscut foarte bine ca om. Întâmplarea a făcut, ca timp de două săptămâni, să participăm împreună la un schimb de experiență în Cehoslovacia, vizitând Institutul de geografie din Brno și filiala acestuia din Praga. Era prima mea ieșire din țară, cu emoții, dar aveam curaj, pentru că alături era d-l Zăvoianu, cunoscut și apreciat în institutul la care mergeam. Au fost două săptămâni în care am adăugat la valoarea științifică a dânsului, valoarea umană, o valoare de care urma să mă conving ulterior, direct și indirect.

Dar ce înseamnă valoarea umană a

unui cercetător? Aș putea spune că aceasta începe cu atașamentul față de instituția în care lucrează, îndârjirea cu care își apără domeniul de cercetare, continuă cu diminuarea la maximum a egoismului cu care se naște orice persoană, cu capacitatea de a ierta greșelile umane, cu recunoașterea valorilor și dăruirea pentru formarea celor care urmează. La acestea, fără îndoială, adăugăm respectarea valorilor familiei și ale societății, în general. Toate aceste calități sunt probate de întreaga sa activitate pe care a depus-o în întreaga viață.

Institutul de Geografie a fost pentru dânsul a doua casă! Nu exagerez cu nimic, subliniind că, în cei peste 50 de ani de activitate, am întâlnit puțini oameni care să se identifice cu instituția în care lucra, care să-și „apere” cu îndârjire domeniul de cercetare, care să manifeste un atașament total la valorile științifice și umane ale predecesorilor săi, ca în cazul prof. Zăvoianu. Era greu să nu remarci atitudinea mereu constructivă, capacitatea de a recunoaște dificultățile, recunoașterea valorilor și dăruirea pentru formarea celor care urmează. Nu este vorba doar de ajutorul și îndemnul în formarea profesională, dar, prin puterea exemplului, a demonstrat ce înseamnă atașamentul față de instituția în care lucrezi. O enumerare a inițiativelor și a activităților pe care le-a desfășurat ca simplu cercetător, ca șef de colectiv sau ca director de institut, nu este suficientă! Nu pot să nu menționez entuziasmul cu

care participa la activități de reconstruire a Stațiunii de la Pătârlagele, de amenajare și protecție a clădirii Institutului de Geografie, de obținere a aprobărilor și de începere a elaborării studiilor de fezabilitate pentru o nouă clădire a aceluiași institut și multe altele. Toate acestea demonstrează implicarea fizică și intelectuală în rezolvarea unor probleme materiale legate de buna funcționare a instituției în care a lucrat o viață. Seriozitatea cu care veghea realizarea temelor și contractelor de cercetare și implicarea directă în găsirea unor soluții științifice la întrebări esențiale pentru realizarea la parametri superiori a misiunilor asumate, întregesc paleta atașamentului față de instituție și față de geografie, în general. Același comportament loial l-am regăsit, mai târziu, în implicarea directă pentru revitalizarea geografiei ca domeniu de licență și de masterat la Universitatea „Spiru Haret”, unde și-a desfășurat activitatea, cu precădere, după anul 2000.

Pierderea unei personalități marcante a geografiei românești face această știință și geografii români mai săraci. Noi, cei care l-am cunoscut și care am lucrat împreună cu domnia sa, nu vom uita niciodată întreaga sa contribuție la consolidarea cercetării științifice, la formarea mai multor generații de geografi, umanismul profund care l-a caracterizat.

Prof.univ.dr. emerit Ioan Ianoș

ARTICOLE ȘI COMUNICĂRI

CUM AU REACȚIONAT ACTORII DIN EDUCAȚIE ȘI AUTORITĂȚILE ROMÂNE ÎNTR-O SITUAȚIE DE EXCEPȚIE: PANDEMIA COVID-19*

Conf.dr. Radu Săgeată

Reluarea creșterii economice, după criza economico-financiară a anilor 2008-2012, nu a însemnat o evoluție ascendentă continuă, pentru că o nouă perturbație la nivel planetar a atentat la viața umană, prin forța cu care a apărut și s-a propagat. Este vorba de pandemia provocată de noul coronavirus, cunoscut sub numele de **COVID 19**. În fața unei asemenea catastrofe, instituțiile mondiale și naționale, statele și uniunile de state, au fost preocupate de protecția populației, de modalitățile prin care se poate asigura gestionarea eficientă a societății, de măsurile care să permită derularea activităților cu o expunere minimală a comunităților la riscul îmbolnăvirilor în masă. Evident, într-un asemenea context total necunoscut generațiilor actuale, presărat cu mult pesimism, cu exagerări, dar și interese economice și geopolitice, un loc aparte l-a ocupat grija națiunilor pentru educarea tinerei generații. Ca atare, procesul de învățământ, care presupunea în mod tradițional interacțiunea tinerilor la nivelul colectivităților, trebuia să continue în noile condiții, adoptându-se măsuri de distanțare fizică, pentru limitarea răspândirii virusului, dar și de închiderea unităților de învățământ pe perioade în care numărul îmbolnăvirilor explodau la nivelul comunităților respective.

În linii generale, România a moștenit o rețea școlară cu unele modificări față de anul 1990, respectiv cu un număr mult redus de școli, ceea ce explică, mai ales în mediul urban, clase la fel de aglomerate, în care învață în medie între 30 și chiar 40 de elevi. De asemenea,

analfabetismul funcțional situează România pe unul dintre primele locuri în Uniunea Europeană, deoarece 42% dintre elevii români absolvenți de ciclu gimnazial nu reușesc să-și folosească informațiile dobândite în școală pentru a -și rezolva problemele cotidiene.

Introducere

Cercetarea prezintă urmărește evidențierea impactului pe care l-a avut criza pandemică asupra sistemului de învățământ din România, în contextul evoluției generale a epidemiei de coronavirus din această țară, evidențiind bunele practici, dar și erorile făcute de autoritățile centrale și locale care au accentuat proliferarea virusului, conducând la un mare număr de îmbolnăviri și decese.

Cercetarea a vizat corelația dintre deciziile politice și administrative cu privire la activitatea educațională în raport de specificul evoluției pandemice pe parcursul unui orizont temporal considerat reprezentativ, de doi ani, din luna martie 2020, odată cu apariția primelor îmbolnăviri de coronavirus în România și declararea stării de urgență, până în martie 2022, când a fost abolită starea de alertă, perioadă în care pandemia a fost gestionată doar prin decizii politico-administrative cu caracter excepțional.

Lucrarea își focalizează demersul științific în aria de interferență dintre două domenii sociale prioritare pentru orice stat: educația și sănătatea, evidențiind și analizând deciziile politico-administrative ce vizează educația într-un context de criză sanitară majoră. Deși

pandemia de coronavirus a fost amplu abordată în literatura științifică internațională, studiile focalizate pe astfel de corelații sunt puține, iar în literatura din România acestea lipsesc.

Au fost analizate lucrări cu caracter complementar ce vizează pe de o parte impactul social al pandemiei de coronavirus, iar pe de altă parte particularitățile sistemului educațional din România. Din prima categorie, am analizat lucrările de pionierat cu privire la pandemia de COVID-19 din China ale lui Kraemer et al. (2020) și Li et al. (2020) privind efectele mobilității umane în controlul pandemiei, precum și pe cele ale lui Kluge et al. (2020) cu privire la sănătatea refugiaților și a migrantilor în contextul pandemiei de COVID-19.

Dintre studiile care analizează dinamica spațială și temporală a pandemiei, pot fi menționate cele elaborate de Uzzoli et al. (2021) pentru Ungaria sau de Mocanu et al. (2021) și Săgeată (2022) pentru România.

Impactul psihologic al pandemiei și tipurile de răspuns la stressul pandemic au fost amplu analizate de Courtney et al., 2020; Freeman et al., 2020; Scrima et al., 2021 și Theocratis et al., 2021, iar particularizări la nivelul României au fost făcute de Stoica & Umbreș, 2020 și de Crețan & Doiciar, 2022. Pentru dinamica și particularitățile clinice și epidemiologice ale pandemiei de coronavirus din România, este de referință volumul monografic coordonat de academicienii Voicu, Cernescu & Popescu (2020).

În ceea ce privește structura și particularitățile sistemelor educaționale și în particular al celui românesc, am considerat reprezentative studiile lui Bagoly-Simó (2018), Gorun (2015) și Cucuș (2006) despre identitate și teritorialitate în geografia educațională, identitatea educației din România, respectiv despre informatizarea în educație, cu particularizare la sistemul educațional românesc.

Datorită faptului că este un subiect încă puțin studiat și aprofundat în literatura în literatura științifică, mai ales prin prisma particularităților sistemului de învățământ din fostul spațiu comunist și din România în particular, demersul metodologic s-a axat pe evidențierea provocărilor și a tipurilor de răspuns la acestea. În acest sens, s-a avut în vedere în analiză cadrul legislativ, bunele și relele practici manifestate în perioada de analiză, tergiversările și inconsecvența birocratică și decizională, autorii încercând să ofere soluții practice, alternative, la deficiențele semnalate.

Au fost prelucrate resursele bibliografice cu caracter teoretic, datele statistice oficiale și mai ales fluxul de informații din mass-media, opiniile principalilor protagoniști ai deciziilor politico-administraive de la momentul respectiv, dar și a unor specialiști în educație și sănătate publică, pe baza cărora autorii și-au conturat propria viziune asupra cauzelor, dinamicii și a consecințelor socio-economice ale fenomenelor analizate.

1. Debutul pandemiei de SARS-CoV-2 în România și trecerea activităților didactice în regim online, o premieră pentru sistemul de învățământ românesc.

În România, primul caz de infectare cu noul coronavirus a fost confirmat pe data de 26 februarie 2020, iar pe 11 martie, la circa 100 de cazuri la nivel național, cursurile tuturor unităților de învățământ au fost suspendate, inițial pentru o perioadă de două săptămâni, cu posibilitatea prelungirii acestei decizii în funcție de situația epidemiologică. Pe 16 martie 2020, a fost declarată *starea de urgență*, prin care erau instituite măsuri nemaîntâlnite în România de la al Doilea Război Mondial: limitarea considerabilă a deplasărilor, restricții privind transporturile terestre și aeriene, măsuri de carantină pentru cetățenii români care veneau din străinătate,

interzicerea evenimentelor publice în spații închise, închiderea restaurantelor, a hotelurilor și mallurilor și se prelungea perioada în care erau închise școlile.

În acest context, era introdus prin Ordin de Guvern², pentru prima dată în România, sistemul de învățământ online, ca o soluție de compromis, pentru a se evita înghețarea anului de învățământ. Până în acel moment, în legislația românească² nu se făcea nici o referire la învățământul online, deoarece în ultimele decenii societatea românească (și omenirea în general) nu s-a mai confruntat cu o pandemie de asemenea dimensiuni. Prin urmare, atât profesorii cât și elevii au fost nevoiți să se adapteze din mers, fiecare cum a putut, atât din punct de vedere al cunoștințelor, cât și al accesului la tehnologia informatică.

După abrogarea stării de urgență și înlocuirea sa cu *starea de alertă* (15 mai 2020) au fost create premisele revenirii fizice la cursuri, în condiții de program redus, cu măsuri de distanțare și respectare strictă a normelor de protecție sanitară, doar a elevilor din clasele terminale, care urmau să susțină examene de absolvire.

Perioada de vară, care a coincis cu perioada de concedii și cu cea a vacanței elevilor, a adus o relaxare treptată a restricțiilor concomitent cu aglomerări de populație în stațiunile și în zonele turistice. În aceste condiții, numărul de îmbolnăviri a început să crească, prefigurându-se valul al doilea al pandemiei. În pofida acestei evoluții, pe 1 septembrie 2020 au fost redeschise restaurantele în interior³ cu respectarea normelor de protecție sanitară, măsură impusă de apropierea sezonului rece care făcea dificilă funcționarea teraselor, mai ales în zonele de munte. Totodată, au fost redeschise locurile de joacă pentru copii (deși multe dintre acestea au

funcționat informal pe toată perioada verii), precum și cinematografele și instituțiile care organizează spectacole sau concerte, de asemenea cu respectarea normelor de protecție sanitară.

2. Reînceperea activităților didactice în condițiile crizei sanitare. Implementarea „experienței” a șase luni de pandemie.

În acest context epidemiologic, pe 14 septembrie 2020 începea un nou an școlar, după o pauză pandemică de circa 6 luni, deoarece pentru mulți elevi cursurile online desfășurate în perioada aprilie-iunie 2020, fie nu s-au putut desfășura datorită lipsei infrastructurii sau a pregătirii necesare, fie s-au desfășurat superficial, în absența unor reglementări clare în acest sens. Cele trei luni de învățământ online de la sfârșitul anului școlar precedent au fost un bun prilej pentru identificarea deficiențelor din sistemul de învățământ, ca premisă a corectării acestora pe perioada vacanței de vară în vederea adaptării activităților didactice la noile provocări datorate pandemiei. Acestea s-au înscris pe trei coordonate majore: 1) asigurarea infrastructurii tehnice și a personalului calificat pentru eventualitatea predării în sistem online; 2) asigurarea condițiilor necesare unei distanțări fizice corespunzătoare între elevi în sălile de clasă și 3) asigurarea suportului necesar pentru ca părinții să poată supraveghea minorii în perioada desfășurării activităților școlare de la domiciliu.

În ceea ce privește infrastructura tehnică necesară procesului de învățământ online, au fost alocați circa 3 milioane euro din surse guvernamentale pentru achiziția de dispozitive

¹Guvernul României, Ministerul Educației și Cercetării (2020), Ordin privind aprobarea instrucțiunii pentru crearea și/sau întărirea capacității sistemului de învățământ preuniversitar prin învățare online, nr. 4 135 din 21.4.2020, Monitorul Oficial al României, 331, 23.4.2020.

²Legea Învățământului nr. 84/1995 și Legea Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare.

³Măsură valabilă doar acolo unde rata cumulată a cazurilor din ultimele 14 zile era mai mică sau egală cu 1,5%.

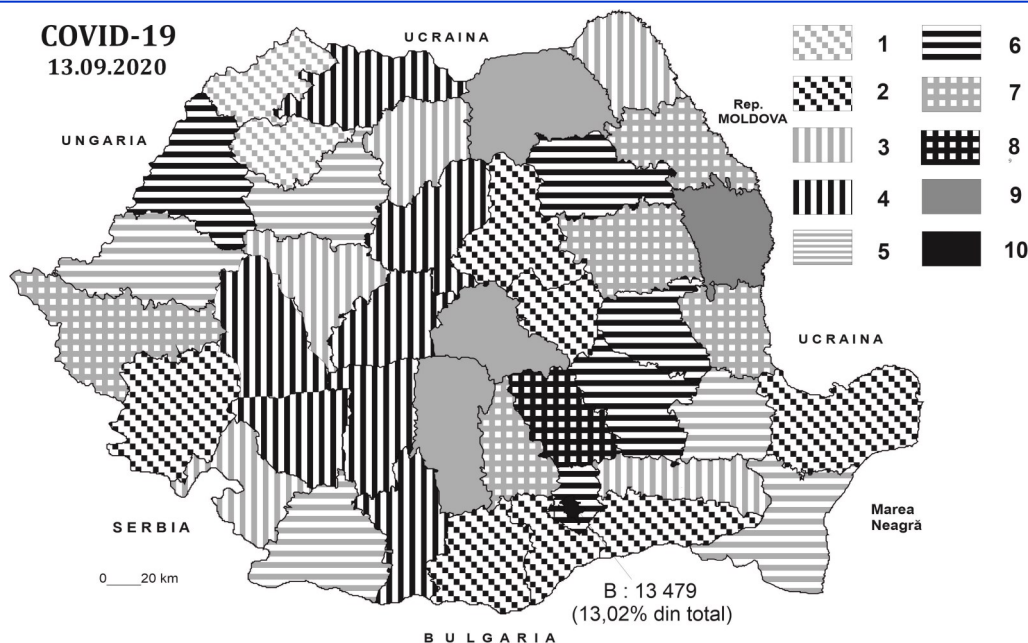

Figura 1. Situația infectărilor la nivel național în preția deschiderii anului școlar
(13.09.2020).1. sub 500, 2. 500-1000, 3. 1000-1500, 4. 1500-2000, 5. 2000-2500, 6. 2500-3000, 7. 3000-4000, 8. 4000-5000, 9. 5000-6000, 10. peste 6000.

electronice cu conexiune la internet necesare dotării unităților de învățământ preuniversitar de stat în vederea facilitării activităților didactice la distanță pentru elevii înmatriculați în aceste unități de învățământ. Cursuri de pregătirea profesorilor pentru predarea online au fost organizate de mai multe firme acreditate în domeniu, costurile urmând însă să fie suportate de către cei interesați. Cum la nivel național nu a fost selectată o platformă unitară pentru predarea online, pentru a nu se crea monopol, majoritatea cadrelor didactice nefamiliarizate cu predarea online au preferat să învețe singure sau să spere în continuarea predării clasice și în condițiile de pandemie. România are în învățământul preuniversitar de stat un personal calificat îmbătrânit: doar 21,69% dintre cadrele didactice au vârsta cuprinsă între 18 și 34 de ani, procent sub media UE, tinerii absolvenți preferând cariere nedidactice, datorită salariilor reduse și a lipsei de posturi, ca urmare a natalității reduse și a emigrației accentuate.

Asigurarea condițiilor necesare unei distanțări fizice corespunzătoare între elevi în sălile de clasă s-a dovedit o

problemă greu de rezolvat. Infrastructura școlară din România o moștenește în cea mai mare parte pe cea de dinainte de 1990, cu clase aglomerate, de 30-40 elevi, mai ales în orașele mari. Normele sanitare aplicate în pandemie, prevedeau o distanță minimă între elevi de 1 metru în interiorul clasei cu obligația purtării măștii sanitare și de 1,5 metri în aer liber atunci când nu este purtată masca. Pentru majoritatea claselor cu peste 20 elevi, această distanțare devenea însă imposibilă, mobilierul școlar obligând elevii să stea câte doi sau câte trei în bănci la mai puțin de 1 metru. O soluție de compromis a fost montarea unor panouri despărțitoare din plexiglas, care pe lângă faptul că erau translucide și împiedicau o bună vizibilitate, erau montate doar în dreptul pupitrelor, acestea devenind ineficiente dacă elevul stătea rezemat pe spătarul scaunului. În plus, dezinfectarea acestora în mod repetat era absolut necesară, personalul auxiliar fiind total depășit în această privință. Prin urmare, s-ar fi impus prezența fizică alternativă a elevilor în aceste clase, concomitent cu realizarea de activități școlare online. În această situație era necesară fie

suplimentarea personalului, fie dotarea sălilor de curs cu infrastructura tehnică necesară și instruirea cadrelor pentru predarea simultan tradițional și online, proces ce s-a dovedit dificil din mai multe motive. În primul rând s-a pus problema confidențialității actului didactic, unii profesori refuzând să le fie înregistrată activitatea de la clasă. Pentru rezolvarea situațiilor de acest fel, Ministerul Educației a căutat soluții juridice pentru a obliga profesorii să predea online sub amenințarea sancțiunilor financiare și disciplinare. A fost emis un nou regulament școlar prin care profesorii puteau să pună note fără acordul părinților, elevii să primescă absențe dacă nu participau la orele online, era interzisă înregistrarea cursurilor, iar părinții puteau participa la ore dacă elevii erau minori.

Personalul didactic, didactic auxiliar și nedidactic a fost suplimentat prin hotărâre de guvern cu 500 de posturi, ceea ce reprezenta sub 1,5% din solicitările sindicatelor din educație. O parte dintre cadrele didactice cu vârste înaintate și nefamiliarizate cu lucrul în online au preferat să se pensioneze argumentând că nu pot gestiona în același timp și procesul educațional și respectarea strictă a regulilor de protecție sanitară (147 cadre didactice și-au pensionat începând cu 1 septembrie 2020, mii de catedre fiind ocupate de profesori necalificați).

Decizia privind modul de începere a anului școlar urma să fie descentralizată, în funcție de situația epidemiologică din unitatea școlară. Au fost elaborate în acest sens de către ministerele educației și sănătății trei scenarii de funcționare a școlilor: *scenariul verde* – la o rată de infectare sub 1%. Presupunea participarea tuturor elevilor la cursuri în clase; *scenariul galben* – rată de infectare 1-3%. În acest scenariu, prioritate pentru a merge la școală aveau

preșcolarii, elevii din clasele 0-4 și cei din anii terminali, care se pregăteau pentru examenele finale. Această „prioritate” a fost însă înțeleasă și aplicată diferențiat la nivelul conducerii unităților școlare, astfel încât unele școli au început cursurile cu *toți* acești elevi în clase indiferent de numărul lor, altele au găsit modalități de alternare a cursurilor fizice cu cele online, evitând astfel supraaglomerarea unităților de învățământ și *scenariul roșu* – rată de infectare peste 3%. În acest scenariu, școlile se închideau fizic iar orele se desfășurau exclusiv online.

Aceste scenarii au fost incluse în normele privind instituirea de măsuri sanitare și de protecție în unitățile de învățământ în perioada pandemiei de COVID-19 publicate împreună cu un nou regulament cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar⁴.

O a treia problemă cu care se confrunta sistemul românesc de învățământ în perspectiva desfășurării online a activităților didactice se referea la lipsa unor facilități legislative pentru ca părinții să poată supraveghea la domiciliu elevii de vârste mici în perioada desfășurării online a activităților școlare. La solicitările asociațiilor de părinți a fost inițiată o propunere legislativă prin care preșcolarii și elevii până la clasa a IV-a să primească tichete educaționale, netransmisibile, decontate prin școli, prin care statul să asigure plata serviciilor de tip afterschool. Pentru a se evita însă acest efort bugetar, în scenariu galben a fost creată posibilitatea prezenței fizice la ore a *tuturor* elevilor din învățământul preșcolar și primar, aceștia potrivit statisticilor OMS fiind cei mai puțin vulnerabili de infecția cu noul virus. Dar tocmai faptul că erau asimptomatici sau dezvoltau simptome ușoare îi făceau purtători eficienți ai

⁴Gvernul României, Ministerul Educației și Cercetării (2020), Ordinul nr. 5 447 din 31.8.2020 privind aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, Monitorul Oficial al României, 827, 9.9.2020.

virusului către alți membri ai familiei cu care intrau în contact, care puteau dezvolta forme grave ale bolii. Aceasta că a fost o altă disfuncționalitate a factorilor de decizie care a contribuit la răspândirea infecției în prima lună după începerea anului școlar.

Creșterea rapidă a numărului de îmbolnăviri (cu 187% în primele 10 zile de la începerea anului școlar) a determinat Consiliul Național al Elevilor să solicite autorităților generalizarea la nivel național a învățământului online, prin trecerea la scenariul roșu. De cealaltă parte, autoritățile centrale (guvernul și președinția) încurajau părinții să-și trimită copiii la școală: „Vă încurajez să îi trimiteți pe copii la școală. Decizia de a deschide școlile, deși nu este una ușoară, este corectă și necesară”⁵. Inconsecvența autorităților era evidentă: dacă pe 11 martie unitățile de învățământ au fost închise la numai 25 de cazuri la nivel național, șapte luni mai târziu, la peste 3 000 de infectări zilnice, acestea rămăneau deschise deși numărul de infectări printre elevi creștea alarmant.

Mulți dintre aceștia, asimtomatici, erau purtători ai virusului.

La aceasta se adaugă impactul economico-social pe care l-ar fi avut închiderea școlilor: mulți părinți care nu aveau cu cine să-și lase copiii acasă în perioada când școlile erau închise și nici posibilitatea angajării unei bone sau a unui contract cu afterschool, ar fi fost nevoiți să renunțe la serviciu. În plus, față de situația din luna martie, scăzuse considerabil atașamentul populației pentru introducerea de restricții, în condițiile în care lumea se obișnuise deja cu traiul în pandemie.

Pe de altă parte, decizia Președintelui se încadra în tendința înregistrată la nivel european, unde în pofida creșterii alarmante a numărului de infectări, majoritatea statelor încercau să mențină școlile deschise. În a treia săptămână de școală s-a produs o creștere cu 22% a numărului de cazuri de infectare la copii și o dublare a numărului de focare în școli. În aceste condiții, multe dintre unitățile de învățământ s-au transformat în adevărate „bombe epidemiologice”, în

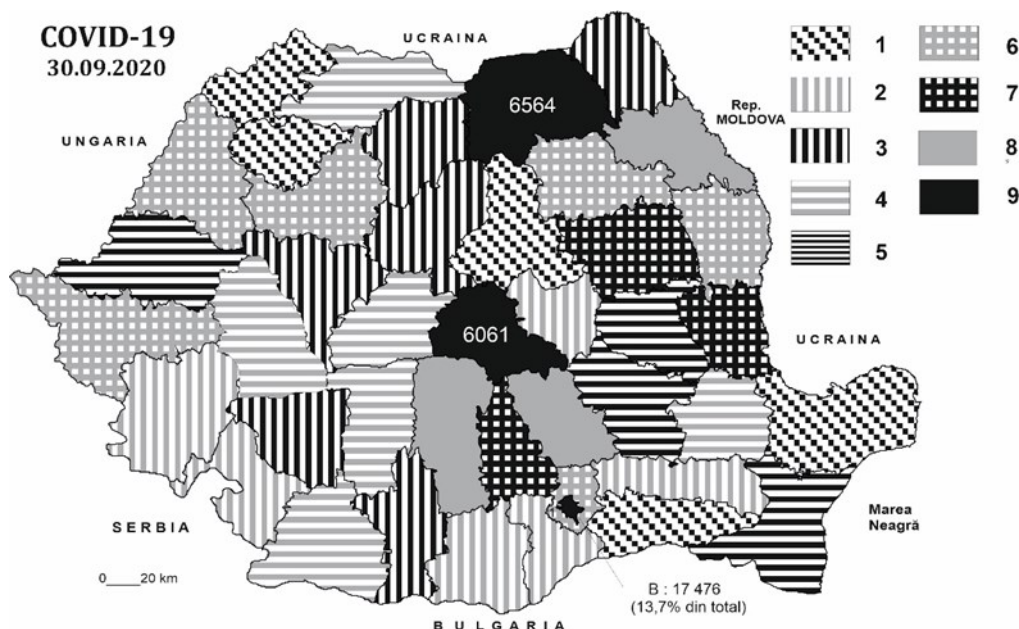

Figura 2. Situația infectărilor la nivel național la două săptămâni de la deschiderea anului școlar (30.09.2020).

1. 500-1000, 2. 1000-1500, 3. 1500-2000, 4. 2000-2500, 5. 2500-3000, 6. 3000-4000, 7. 4000-5000, 8. 5000-6000, 9. peste 6000.

⁵Președintele României, declarație de presă, 9.10.2020.

poftida măsurilor de prevenție luate, considerate printre cele mai stricte din Europa, deoarece infrastructura școlară din România nu poate oferi, în majoritatea cazurilor, o distanțare fizică corespunzătoare.

O altă problemă era interzicerea prezenței părinților în școli.⁶ Abia în luna octombrie, când numărul infectărilor a explodat, s-a impus obligativitatea purtării măștii de protecție pe o rază de 100 de metri în jurul școlilor ca urmare a deciziei unor autorități locale (în București, județele Cluj, Galați etc).

Pe de altă parte, pe măsura creșterii numărului de infectări și a trecerii școlilor în scenariul roșu, învățământul online își arăta din ce în ce mai mult limitele, atât pe cele legate de acoperirea cu infrastructură, cât și limitele tehnice, de funcționare la parametri corespunzători și limitele cu privire la securitatea informatică. Profesorul avea în aceste condiții, un triplu rol: de cadru didactic, de manager al măsurilor de protecție sanitară și de administrator de rețea, în ultimul caz cunoștințele fiindu-i de cele mai multe ori insuficiente. Iată de ce mulți dintre profesori considerau că anul școlar 2020-2021 era marcat de o continuă improvizație dată de alternanța predării fizice cu cea online, de provocări zilnice cu care nu s-au mai întâlnit, de lipsa infrastructurii pentru predarea online și de disfuncționalități tehnice ale rețelelor de internet, dar și de orgolii și slăbiciuni, care odată cu sistemul online, puteau fi mai repede „descoperite” de elevi, dar și de părinții acestora. Autoritățile erau acuzate de lipsă de implicare prin pasarea responsabilităților de la nivel central la nivel local și prin împărțirea acelorlași sarcini, pentru ca în final să nu răspundă nimeni de ele. Predarea online, așa cum a fost improvizată în pripă, crea diferențe între copiii care dispuneau de resurse

tehnologice și cei săraci, din comunități defavorizate, având ca efect și o dezvoltare a „industrii” meditațiilor private, accesibile doar pentru elevii ai căror părinți dispuneau de suficiente resurse financiare.

3. Generalizarea din nou la nivel național a scenariului online. Valul al II-lea al pandemiei

Creșterea rapidă a numărului de cazuri zilnice și a ratei de incidență a infectărilor a impus instituirea de noi restricții printre care purtarea obligatorie a măștii de protecție în toate spațiile deschise, restricționarea circulației publice pe timp de noapte, închiderea piețelor agroalimentare dar și trecerea tuturor unităților de învățământ din România în scenariul online⁶. Generalizarea scenariului roșu la nivel național, fără a se ține seama de particularitățile epidemiologice ale fiecărei localități era însă hazardată. Dacă în mediul urban și mai ales în orașele mari, învățământul online era perfect justificat datorită ratei mari de infectări, a claselor cu mulți elevi și a unei infrastructuri tehnice relativ corespunzătoare, în zonele rurale unde rata de infectare era mai redusă și numărul copiilor mai mic, pe fondul scăderii natalității și a plecării masive a familiilor tinere, s-ar fi impus o abordare diferită, mai ales că în aceste zone mulți copii nu beneficiază de mijloace de acces facil la internet, rămânând astfel în afara procesului educațional. Rata de abandon școlar a fost net superioară în astfel de localități, în care activitățile educaționale ar fi putut continua în sistem clasic, cu respectarea normelor sanitare corespunzătoare. În plus, cu toate eforturile autorităților de achiziționare de tablete pentru procesul de învățământ, mulți elevi din zone și medii

⁶Gvernul României (2020), Hotărâre nr. 935 din 5 noiembrie 2020 pentru modificarea și completarea anexelor 2 și 3 la Hotărârea Guvernului nr. 836 / 2020 privind prelungirea stării de alertă pe teritoriul României începând cu data de 15 octombrie 2020, precum și stabilirea măsurilor care se aplică pe durata acesteia pentru prevenirea și combaterea pandemiei de COVID-19, Monitorul Oficial al României, 1 042, 6.11.2020.

defavorizate nu au avut acces la învățământul online, iar multe cadre didactice, mai ales din categoria celor cu vârstă înaintată, refuzau sau nu reușeau să-și însușească abilitățile necesare predării online.

Situația epidemiologică la nivel național se menținea gravă: 20 de județe și capitala se aflau în scenariul roșu. Se conturau areale critice în care răspândirea comunitară atingea cote alarmante, mai ales în județele Constanța, Sibiu, Ilfov, Timiș, Alba, Maramureș și Satu Mare, unele dintre acestea fiind carantinate. Localitățile carantinate în al doilea val pandemic depășeau 1,8 milioane pers., față de 190 110 pers. în primul val. În unele județe, majoritatea populației carantinate se afla în orașul reședință (Bistrița-Năsăud, Ialomița 100%; Sălaj 75,4% din total; Sibiu 59,8%; Constanța 59%; Alba 44%) fiind astfel evidentă vulnerabilitatea orașelor mari, unde și indicele de infectare atinge cele mai ridicate valori (Sibiu 12%; Alba Iulia 10%; Constanța

9,11%; Satu Mare 7,4% etc.); în alte județe precum Timiș s-a evitat carantinarea orașului reședință, metropolă regională, preferându-se izolarea acestuia prin carantinarea localităților din zona periurbană. Tot în această situație se afla și capitala, care în pofida unui indice mare al infectărilor nu a fost carantinată datorită dificultăților în procesul de gestionare a măsurilor specifice carantinării, optându-se pentru carantinarea unui mare număr de localități din jud. Ilfov, cu un indice mare al infectărilor.

Presiunile asupra sistemului medical deveniseră foarte mari: spitale aglomerate și cu condiții precare, personal medical epuizat și saturat datorită volumului mare de lucru și a timpului îndelungat petrecut în unitățile sanitare, fapt ce a determinat în multe situații o scădere a calității actului medical, iar pacienții ce ajungeau în spitale prezentau forme grave ale bolii cu risc de deces, deoarece încercaseră să evite pe cât posibil internarea datorită

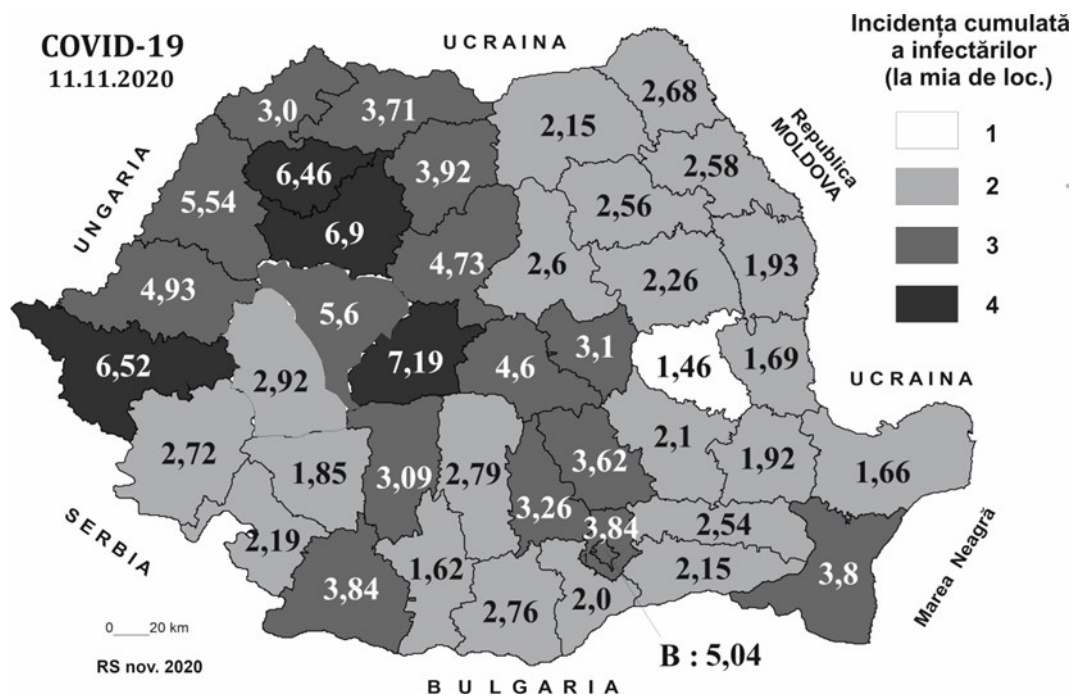

Figura 3. Incidența cumulată a infectărilor în ultimele 14 zile la 1000 locuitori în valul II al pandemiei (11.11.2020).

1. scenariu verde (sub 1,5‰), 2. scenariu galben (1,5-3,0‰), 3. scenariu roșu (3,0-6,0‰), 4. scenariu roșu (peste 6,0‰).

situației din spitale. În plus, suprasolicitarea echipamentelor medicale, neatenția și improvizațiile au generat o serie de incendii soldate în unele cazuri cu victime.

În aceste condiții, apropierea sărbătorilor de iarnă reprezenta un risc epidemiologic în plus, datorită adunărilor cu caracter privat, multe dintre acestea fără respectarea unor norme sanitare corespunzătoare. Aglomerația din stațiunile montane, dar și din centrele comerciale sau din punctele de frontieră, constituiau factori care, cel puțin teoretic, ar fi trebuit să contribuie la creșterea gradului de transmitere a virusului.

Concomitent, pe 6 decembrie 2020, aveau loc alegeri parlamentare: ca urmare, un nou guvern a fost investit în ultimele zile ale anului 2020. Un nou ministru venea la conducerea Ministerului Educației, cu noi priorități; între acestea, se afla și redeschiderea școlilor în format fizic.

4. Preambulul valului III-lea al pandemiei în România

În primele zile ale anului 2021, activitățile școlare s-au reluat tot în sistem online. Totuși, ca urmare a măsurilor restrictive impuse încă din luna octombrie, trendul epidemiologic s-a schimbat radical: statisticile oficiale înregistrau o scădere a numărului zilnic de infectări și a ratei la mia de locuitori. De exemplu, la sfârșitul anului 2020 rata de infectare în București depășea 7%, iar o lună mai târziu scăzuse la 2,4%.

În aceste condiții au crescut presiunile pentru redeschiderea școlilor, în condițiile în care sistemul de învățământ online a determinat o creștere a numărului de copii cu probleme emoționale, iar în localitățile unde nu se înregistrau infectări se puteau face cursuri în format clasic. Pe de altă parte, conform datelor comunicate de noua conducere a Ministerului Educației în ianuarie 2021, 65 000 elevi erau în situație de risc de

neîncheiere a mediilor pe semestrul I, iar 280 000 nu au avut acces la învățământul online, acesta după ce în aprilie 2020, doar 220 000 elevi nu aveau acces la învățământul online, iar pentru aceștia au fost alocate de Ministerul Educației și autoritățile locale, 230 000 tablete. Un calcul simplu indica faptul că tabletele achiziționate ar fi trebuit să acopere tot necesarul și să mai rămână o rezervă de 10 000 tablete, nicidecum numărul elevilor fără acces la învățământ online să crească cu 60 000. Prin urmare, tabletele fie nu au fost distribuite corect, elevilor care aveau nevoie de ele, fie raportările nu au fost corecte.

La polul opus, existau și păreri provenite de la cadre medicale potrivit cărora redeschiderea școlilor față în față odată cu începutul semestrului II era o decizie greșită, favorizând creșterea infectărilor. Astfel, încă din primele zile ale anului 2021 a fost confirmat pe teritoriul României primul caz de infectare cu o nouă tulpină de coronavirus (B117), mult mai infecțioasă și cu o incidență mai crescută în rândul copiilor. Acesta a fost urmat la scurt timp și de alte cazuri semnalate la persoane care nu aveau istoric de călătorie în străinătate, fapt ce indica deja o răspândire comunitară a noii tulpini a virusului.

Noul Ministru al Educației își manifesta dorința de „trecerea a școlii în format clasic începând cu cel de-al doilea semestru al anului școlar 2020-2021 sub rezerva evoluției epidemiologice”. În acest sens, au fost elaborate alte trei scenarii pentru reînceperea activităților didactice în format tradițional: *scenariul verde*: la o incidență sub 1,5% loc., în care toate școlile se redeschid fizic, copiii merg la școală (în situația îmbolnăvirii unui cadru didactic, chiar și în scenariul verde, clasa respectivă trece în online); *scenariul galben*: la incidență între 1,5% și 3% loc, – încep activitățile didactice în format tradițional copiii de grădiniță, cei din învățământul primar și

elevii din clasele terminale (a VIII-a, a XII-a și a XIII-a), restul elevilor învață online și *scenariul roșu*: incidența cuprinsă între 3‰ și 6‰ locuitori – încep activitățile didactice în format tradițional doar copiii de grădiniță și cei din ciclul primar, restul învață online.

Pragul de incidenței de infectare de la care se închideau complet școlile, iar toți elevii desfășurau activități didactice online era ridicat la 6‰, prag de la care se considera, în mod eronat, că localitatea respectivă se carantenează. În România, carantinarea unei localități era realizată prin ordin al Departamentului pentru Situații de Urgență din cadrul Ministerului pentru Afaceri Interne, rata de incidența a infectărilor fiind doar unul dintre criteriile luate în considerare.

Totodată, era desființată varianta de învățământ hibrid, Ministrul Educației declarând că nu este eficientă, iar profesorilor le era imposibil să aibă grijă de jumătate de elevi în clasă și de cealaltă jumătate în online. Cu toate acestea, același ministru declara că elevii cu vulnerabilități sau cu aparținători cu vulnerabilități, certificate medical, vor putea învăța online, iar profesorii vor putea preda online. În aceste condiții se pune problema dacă actul didactic care se desfășura în asemenea condiții era eficient iar respectivii profesori îl puteau gestiona în mod echitabil pentru toți elevii, inclusiv cei care învățau online.

O altă modificare era adusă în privința măsurilor de distanțare fizică dintre elevi, fiind eliminate panourile din plexiglas, soluție implementată la începutul anului școlar și care funcționase, cel mult 6 săptămâni, până la trecerea în online. Distanța fizică dintre copii, mai ales în clasele aglomerate din marile orașe era de sub 1 metru, contrară oricăror norme de protecție sanitară pe timp de pandemie. Dacă restaurantele funcționau în interior la 30% din capacitate, cu norme de distanțare bine stabilite, școlile trebuiau să funcționeze cu 100% din capacitate, în unele situații cu clase de peste 30 de

elevi situați la distanțe mai mici de 1 metru unul față de altul !

Cu o săptămână înainte de reluarea cursurilor cu prezență fizică, 30 de județe se aflau în scenariul verde, 11 în cel galben și doar un județ (Timiș) se afla în scenariul roșu cu o rată a incidenței de 3,24‰. Chiar și fără elevi, o școală din București a devenit focar cu noua tulpină SARS-CoV-2.

În aceste condiții, conducerea Ministerului Educației „își păstra interesul major pentru deschiderea școlilor”, deși experții considerau că în trei luni circa 60% dintre noile infectări din București aveau să fie cu noua tulpină virală, iar mulți părinți nu vroiau să-și mai lase copiii la școală de teama acesteia.

Ministrul Educației considera că predarea online generează pierderi structurale care pot fi recuperate doar dacă se redeschid școlile, iar pandemia a afectat foarte mult calitatea actului educațional în România. Referitor la posibilitatea ca școlile să devină focare de îmbolnăvire, principalele probleme în opinia sa erau legate de distanțarea în mijloacele de transport și de aglomerarea părinților în incinta școlilor, mai ales la orele de preluare a copiilor. Aceste aspecte trebuiau însă avute în vedere atunci când s-a decis ridicarea pragului de incidență până la care merg la școală preșcolarii și elevii din învățământul primar, sau eliminarea unor măsuri de prevenție precum închiderea școlilor pentru dezinfectare la 3 cazuri de îmbolnăvire în clase diferite.

La nivel european se înregistra o creștere a infectărilor, multe state anunțând noi măsuri restrictive, inclusiv închiderea granițelor (Marea Britanie, Germania, Austria, Franța, Italia, Olanda, Belgia). Concomitent, în România se deschideau restaurantele, barurile, magazinele și școlile. Tot noua tulpină virală a determinat creșterea infectărilor în Israel, în pofida lockdown-ului și a vaccinării masive din această țară, iar în Grecia a fost impus lockdown

pentru Atena (care concentrază 28,8% din populația țării) la doar două săptămâni de la redeschiderea școlilor. În plus, mai apăruseră încă cel puțin două mutații ale virusului : braziliană și sud-africană, confirmate și în Europa.

Un alt aspect era legat de presiunile bugetare generate de învățământul online. Copiii, în special cei de vârstă mică (din învățământul preșcolar și primar) care erau nevoiți să învețe online datorită situației epidemiologice, trebuiau să rămână acasă asistați, iar părinții aflați în această situație să beneficieze, conform legii, de sprijin financiar guvernamental. În acest sens, Ministrul Muncii și Protecției Sociale anunța că părinții care stăteau acasă pentru a supraveghea copiii, vor primi sprijinul de la stat de 75% din salariu doar dacă autoritățile decideau ca școlile să funcționeze online. Ori tocmai acești copii, din grupele mici de vârstă, aveau „prioritate” pentru învățământul cu prezență fizică, inițial chiar în detrimentul celor din clasele terminale, care urmau să susțină examene naționale de absolvire. Argumentul oficial pentru această decizie era că „la clasele 0-IV predarea se desfășoară cel mai dificil, iar epidemiologii spun că cei mici ar transmite cel mai greu virusul”⁷.

Cu doar câteva zile înainte de redeschiderea școlilor a fost comunicat, prin ordin comun al miniștrilor educației și sănătății, un set complex de măsuri privind organizarea activității în instituțiile de învățământ în condiții de siguranță epidemiologică⁸, care viza între altele: 1) organizarea spațiilor de învățământ cu recomandarea ca distanța fizică dintre elevi să fie mai mare de 1 metru, iar „în situația în care acest lucru nu se poate realiza, se va asigura distanțarea maxim posibilă, inclusiv prin amplasarea optimă a mobilierului școlar”. Decidenții erau conștienți că

infrastructura școlară din orașele mari, unde clasele sunt aglomerate nu permite o distanțare corespunzătoare a elevilor, iar scoaterea pe culoare a mobilierului școlar ar fi neconformă cu normele PSI; 2) stabilirea unor circuite funcționale, organizarea spațiilor de recreere, organizarea accesului în unitatea / instituția de învățământ. În acest sens, pentru a se evita aglomerarea părinților în curtea școlii pentru aducerea / preluarea copiilor, în multe școli s-a luat decizia interzicerii accesului acestora în curte, mutându-se astfel aglomerația în spațiile publice din proximitatea școlilor, care nu mai erau în administrarea acestora. Problema era astfel „pasată”, nu rezolvată; 3) evaluarea necesarului de resurse umane, în majoritatea unităților școlare constatându-se un deficit de resurse ca motivație pentru justificarea disfuncționalităților. La nivelul cabinetelor medicale școlare se înregistra un mare deficit de cadre specializate, mai ales în școlile din marile orașe; în plus, o mare parte dintre aceste cadre, și așa puține, erau ocupate în campania de vaccinare anti-COVID; 4) asigurarea materialelor de curățenie, igienă și dezinfecție și a unui stoc de rezervă; 5) aerisirea claselor prin deschiderea ferestrelor, timp de minim 30 de minute înaintea sosirii elevilor, apoi pe parcursul pauzelor minim 10 minute și la finalul zilei, ținând cont de temperatura exterioară. Cum în luna februarie, temperatura exterioară era scăzută, această măsură menită să protejeze sănătatea copiilor, mai mult le dăuna sănătății.

Masca de protecție continua să fie obligatorie pentru orice elev și cadru didactic, iar elevilor le era interzis schimbul de alimente și de obiecte personale. Personalul medico-sanitar sau, în lipsa acestuia, o persoană desemnată de unitatea de învățământ

⁷Conform Ministrului Educației, Sorin Cîmpeanu, 2.2.2021. Sursa : www.portalinvatamant.ro, 2.2.2021.

⁸Guvernul României, Ministerul Educației & Ministerul Sănătății (2021), Ordin pentru aprobarea măsurilor de organizare a activității în cadrul unităților / instituțiilor de învățământ în condiții de siguranță epidemiologică pentru prevenirea îmbolnăvirilor cu virusul SARS-CoV-2, Monitorul Oficial al României, an 189 (XXXIII), nr. 122 din 5.2.2021, p. 2-8.

trebuia să instruiască personalul pentru a observa starea de sănătate a elevilor și a pentru gestiona implementarea măsurilor de protecție sanitară, a măsurilor de distanțare fizică, purtarea corectă a măștii de protecție etc. Prin urmare, cadrele didactice mai aveau o sarcină în plus: efectuarea triajului observațional al elevilor pe tot parcursul activităților școlare.

5. Redeschiderea școlilor cu prezență fizică. Valul al III-lea al pandemiei

Redeschiderea școlilor în format fizic, fără o distanțare fizică corespunzătoare a copiilor în clase, a generat, cum era de așteptat, o creștere a numărului de infectări, inclusiv în unitățile școlare.

La nivel național se înregistra un „platou” în ceea ce privește numărul de infectări, dar erau și localități unde rata infectărilor explodase, în lipsa unor măsuri de carantinare. Orașe mari, mai ales din Transilvania (Cluj-Napoca, Brașov) dar și Capitala reveneau în scenariul roșu, impunându-se din nou restricții. Cele mai multe îmbolnăviri se înregistrau în București (524) aproape dublu față de județul aflat pe locul II (Timiș, 289 cazuri), acestea fiind urmate de Călărași, Cluj, Brașov, Iași și Maramureș (fiecare cu peste 100 de cazuri). La polul opus, în județele unde se raportau cele mai puține cazuri de noi infectări (Harghita, Covasna și Călărași), se testa cel mai puțin. Județul Timiș, singurul din zona roșie, avea cea mai mare capacitate de testare raportată la populație (circa 3000 de teste/zi), dublă față de București sau Cluj și de 10 ori mai mare față de unele județe din zona verde. Se diferențiază astfel o zonă intracarpatică (Ardeal, Banat și Maramureș) unde se testa mai mult și implicit numărul de teste pozitive era mai mare, iar la polul opus o zonă extracarpatică (cu excepția capitalei) cu teste și infectări puține. De aici și măsurile restrictive care au afectat cu predilecție economile celor care testau

și raportau corect, ceea ce a stârnit nemulțumiri în rândul autorităților locale dar și al antreprenorilor ale căror afaceri au fost afectate de restricțiile aplicate pentru localitățile din zona roșie.

De asemenea, era evidentă o creștere a numărului de cazuri la terapie intensivă care depășea 1 000, cele mai multe din ultimile cinci săptămâni, iar numărul total de decese provocate de COVID-19 în România depășea 20 000. O altă tendință evidentă manifestată după redeschiderea școlilor a fost creșterea ratei de infectare în rândul tinerilor, inclusiv o dublare a cazurilor la categoria 5-9 ani, conform Institutului Național pentru Sănătate Publică. Cum cea mai mare parte a copiilor și adolescenților erau purtători și locuiau cu părinții, infecția se propaga și în rândul acestora, fapt confirmat prin creșterea incidenței infectărilor și la grupele de vârstă adultă.

Cu toate acestea, Ministrul Educației se arăta foarte încrezător și sigur în legătură cu menținerea unei rate mici de infectare în școli, considerând că în eventualitatea unui nou val al pandemiei „școlile se vor închide ultimele”. În plus, același ministru propunea ca și elevii din clasele terminale (a VIII-a și a XII-a) care aveau de susținut examene terminale să meargă fizic la școală și în scenariul roșu, în condițiile în care din ce în ce mai multe localități intrau în scenariul roșu. Era o propunere corectă din punct de vedere didactic, dar care a contribuit la o intensificare a transmiterii virusului. Acești elevi ar fi trebuit să fie prioritizați pentru învățământul față în față în scenariul roșu, chiar în dauna celor de grădiniță și din ciclul primar, deoarece sunt mai puțini numeric iar măsurile de distanțare fizică pot fi implementate mai bine. Se propunea de asemenea, eliminarea obligativității de purtare a măștii de protecție la orele de educație fizică, în condițiile în care era demonstrat că principala cale de transmitere a virusului era cea aeriană.

Pe de altă parte, în pofida

demersurilor Ministerului Educației, gradul de testare în școli se menținea foarte redus, datorită numărului mic de cadre sanitare din școli (circa 4 000 la aproximativ 18 000 unități de învățământ). În plus, o mare parte a acestor cadre erau implicate și în campania națională de vaccinare. Multe teste erau făcute tardiv, după apariția simptomelor și după infectarea altor persoane, altele, cumpărate de la farmacii erau făcute în particular, fără o raportare la DSP a cazurilor ușoare și asimptomatice. Prin urmare, gradul real de infectare era cu mult mai mare decât cel reflectat în statisticile oficiale, fapt confirmat și prin numărul mare de decese și de cazuri grave care necesitau internări, îndeosebi la secțiile de terapie intensivă.

Rata infectărilor în Timișoara explodase (7,49%, pe 6 martie 2021), orașul fiind carantinat împreună cu patru comune din zona periurbană;

capitala trecea în scenariul roșu cu peste 900 infectări în ultimele 24 ore, iar în unele localități se atingeau incidențe enorme (în Bălcești, jud. Vâlcea de exemplu - 18,4%). Specific pentru acest al treilea val al pandemiei era numărul mare al cazurilor grave, fără o creștere pe măsură a numărului total de infectări, deoarece odată cu comercializarea pe scară largă în farmacii a testelor rapide, foarte multe persoane care se testau pozitiv în particular nu comunicau acest lucru Direcțiilor de Sănătate Publică și nu erau cuprinse în statisticile oficiale. Noul val pandemic se evidenția și prin evoluția infectărilor în rândul elevilor care înregistra o creștere accentuată, ajungând la o lună de la redeschiderea școlilor, la peste 150% față de momentul reînțelegerii activităților didactice față în față.

În acest context epidemiologic era emis un ordin comun al ministerelor educației și sănătății⁹ prin care în

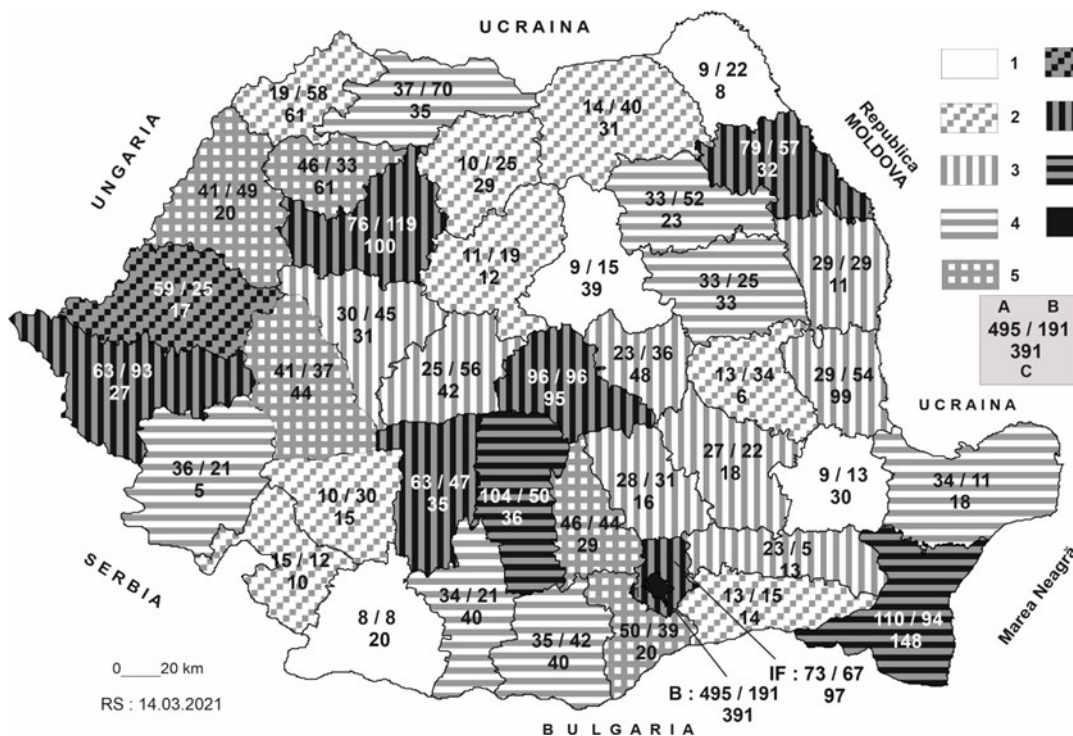

Figura 4. Situația infectărilor în rândul elevilor și a cadrelor didactice în valul III al pandemiei (10.03.2021).

Număr de îmbolnăviri : 1. sub 10, 2. 10-20, 3. 21-30, 4. 31-40, 5. 41-50, 6. 51-70, 7. 71-100, 8. 100-120, 9. peste 400; A. Număr preșcolari/elevi confirmați cu COVID-19, B. Număr personal confirmat, C. Număr clase/grupe cu activitate față în față suspendată ca urmare a cazurilor confirmate.

scenariul roșu (la incidență cumulată în ultimele 14 zile între 3‰ și 6‰) participau fizic la activitățile didactice pe lângă *toți* preșcolarii și elevii din învățământul primar și elevii din clasele a VIII-a și a XII-a, a XIII-a și cei din anii terminali din învățământul postliceal și profesional, cu prezență fizică de *până la jumătate din numărul total de elevi* înmatriculați în respectivele clase terminale. Prin urmare era reintrodus, ca rezultat al unui compromis dintre cei doi miniștri, scenariul hibrid pentru clasele terminale, deși cu doar o lună în urmă, Ministrul Educației se declara ferm împotriva acestui scenariu de învățământ, considerându-l ineficient.

Se creau astfel discriminări evidente între elevi: dacă cei din ciclul primar trebuiau să fie prezenți fizic la școală toată clasa și în scenariul roșu, până la o incidență de 6‰, cei din clasele V-VII treceau în online în scenariul galben, la o incidență mult mai mică, de doar 1,5‰. Pe de altă parte, specialiștii în sănătate publică atrăgeau atenția asupra vulnerabilității copiilor și tinerilor față de noua tulpină a virusului, fapt confirmat și prin evoluția numărului de îmbolnăviri, aceștia putând fi și purtători ai virusului. În aceste condiții, nu era clar după ce criterii copiii din învățământul primar trebuiau să fie prezenți fizic la școală, riscând infectarea în clase de câte 35-40 de elevi, la incidențe de până la 6‰ (și ulterior în valul IV, de până la 20‰), în vreme ce colegii lor cu doar câțiva ani mai mari învățau în online la incidențe mult mai scăzute, de 1,5-2‰ ! Mai mult, prin introducerea sistemului hibrid doar la clasele terminale se creau premisele unor situații absurde: în vreme ce clase terminale de 20-30 de elevi erau înjumătățite, în clase primare de câte 35-40 de elevi, comparabile ca suprafață, prezența fizică era obligatorie pentru

toți!

La nivel național, numărul de infectări zilnice raportate oficial creștea rapid, depășind 6 000 (pe 23 martie 2021), peste 40% dintre cazurile noi înregistrându-se în capitală. Rata de incidență în București a crescut de la 3‰ la 6‰, iar cea de pozitivare ajunsese la 33,5% din totalul testelor, punându-se problema carantinării capitalei. Celălalt pol al infectărilor, Timișoara, carantinat încă din 8 martie, ieșea din carantină cu o rată a infectărilor mai mare decât intrase (8,37‰). În aceste condiții, se puneau problema eficienței unei eventuale carantine în București, luându-se în considerare mărimea orașului și suportul logistic necesar implementării unei asemenea măsuri. La acestea se adăugau protestele de stradă împotriva măsurilor restrictive și chiar împotriva purtării măștii de protecție. Se încercau diferite soluții de compromis (carantină parțială, carantină de weekend), în care măsurile restrictive să aibă un impact cât mai mic asupra populației și agenților economici. Închiderea școlilor prin trecerea la scenariul online se afla în fruntea acestor măsuri, autoritățile prevalându-se de ordinul prin care școlile trebuiau închise fizic la o incidență de 6‰. De cealaltă parte, Ministrul Educației, consecvent principiului „școlile trebuie închise ultimele doar dacă situația epidemiologică o impune”, considera că măsura de închidere a școlilor fără alte măsuri complementare nu va produce efectul dorit și că prin revenirea la învățământul online vor fi generate noi pierderi în educație iar tulburările de socializare în rândul elevilor se vor agrava. Astfel, pentru a se evita intrarea în online a elevilor în Capitală, criteriile legislative s-au schimbat din nou: dacă în februarie pragul pentru trecerea la online era mărit de la 3‰ la 6‰, o lună mai târziu era schimbat din nou, fixându-se

⁹Gvernul României, Ministerul Educației și Ministerul Sănătății (2021), Ordin privind modificarea și completarea Ordinului ministrului educației și al ministrului sănătății nr. 3235/93/2021 pentru aprobarea măsurilor de organizare a activității în cadrul unităților/instituțiilor de învățământ în condiții de siguranță epidemiologică pentru prevenirea îmbolnăvirilor cu virusul SARS-CoV-2, Monitorul Oficial al României, I, 228, 6.3.2021.

„la intrarea în carantină a localității”¹⁰. Cu toate acestea, în alte localități școlile au fost închise la pragul de 6‰ fără carantinare; în Brașov de exemplu, elevii care au intrat în online la pragul de 6‰, au fost nevoiți să revină fizic la școală în baza acestui ordin la o incidență de 7,02‰ deoarece orașul nu fusese carantinat. La fel, în Timișoara, odată cu ieșirea orașului din carantină, elevii reveneau la școală la o incidență a infectărilor de 8,4‰, după ce intraseră în online la 6‰!

Totodată, era modificată structura anului școlar prin prelungirea vacanței de Paște și, corespunzător a semestrului II, argumentându-se că în aprilie se prefigura apogeul valului III al pandemiei și oricum școlile vor aplica scenariul online. Vacanța ar contribui la diminuarea mobilității elevilor domiciliu-școală¹¹, iar în aprilie 2021 se preconiza intensificarea campaniei de vaccinare. Această modificare a structurii anului școlar și mai ales decalarea examenelor naționale era puternic contestată de reprezentanții elevilor și părinților, care considerau că o vacanță de o lună în mijlocul semestrului II și organizarea examenelor în iunie-iulie la temperaturi caniculare cu purtarea măștii de protecție ar dăuna grav procesului educațional. Astfel, în urma negocierilor dintre elevi, părinți și Ministrul Educației, s-a convenit modificarea structurii anului școlar doar pentru clasele non-terminale. Rațiunile unei astfel de decizii erau diminuarea inechităților dintre elevi datorate

predării online, evitarea vârfului epidemiologic al valului III prognozat pentru luna aprilie, dar și intensificarea campaniei de vaccinare, concomitent cu preconizata introducere a testelor non-invazive în școli¹². În aceste condiții, oficialii din Ministerul Educației sperau reluarea activităților educaționale cu prezență fizică din luna mai pentru toți elevii, indiferent de rata de incidență a infectărilor. În luna iunie începea însă vacanța de vară!

Erau introduse noi măsuri restrictive¹³ ce vizau reducerea intervalului orar în care era permisă circulația persoanelor în afara locuinței/gospodăriei și a intervalului de timp în care era permisă activitatea operatorilor economici care desfășoară activități de comerț și prestări de servicii. Aceste restricții erau valabile pentru zilele de week-end în localitățile unde rata de incidență era sub 4‰ și în fiecare zi pentru cele în unde rata de incidență era sub 7,5‰¹⁴. Aceste praguri nu țineau seamă de pragurile deja consacrate ale ratei de incidență (de 3‰, respectiv 6‰), ci păreau mai curând să fie în funcție de rata de infectare a capitalei, care ajunsese la 6,88‰¹⁵, astfel încât aici să fie aplicat, cel puțin pentru început, doar primul set de măsuri restrictive.

La nivel național, pandemia înregistra noi recorduri: atât la decese (174 pers./zi), cât și la numărul internărilor la terapie intensivă (1 405 pers.). Și în București se înregistra un record de îmbolnăviri în ultimele 24 de ore: 2 100 pers., cu o rată de infectare de peste 7‰

¹⁰Guvernul României, Ministerul Educației & Ministerul Sănătății (2021), Ordin privind modificarea și completarea Ordinului ministrului educației și al ministrului sănătății nr. 3235 / 93 / 2021 pentru aprobarea măsurilor de organizare a activității în cadrul unităților/instituțiilor de învățământ în condiții de siguranță epidemiologică pentru prevenirea îmbolnăvirilor cu virusul SARS-CoV-2, nr. 3515 / 393 / 2021, Monitorul Oficial al României, I, 292, 23.3.2021.

¹¹Argument fals, deoarece în absența altor măsuri restrictive, în vacanță se intensifică mobilitatea intra și interurbană, către zonele turistice etc.

¹²Testarea elevilor a fost introdusă abia în luna decembrie 2021, după trecerea valului IV al pandemiei.

¹³Hotărârea nr. 20 din 25.3.2021 a Comitetului Național pentru Situații de Urgență privind stabilirea unor măsuri necesare a fi aplicate în contextul pandemiei de COVID-19 și aprobarea listei țărilor/zonelor/teritoriilor de risc epidemiologic pentru care se instituie măsura carantinei asupra persoanelor care sosesc în România din acestea, în contextul pandemiei de COVID-19. Măsurile erau valabile în intervalul 25.3-14.4.2021.

¹⁴Aceste restricții urmau să fie abrogate dacă rata de incidență scădea în primul caz sub 3,5‰, iar în al doilea caz, sub 7‰.

¹⁵Pe data de 27.3.2021, când erau instituite măsurile restrictive.

Cluj-Napoca 7,26%, București 7,25%, Brașov 7,11%, Constanța 6,48%, Alba Iulia 6,1% etc, iar unele comune atingeau valori enorme ale ratei de infectare de 10 - 21%.

După o evoluție ascendentă a infectărilor la începutul lunii aprilie 2021, care a pus o puternică presiune asupra sistemului sanitar și îndeosebi asupra secțiilor de terapie intensivă, ca urmare a numărului mare de cazuri grave, trendul general al pandemiei s-a inversat. Cauzele au fost pe de o parte măsurile restrictive luate de autorități (din care face parte și prelungirea vacanței de Paște), iar pe de altă parte, intensificarea campaniei de vaccinare. Cu toate acestea, în pofida declarațiilor optimiste ale autorităților, datele plasau România pe unul dintre ultimele locuri din Europa la procentul populației vaccinate cu ambele doze de vaccin.

6. Inevitabilul care a „surprins” România. Valul al IV-lea al pandemiei

În circa două luni (între 31 martie și 25 mai 2021) rata de incidență a infectărilor la nivel național a scăzut de la 4,31% la 0,49%, iar cea din București, de la 7,25% la 0,55%. Toate județele reveneau în scenariul verde, iar România devenea zonă verde pe harta europeană a pandemiei în condițiile în care majoritatea statelor UE se confruntau deja cu valul al patrulea. În aceste condiții, cu toate că la mijlocul lunii iulie se înregistra un minim al infectărilor de la începutul pandemiei (26 de cazuri pe zi la nivel național) valul al patrulea al enise o certitudine și pentru România. Contrar acestui trend epidemiologic, falsa încredere dată populației de scăderea ratei de incidență și de ridicare a majorității restricțiilor a făcut ca ritmul vaccinării să scadă considerabil.

Intrarea României în cel de-al patrulea val pandemic fusese confirmată de către oficialii din sănătate încă din a doua jumătate a lunii august 2021, când primele localități intrau în scenariul roșu. În plus, reprezentanții Ministerului Sănătății confirmau că varianta Delta a virusului era mai contagioasă și afecta într-o măsură mai mare copiii și tinerii. În aceste condiții, scenariul pentru deschiderea noului an școlar prevedea revenirea tuturor elevilor în bănci și menținerea școlilor deschise până când rata de infectare dintr-o localitate trecea de 6%¹⁶.

Rata de incidență a infectărilor la nivelul întregii țări se situa pe un trend puternic ascendent - de la 2,23% pe 22 septembrie, la 8,31% pe 15 octombrie și la 10% pe 26 octombrie 2021. Din cele 5 655 cazuri de COVID-19 raportate în România, pe 27 septembrie, 2 559 cazuri (45,25%) au fost în București. În același timp, se înregistrau noi recorduri și în ceea ce privește numărul de internări (peste 11 000), de îmbolnăviri în ultimele 24 de ore (10 276), precum și decese (208).

În aceste condiții, pe fondul creșterii rapide a ratei de infectare în toată țara și a depășirii valorii critice de 6% în București, prag de la care activitățile didactice ar fi trebuit să treacă în sistem online, Comitetul Național pentru Situații de Urgență a decis decuplarea scenariilor de funcționare a școlilor de rata de infectare din localitate și adoptarea deciziilor de suspendare a prezenței fizice în funcție de cazurile confirmate la nivel de clasă/școală și intensificarea măsurilor de control în vederea respectării stricte a regulilor de protecție sanitară.

Pe de altă parte, Ministrul Educației considera, după 18 luni de pandemie în care învățământul românesc a „experimentat” sistemul online mai mult

¹⁶Conform Ordin pentru aprobarea măsurilor de organizare a activității în cadrul unităților / instituțiilor de învățământ în condiții de siguranță epidemiologică pentru prevenirea îmbolnăvirilor cu virusul SARS-CoV-2, Ministerul Educației nr. 5 196 / 3.9.2021, Ministerul Sănătății nr. 1 756 / 3.9.2021, Monitorul Oficial al României nr. 848 / 6.9.2021.

ca oriunde în Europa, că legislația primară din România nu permite învățământul online¹⁷. O eventuală închidere a școlilor era acum lăsată la decizia conducerii unităților de învățământ. Se repeta scenariul din martie, când deși se stabilise cu doar o lună înainte prin hotărâre de ministru 6% ca prag până la care activitățile didactice să se desfășoare fizic, odată ce Capitala a atins această valoare, pragul de trecere în online a fost modificat, fiind înlocuit de carantinarea localității. Atunci s-a preferat extinderea vacanței de Paște. Creșterea rapidă a ratei de incidență a infectărilor, până la valori record de 17% în București și de peste 20% în unele localități jud. Ilfov a impus și de această dată autorităților aprobarea unei vacanțe forțate a elevilor de două săptămâni, cu un plan de recuperare ulterioară a materiei. Astfel, dacă elevii claselor V-VII au stat în online aproape tot anul școlar 2020-2021, revenind la școală abia în luna mai, cu o lună înainte de sfârșitul anului școlar, la o incidență de doar 1%, acum mergeau la valori enorme ale ratei de incidență de peste 20%, în condițiile în care tulpina virală care a provocat valul IV era mult mai agresivă față de copii și tineri.

În aceste condiții, încă de la sfârșitul lunii septembrie rata de pozitivare a testelor devenise enormă: peste 20% din total, în condițiile în care rata de vaccinare se situa la doar 31% din totalul populației eligibile. La două săptămâni de la debutul anului școlar, apăruseră deja semnale cu privire la o iminentă blocare a sistemului sanitar datorită a numărului mare de cazuri din valul patru al pandemiei. Deja la acea dată România se situa pe locul 2 în Europa și pe 6 în lume la decesele cauzate de COVID-19

înregistrate în 24 de ore¹⁸. Cu toate acestea, Ministrul Educației considera că „trebuie făcute toate eforturile ca școlile să se închidă ultimele și să se deschidă primele, atât timp cât educația digitalizată nu este pusă la punct sub toate aspectele”¹⁹.

Către mijlocul lunii octombrie, numărul real al infectărilor era zilnic de 50 000 – 70 000 pers., proporția cazurilor severe era de 0,5% din total, iar în secțiile de ATI intrau zilnic 200-300 pacienți. Numărul deceselor înregistrat în România la mijlocul lunii octombrie, în valul patru, era fără precedent de la al Doilea Război Mondial: „preocuparea foarte mare este legată de numărul uriaș de cazuri și numărul extrem de mare de decese – suntem pe primul loc în lume în ceea ce privește mortalitatea raportată la populație”²⁰ și pe locul trei în lume la numărul deceselor din ultimele 24 de ore, cu o rată foarte mare de pozitivare, de 25-30%.

Capitala și județul Ilfov erau zonele cel mai puternic afectate. În București, peste 13 000 de elevi erau confirmați cu SARS-CoV-2 și alți peste 60 000 învățau online datorită cazurilor confirmate (7.10.2021). Rata de infectare înregistrase o creștere explozivă, de la 2,56% pe 20 septembrie, la un record de peste 16% la mijlocul lunii octombrie. După vacanța forțată a elevilor din 22 octombrie și instituirea unor măsuri de restricționare a accesului pe bază de certificat verde în marile centre comerciale și în alte spații publice aglomerate, curba ratei de infectare a intrat într-o zonă de platou, urmată de regres. Cu toate acestea, numărul cazurilor și al deceselor înregistrate în 24 de ore se menținea extrem de ridicat. Victime au fost și în rândul cadrelor

¹⁷România, nepregătită pentru coala online. Până vineri autoritățile decid dacă colile se închid sau rămân deschise i după 6 la mie, <https://m.digi24.ro/stiri/actualitate/educație/>, 28.9.2021.

¹⁸CNCAV: România, pe locul 2 în Europa și pe 6 în lume la decesele COVID înregistrate în ultimele 24 de ore, <https://m.digi.24.ro/stiri/actualitate/>, 28.9.2021.

¹⁹Trebuie făcute toate eforturile ca colile să se închidă ultimele i să se deschidă primele – apelul Ministrului Educației, Sorin Cîmpeanu, <https://www.edupedu.ro/>, 28.9.2021.

²⁰Numărul deceselor ar putea crește. Răfala: O rată de fatalitate de 3% este extrem de mult la numărul uriaș de cazuri pe care îl avem, <https://www.google.ro/amp/s/www.digi24.ro/amphtml/stiri/actualitate/>, 18.10.2021.

didactice, ceea ce a determinat trecerea mai multor școli în sistem online.

În acest context epidemiologic devenise clar și pentru oficialii din educație care doreau prezență fizică în școli că riscurile datorate aglomerărilor de elevi depășeau beneficiile învățământului cu prezență fizică. România are, în învățământul primar (unde nu era posibilă la momentul respectiv vaccinarea), clasele cu cei mai numeroși elevi din Uniunea Europeană. Astfel, dacă în școlile din UE sunt în medie 14 elevi la un învățător, în clasele din România erau aproape 20 de elevi la un învățător, iar în capitală și în orașele mari unde se atingeau cele mai mari valori ale ratei de infectare, numărul de elevi din clase depășea 30-32. Supraaglomerarea claselor părea să fie un aspect ignorat în mod sistematic de către conducerea Ministerului Educației, care refuza să comunice o situație clară în acest sens²¹.

În Capitală, ca urmare a măsurilor luate, rata de incidență cumulată la 14 zile deși se situa pe un trend descendent, de la 16,13% pe 26 octombrie, la 12,89% pe 3 noiembrie, rămânea în continuare la valori extrem de mari, record pentru întreaga durată a pandemiei de coronavirus în România.

În acest context epidemiologic, în ultima zi lucrătoare dinaintea reînceperii activităților didactice (pe 5 noiembrie) era propus, prin hotărâre a Comitetului Național pentru Situații de Urgență²², în premieră, ca unic criteriu privind modul de desfășurare a activităților didactice, ponderea personalului vaccinat din unitatea de învățământ. Pentru reluarea activităților didactice cu prezență fizică, acesta trebuia să fie de cel puțin 60% din totalul cadrelor didactice din unitatea de învățământ. La momentul respectiv, acest criteriu era îndeplinit de 54% dintre școlile din toată țara, în special

din mediul urban și din marile orașe, unde se înregistrau și cele mai mari rate de incidență ale infectărilor.

Înlocuirea ratei de incidență a infectărilor, mult mai relevantă pentru situația epidemiologică dintr-o localitate cu ponderea personalului vaccinat din unitatea de învățământ, era o măsură menită mai curând să stimuleze vaccinarea în rândul personalului din școli decât să limiteze transmiterea virusului. Era ignorant faptul că elevii sunt principalii vectori de transmitere a virusului, mai ales în clasele aglomerate din Capitală și din orașele mari, care se confruntau și cu cele mai mari rate de incidență a infectărilor. De cealaltă parte, în zonele rurale, unde procentul vaccinaților era mic, clasele au număr redus de elevi, iar rata de incidență a infectărilor era redusă, elevii erau nevoiți să facă cursuri online. Acestea erau și zonele critice sub aspectul conectivității, al accesului elevilor la infrastructura informatică și al pregătirii cadrelor didactice pentru învățământul online. Prin urmare, această decizie avea un dublu efect negativ: pe de o parte contribuia la o mai mare circulație a virusului în orașele mari, cele mai vulnerabile sub aspect epidemiologic, iar pe de altă parte, mărea decalajele dintre elevii cu acces la resurse tehnologice și cei din mediile defavorizate. Un exemplu în acest sens: orașul Otopeni din jud. Ilfov avea o incidență de 19,55% (la 6.11.2021) iar liceul din localitate avea 66,89% personal vaccinat, deci școala începea cu prezență fizică. La polul opus, în comuna Jina din jud. Sibiu, cu o incidență de 0% dar cu 14,3% din personalul școlii vaccinat, școala începea online. La nivel național, în jumătate dintre localitățile fără niciun caz de COVID-19 raportat (în 22 din 43), elevii nu puteau merge la școală pentru că acestea aveau sub 60% dintre angajați

²¹Federația Părinților cere public ministrului Educației să prezinte colile cu clase supra-aglomerate care încalcă legea numărului maxim de elevi, după ce nu a primit niciun răspuns timp de peste o lună: Tăcerea reprezintă un refuz tacit de a dispune măsurile, D. Ghimii, <https://www.edupedu.ro/>, 8.11.2021.

²²Hotărârea nr. 99 din 5.11.2021 privind stabilirea unor măsuri necesare a fi aplicate în unitățile de învățământ, în contextul pandemiei de COVID-19, Guvernul României, Comitetul Național pentru Situații de Urgență.

vaccinați²³.

Din punct de vedere epidemiologic, vacanța forțată a elevilor asociată cu celelalte măsuri restrictive introduse în a doua parte a lunii octombrie 2021 a determinat o reducere substanțială a ratei de incidență a infectărilor în București, de la peste 16% la 9,49% pe 8 noiembrie, când majoritatea școlilor își reluau cursurile cu prezență fizică, la sub 3% la sfârșitul lunii noiembrie și la sub 1% la mijlocul lui decembrie. Același trend evolutiv se înregistra și la nivelul țării, datele din 29 noiembrie evidențiind la nivelul unităților administrative rate ale incidenței cuprinse între 0,59 și 3,25%, iar cele din 10 decembrie, între 0,34 și 2,25%. România ieșea astfel din valul patru al pandemiei, cel mai agresiv, luna decembrie corespunzând unei perioade de relaxare epidemiologică. Corespunzător, Europa se confrunta cu o recrudescență a infectărilor determinate de o nouă tulpină virală și mai contagioasă – Omicron.

7. Valul V al pandemiei. Învățământ online în funcție de gradul de ocupare al spitalelor COVID

După o scădere constantă a numărului de infectări pe parcursul lunilor noiembrie și decembrie, încă din ultimele zile ale anului 2021, după sărbătorile de Crăciun, trendul pandemic s-a inversat, fiind consemnat cel mai mare număr de cazuri noi în 24 de ore din 9 decembrie: 1.144²⁴, iar 38 persoane erau confirmate oficial cu varianta Omicron (pe 29.12.2021). În pofida unei creșteri substanțiale a frecvenței infectărilor după sărbătorile de Crăciun,

România rămânea și la finalul anului 2021 singura țară europeană care încă nu se colorase în roșu²⁵, fapt ce a atras un mare număr de cetățeni străini pentru a petrece aici Revelionul.

În contextul în care România intra în valul cinci al pandemiei avea loc o conferință de presă a conducerii Ministerului Sănătății și a Institutului Național de Sănătate Publică în care erau evidențiate principalele vulnerabilități cu care urma să se confrunte sistemul medical românesc, precum și obiectivele și măsurile care erau avute în vedere pentru limitarea presiunii asupra spitalelor printr-un număr mare de cazuri grave care să necesite internări. Obiectivele de bază exprimate erau: 1) reducerea numărului deceselor, 2) evitarea lockdown-ului și 3) evitarea închiderii școlilor.

Deși procesul de vaccinare începuse promițător, încă de la ieșirea din valul trei, ritmul s-a diminuat considerabil, astfel că România intra în valul cinci al pandemiei cu a doua cea mai mică rată de vaccinare din UE. Astfel, circa 60% din populația vulnerabilă (populație de peste 65 ani și care suferea de boli cronice) nu era vaccinată; în plus o mare parte dintre cei întorși din „zonele roșii” nu respectau măsurile de carantină, iar acțiunile de protest și tergiversările legislative au întârziat considerabil implementarea obligativității certificatului COVID. În acest sens, Ministrul Sănătății considera că „cu cât întârzie adoptarea certificatului verde, cu atât eficacitatea lui devine tot mai puțin relevantă”²⁶. Astfel era de așteptat ca până la mijlocul lunii ianuarie 2021, Omicron să devină tulpina dominantă, iar până la sfârșitul lunii ianuarie, în

²³În jumătate dintre localitățile fără niciun caz de COVID-19 raportat, elevii nu pot merge la clasă pentru că colile au sub 60% dintre angajați vaccinați / În 3 comune, semnalul de telefonie necesar colii online e slab sau inexistent, C. Ionescu, <https://www.edupedu.ro/>, 7.11.2021.

²⁴Sursa: Coronavirus în România: Creștere puternică a numărului de cazuri noi raportate după Crăciun / 85% din cei morți erau nevaccinați, <https://m.hotnews.ro/stire/25266338?amp>, 28.12.2021.

²⁵O regiune sau o țară devine roșie în două cazuri: când rata de infectare pentru 100 000 loc. fluctuează între 75 și 200 timp de 14 zile cu o rată de pozitivare (procentaj de teste pozitive la numărul total de teste) mai mare de 4% sau când rata de infectare este mai mare de 200, oricare ar fi rata de pozitivare (Sursa: Harta Covid: Întreaga Europă în roșu, cu excepția României, scrie presa belgiană, <https://m.hotnews.ro/stire/25271173>, 31.12.2021).

²⁶Sursa: VIDEO Rafila: Cu cât întârzie adoptarea certificatului verde, cu atât eficacitatea lui devine tot mai puțin relevantă, A. Tosa, <https://www.gandul.ro/actualitate/>, 3.1.2022.

condițiile începerii școlilor, răspândirea să devină comunitară.

Pentru a se preveni o presiune mare asupra unităților spitalicești, un set important de măsuri era orientat în direcția extinderii asistenței medicale ambulatorii și a medicației disponibile în sistem ambulatoriu și a creșterii capacității de testare și evaluare²⁷, în concordanță cu practicile europene. Astfel urma să fie extinsă testarea la nivelul cabinetelor medicilor de familie pentru persoanele simptomatice sau contacti direcți, fiind alocată în acest sens decontarea unei sume fixe. Pe de altă parte, a fost elaborat și distribuit medicilor de familie un ghid de recomandări pentru tratamentul ambulatoriu. Alt set de măsuri era orientat spre creșterea capacității de răspuns a unităților spitalicești și a siguranței pacienților în spitale, datorită numărului mare de incendii datorate suprasolicitării instalațiilor electrice și de cazuri de infecții spitalicești. Circa 25-30% din capacitatea spitalelor urma să fie alocată cazurilor de COVID.

Referitor la închiderea școlilor, Ministrul Educației anunța că nu va mai fi luată o vacanță forțată, fără a preciza însă alte măsuri pentru stabilizarea și accesibilizarea învățării online, subliniind că acestea „nu pot fi rezolvate peste noapte”²⁸, deși România mai experimentase învățământul online, iar pandemia dura la momentul respectiv de aproape doi ani. De cealaltă parte, Ministrul Sănătății afirma că dacă vor fi multe cazuri de îmbolnăviri dar puține internări, nu sunt motive pentru închiderea școlilor, dar dacă numărul cazurilor va duce la blocarea unităților medicale, atunci poate fi luată o măsură temporară de întrerupere a activităților

școlare cu prezență fizică²⁹.

Datele de la începutul anului 2022 indicau creșteri ale ratei de incidență a infectărilor în majoritatea județelor, acestea fiind cuprinse între 1,17% în jud. Arad și 0,17% în jud. Gorj, la o populație imunizată de 7 829 246 pers. (40,33% din totalul eligibililor)³⁰. În doar 10 zile (între 26.12.2021 și 5.1.2022) numărul cazurilor confirmate în 24h crescuse de 14 ori (de la 349 la 4 893)³¹. Creșterea rapidă a infectărilor plasa acum România între primele trei state din Europa.

Referitor la închiderea școlilor, Ministrul Educației anunța că nu va mai fi luată o vacanță forțată, fără a preciza însă alte măsuri pentru stabilizarea și accesibilizarea învățării online, subliniind că acestea „nu pot fi rezolvate peste noapte”, deși România mai experimentase învățământul online, iar pandemia dura la momentul respectiv de aproape doi ani. De cealaltă parte, Ministrul Sănătății afirma că dacă vor fi multe cazuri de îmbolnăviri dar puține internări, nu sunt motive pentru închiderea școlilor, dar dacă numărul cazurilor va duce la blocarea unităților medicale, atunci poate fi luată o măsură temporară de întrerupere a activităților școlare cu prezență fizică.

Datele de la începutul anului 2022 indicau creșteri ale ratei de incidență a infectărilor în majoritatea județelor, acestea fiind cuprinse între 1,17% în jud. Arad și 0,17% în jud. Gorj, la o populație imunizată de 7 829 246 pers. (40,33% din totalul eligibililor). În doar 10 zile (între 26.12.2021 și 5.1.2022) numărul cazurilor confirmate în 24h crescuse de 14 ori (de la 349 la 4 893). Creșterea rapidă a infectărilor plasa acum România între primele trei state din Europa.

În București, incidența cumulată a

²⁷Sursa: Ministerul Sănătății : Primele măsuri pentru dezvoltarea serviciilor în ambulatoriu în vederea creșterii capacității de testare pentru depistarea virusului SARS-CoV-2, <https://www.ms.ro/comunicate/>, 29.12.2021.

²⁸Conform Federației Părinților și Aparținătorilor Legali. Sursa : Elevii nu vor mai avea vacanță forțată, indiferent cât crește rata de infectare, L. Gălescu, <https://www.portalinvatamant.ro/articole/noutati-97/>, 4.1.2022.

²⁹Sursa: Alexandru Răfala anunță că școlile nu vor fi închise dacă vor exista multe cazuri de COVID-19, dar puțini pacienți internai în spitale, <https://www.g4media.ro/>, 7.1.2022.

³⁰Sursa: <https://datelazi.ro>, 3.1.2022.

³¹Sursa: Idem.

cazurilor la 14 zile crescuse într-o săptămână (3-10 ianuarie) de la 0,87% la 2,57%. În acest context, al iminenței depășirii pragului de 3% de către Capitală, Ministrul Educației anunța că începând de luni 17 ianuarie, conform unui nou ordin comun al ministerelor Educației și Sănătății, intrau în online școlile și grădinițele care aveau sub 60% dintre angajați vaccinați, aflate în localitățile cu o incidență a infectării de peste 3%.³² Se revenea astfel la criteriul arbitrar al ponderii personalului vaccinat, irelevant în cazul unităților școlare deoarece personalul didactic și nedidactic deținea o pondere foarte redusă în comparație cu elevii, în mare majoritate nevaccinați (în totalitate, cei sub 12 ani), care erau principalii vectori de transmitere a virusului și, în plus, puteau face ei înșiși forme grave de boală. Prin această decizie, oficialii din Minister demonstau că au „învățat” din experiența localităților cu incidențe sub 3% unde ponderea personalului vaccinat din școli era sub 60% (elevii fiind nevoiți să învețe online chiar și la incidețe sub 1% în multe cazuri în condițiile unei infrastructuri deficitare), dar nu au „învățat” nimic sau nu au dorit să învețe nimic din experiența marilor orașe, cu școli supraaglomerate unde personalul vaccinat (peste 60% din total) reprezenta o minoritate redusă din totalul personalului școlar și care în valul patru a contribuit cel mai mult la proliferarea transmiterii virusului. Aplicată astfel, această măsură favoriza transformarea școlilor din marile orașe în focare de infectare.

La nivelul sistemului românesc de învățământ, rata de vaccinare era la începutul anului 2022 peste 70%; în 14 000 unități de învățământ aceasta depășea 60%, iar în circa 3 000 era sub

acest prag. În Capitală, dintre cele 655 unități de învățământ, doar 57 declarau că au sub 60% personal vaccinat³³. Logica acestei măsuri era însă fundamental greșită: nu doar ponderea personalului vaccinat era importantă, ci trebuia luată în considerare ponderea întregului personal al unităților școlare, deoarece transmiterea virusului nu ținea seamă de vârstă sau dacă persoana infectată era cadru didactic/nedidactic sau elev! O soluție viabilă în acest sens putea fi implementată la nivel de clase, acolo unde elevii aveau vârsta eligibilă pentru vaccinare.

Cele mai mari incidențe cumulate la 14 zile erau în localitățile Ciurila (jud. Cluj), Poarta Albă (jud. Constanța), Ipotești (jud. Suceava) și Coronini (jud. Caraș-Severin), iar la nivelul marilor orașe, în Cluj-Napoca, oraș unde se făceau și cele mai multe teste raportate la populație.

Lipsa de coerență și de predictibilitate decizională avea să iasă în evidență din nou. Dacă la conferința de presă din 10 ianuarie Ministrul Educației anunța condiționarea trecerii activităților didactice în online de incidența infectărilor din localitate și de procentul de vaccinare al personalului din unitățile școlare, trei zile mai târziu era emisă o hotărâre a Comitetului Național pentru Situații de Urgență³⁴ prin care suspendarea activităților educaționale cu prezență fizică era condiționată de gradul de ocupare al paturilor din spitalele COVID. Astfel, trecerea în online a cursurilor unităților de învățământ preuniversitar/conexe se făcea la atingerea unei rate de ocupare a paturilor în spitale la nivel județean de 75% din total, iar revenirea la activități didactice cu prezență fizică trebuia făcută la scăderea ratei de ocupare a

³²Sursa: Ministrul Educației : „Începând de luna viitoare” intră în online școlile și grădinițele cu sub 60% dintre angajați vaccinați, din localitățile cu incidență de peste 3%, <https://www.edupedu.ro/>, 10.1.2022.

³³Conform declarațiilor Ministrului Educației, Sorin Cîmpeanu, preluate de <https://www.edupedu.ro/>, 10.1.2022.

³⁴Hotărârea nr. 3 din 13.1.2022 pentru stabilirea unor măsuri necesare a fi aplicate la nivelul unităților de învățământ, în contextul pandemiei de COVID-19, precum și pentru scoaterea de la rezervele de stat a unor construcții ușoare din elemente modulate în vederea organizării activităților specifice gestionării pandemiei de COVID-19 la nivelul unor unități sanitare, Guvernul României, Comitetul Național pentru Situații de Urgență.

spitalelor COVID sub 70%. Totodată, suspendarea cursurilor cu prezență fizică pentru 10 zile trebuia făcută la apariția a 3 cazuri de îmbolnăvire într-o clasă de elevi/grupă de preșcolari. Era înlocuit astfel criteriul legat de ponderea personalului vaccinat din școli printr-o măsură mult mai corectă și realistă, menită să contribuie la diminuarea presiunii asupra spitalelor prin eliminarea transmiterii virusului la nivelul unităților de învățământ.

După un weekend intersemestrial în care incidența depășea 3‰ la nivelul țării și 5‰ în București, semestrul al doilea începea cu prezență fizică în toată țara, cu excepția cazurilor punctuale de clase unde se depășeau 3 cazuri de îmbolnăviri, în condițiile în care procesul de testare al elevilor era încă suspendat. Capitala și alte 17 județe intraseră în scenariul roșu; dintre acestea, în trei județe (Cluj, Timiș și Suceava era depășit pragul incidenței de 6‰). În 26 orașe³⁵ și în 101 comune se depășea pragul de 6‰, cea mai mare incidență fiind în comuna Ciurila din jud. Cluj (25,3‰), iar în urban, în municipiul Rădăuți, jud. Suceava (12,26‰). Pe 18 ianuarie se atingeau 16 760 cazuri noi și 70 decese în ultimele 24 ore, iar incidența în capitală depășea pragul de 6‰. Cu toate acestea, numărul spitalizărilor se menținea încă redus (circa 2% din totalul celor infectați), ceea ce-l determina pe managerul spitalului Matei Balș, A. Marinescu, să considere că pandemia ajunsese la sfârșit³⁶.

În acest context, gradul de ocupare al paturilor destinate pacienților COVID varia pe 19 ianuarie între 4% în jud. Mehedinți și 39% în jud. Suceava; în regiunea București-Ilfov acesta menținându-se la 16%³⁷. Trendul pandemic era în creștere accentuată: pe 22 ianuarie 46 școli fuseseră închise, 2 882 clase funcționau online³⁸ iar 430 copii erau internați, totul în condițiile în care zilnic erau confirmate aproape 20 000 de noi cazuri de infectări, iar incidența în capitală se apropia de 9‰. Cu toate acestea, deși incidența creștea rapid, gradul de ocupare al spitalelor COVID se menținea relativ redus, variind între 5,30% în jud. Mehedinți și 54,22% în jud. Suceava, cu o medie națională de 27,82%³⁹. În București, gradul de ocupare al spitalelor COVID era de 23,92%, la o incidență cumulată de 10,23‰.

Cu toate că tulpina Omicron era mult mai contagioasă față de precedentele variante ale coronavirusului⁴⁰, se caracteriza printr-un grad de patogenitate mai redus⁴¹, fapt pentru care experții OMS considerau că aceasta ar putea anunța sfârșitul pandemiei⁴². În aceste condiții, rata de incidență a infectărilor își diminua din importanță ca indicator reper în managementul activităților economico-sociale, aceasta fiind înlocuită cu gradul de ocupare al spitalelor COVID.

Pe de altă parte, tulpina Omicron afecta într-un grad mai mare copiii. Astfel, potrivit datelor, minorii dețineau

³⁵Printre acestea se aflau și orașe mari, unele metropole regionale: Cluj-Napoca (10,67‰), Suceava (7,55‰), Timișoara (7,01‰), Brașov (6,85‰), Oradea (6,15‰), urmate îndeaproape de Sibiu (5,97‰), Bistrița (5,85‰) și Constanța (5,81‰). Sursa: <https://datelazi.ro>, 16.1.2022.

³⁶Sursa: VIDEO Directorul medical al Institutului „Matei Balș” anunță FINALUL PANDEMIEI, O. Irimia, <https://www.constantainfo/2022/01/17>, 17.1.2022.

³⁷Sursa: Informare privind gradul de ocupare a paturilor din spitale destinate pacienților Covid, Ministerul Educației, https://www.edu.ro/informare_situatie_epidemiologica_19_ianuarie_2022, 19.1.2022.

³⁸Conform Ministrului Educației, interviu la postul B1Tv, 22.1.2022.

³⁹Sursa: Gradul de ocupare a spitalelor COVID (conform planului de reziliență), Guvernul României, Ministerul Sănătății, <http://www.ms.ro/>, 24.1.2022.

⁴⁰Sursa: Alexandru Rafila: E aproape imposibil să nu te infectezi cu Omicron, având în vedere gradul de transmisibilitate al tulpinii, C. Romanescu, <https://3dots.ro/actualitate/>, 23.1.2022.

⁴¹Sursa: COVID-ul se transformă într-o banală GRIPĂ. Deși Omicron a pus stăpânire pe România, sunt mai puține spitalizări și mai puține cazuri grave decât în valul 4, A. Costache, <https://www.romaniatv.net/>, 19.1.2022.

⁴²Sursa: Varianta Omicron: OMS consideră „plauzibil” sfârșitul pandemiei, <https://miscareaderezidenta.ro/sanatate/>, 23.1.2022.

circa 9% din totalul internărilor, ceea ce însemna că în valul cinci copiii se internau de două ori mai mult decât în valul patru⁴³.

La rândul său, Ministrul Educației critica din nou învățământul online, cu prilejul Reuniunii miniștrilor educației și tineretului de la Strasbourg (26-27.1.2022) considerând că „nimic nu este mai dramatic decât să fii nevoit să închizi școlile sau să le treci în online fără a fi pregătite”⁴⁴. Opoziția fermă față de învățământul online devenise o constantă în discursul Ministrului Educației, mergând până la a-l considera „un dezastru”⁴⁵. Totuși, sub conducerea aceluiasi ministru, elevii din clasele non-terminale din ciclul gimnazial și liceal au învățat online aproape întregul an școlar 2020-2021 până la o incidență a infectărilor de 1%! Cât despre pregătirea școlilor pentru învățământul online, după aproape doi ani de pandemie și investiții din partea Ministerului în tablete și echipamente pentru învățământ online, școlile ar fi trebuit să fie pregătite pentru învățământul online.

Dacă în urmă cu mai puțin de un an o mare parte a elevilor și majoritatea studenților învățau online la incidențe de 1-2%, la finalul lunii ianuarie 2022 aceștia mergeau la școală la incidențe ce se apropiau de 20% în București (record absolut pentru pandemie, în România), în condițiile în care peste 27 000 de copii fuseseră infectați doar în ultimele 24 de ore⁴⁶. În două județe (Cluj și Suceava) gradul de ocupare al spitalelor COVID se apropia de 75%, ceea ce crea premisele trecerii activităților didactice în online

(media națională fiind de 34%)⁴⁷.

Incidența infectărilor varia la nivelul țării între 3,45% în jud. Mehedinți și 22,81 în jud. Cluj, iar numărul de cazuri confirmate în ultimele 24 de ore, între 126 în jud. Mehedinți și 4 257 în București. Toate unitățile administrative funcționau în scenariul roșu, în multe dintre acestea fiind consemnate noi recorduri de infectări de la începutul pandemiei. 294 orașe și 1 887 comune aveau rate de incidență peste 3% locuitori. Orașele cu cele mai mari incidențe erau Dej (jud. Cluj) 34,87%, Otopeni (jud. Ilfov) 29,81%, Timișoara (jud. Timiș) 29,48%, Cluj-Napoca (jud. Cluj) 29,43%, urmate de Ghimbav (jud. Brașov) 26,07%, Oradea (jud. Bihor) 25,74% și Gherla (jud. Cluj) 24,76%. La nivelul comunelor, recordurile se înregistrau în județul Timiș, unde se făceau și cele mai multe teste: Dumbrăvița 50,52%, Moșnița Nouă 46,82%, Giroc 42,52% și Ghiroda 40,48%⁴⁸. Pe 1 februarie era depășit pragul de 40 000 de infectări în ultimele 24 de ore la nivel național, iar capitala depășea incidența de 20%, de asemenea record absolut pentru întreaga durată a pandemiei; după o altă săptămână, pe 6 februarie capitala depășea și incidența de 30%!

În trei săptămâni de la începutul școlii (17 ianuarie – 1 februarie 2022), numărul cazurilor confirmate în 24 de ore crescuse de aproape 10 ori (de la 4 104 la 40 018), cel al deceselor în 24 de ore, de 6 ori (de la 16 la 97), iar incidența în capitală de peste 8 ori (de la 2,57% la 21,65%)⁴⁹.

⁴³Sursa: Copiii se internează de două ori mai repede de Omicron decât în valul Delta, susține cercetătorul Octavian Jurma. Ponderea minorilor – 9% din totalul internărilor, <https://www.edupedu.ro/>, 25.1.2022.

⁴⁴Sursa: Ministrul român al educației a criticat dur școala online, la reuniunea de la Strasbourg a miniștrilor educației și tineretului din statele UE: „Nimic nu este mai dramatic decât să fii nevoit să închizi școlile sau să le treci în online fără a fi pregătite”, <https://www.edupedu.ro/>, 29.1.2022 (preluare după Comunicatul Ministerului Educației).

⁴⁵Sursa: Școala online „este un dezastru”, spune ministrul Sorin Cîmpeanu - „cuvinte grele” folosite și de PSD pentru a critica performanța guvernului actual în educație, <https://www.edupedu.ro/>, 16.8.2021.

⁴⁶Sursa: tv. Antena 1, 31.1.2022. Dintre aceștia, 5 000 erau în București.

⁴⁷Sursa: Secretar de stat în Ministerul Sănătății: Gradul de ocupare a paturilor din spitale este de 34%. Cum vor funcționa școlile, C. Pîrv, <https://www.google.ro/amp/s/m.mediafax.ro/amp/social/>, 27.1.2022.

⁴⁸Sursa: Grupul de Comunicare Strategică, citat de Agerpres; Localitățile cu cea mai mare incidență COVID. Orașul în care rata de infectare se apropie de 35%, <https://m.digi24.ro/stiri/actualitate/>, 31.1.2022.

Conform medicului I. Gherghina de la Institutul Național pentru Sănătatea Mamei și Copilului, această variantă a virusului genera cele mai grave simptome în rândul copiilor, fiind internați în acel moment, peste 800 de copii⁵⁰. În acest context, gradul de ocupare al spitalelor COVID crescuse la nivel național la 45,19% din total și la 50,95% în București-Ilfov, cu variații între 17,52% în jud. Mehedinți și 67,73% în jud. Vaslui⁵¹. Acest indicator nu era însă relevant pentru amploarea infectărilor, ci depindea mai mult de capacitatea totală a spitalelor. Județe precum Vaslui sau Suceava care se apropiau de pragul de 75% grad de ocupare al spitalelor COVID (de la care activitățile didactice urmau să se desfășoare online) aveau printre cele mai reduse incidențe din țară. Pe fondul capacităților reduse, săptămână mai

târziu, gradul de ocupare al spitalelor COVID în jud. Vaslui se redusese la aproape jumătate, iar în jud. Suceava scăzuse la nivelul celui urmă cu trei săptămâni, în vreme ce în majoritatea județelor, trendul era crescător.

La polul opus, capitala care concentra 21,37% din numărul total de cazuri confirmate și avea cea mai mare incidență cumulată a infectărilor în ultimele 14 zile (34,29%)⁵² avea un **grad de ocupare a spitalelor COVID** care abia depășea 50% din total și crescuse la 55,7% o săptămână mai târziu, în condițiile unei incidențe care depășise 38%. Prin urmare nu exista o corelație direct proporțională între incidența cumulată a infectărilor și gradul de ocupare a spitalelor COVID, gradul de ocupare al unităților sanitare depinzând deci mai curând de capacitatea acestora.

Numărul deceselor se menținea, de

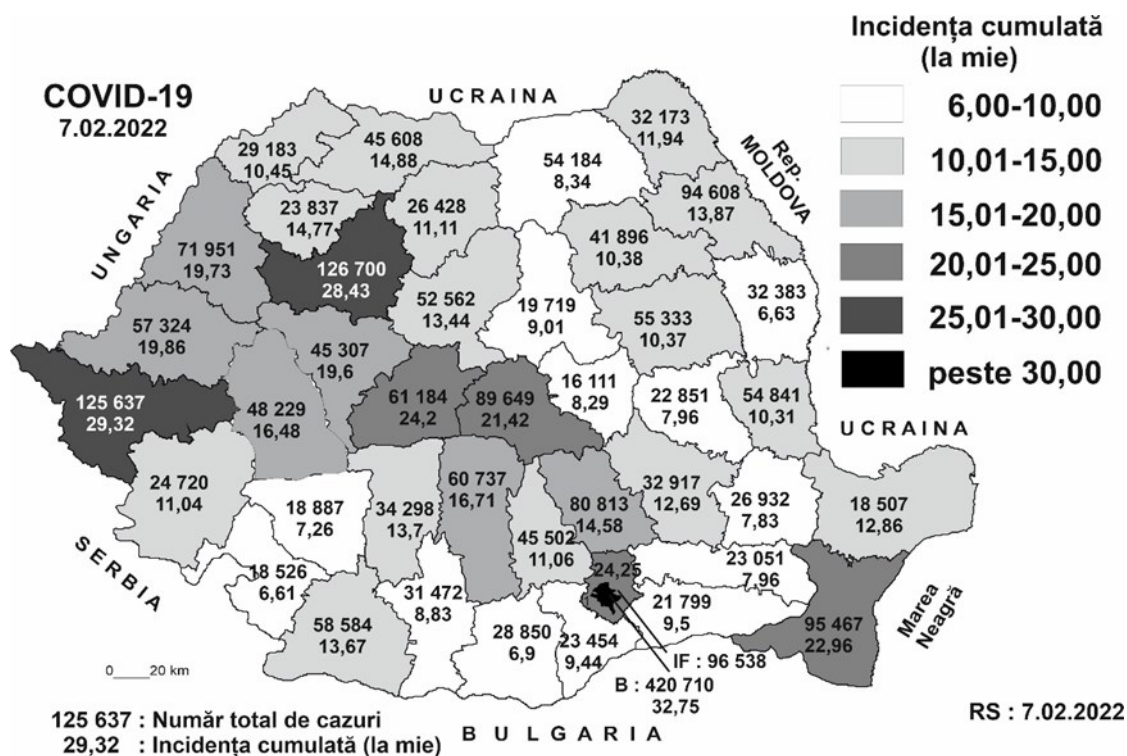

Figura 7. Numărul de cazuri confirmate și incidența cumulată a infectărilor în ultimele 14 zile în valul V al pandemiei (7.1.2022).

Incidența la 14 zile: 1. 3,01-6,00‰; 2. 6,01-10,00‰; 3. 10,01-15,00‰; 4. 15,01-20,00‰; 5. peste 20‰.

⁴⁹Sursa: <https://datelazi.ro>

⁵⁰Interviu la postul tv Antena 3, 3.2.2022.

⁵¹Sursa: Gradul de ocupare al spitalelor COVID (conform planului de reziliență), <http://www.ms.ro/>, 3.2.2022.

⁵²Pe data de 8.2.2022. Sursa: <https://dspb.ro/rata-de-incidenta/>.

asemenea, ridicat (în general peste 100 pers./zi, cu un maxim de 176 pers. pe 9 februarie). Copiii, în marea lor majoritate nevaccinați, mergeau la școală în condițiile unor valori enorme ale incidenței de infectare, recorduri absolute pentru întreaga perioadă a pandemiei, fapt ce crea premisele transformării unităților de învățământ în focare epidemiologice.

Intrarea în online a tot mai multe școli și clase, ca urmare a aplicării protocoalelor stabilite prin ordin comun al ministerelor educației și sănătății datorită confirmării de infectări în rândul elevilor și cadrelor din unitățile școlare, l-a determinat pe Ministrul Educației să pună în discuție înlocuirea acestor protocoale implementate cu doar două săptămâni în urmă și aplicarea „modelului francez”, conform căruia dacă apăreau mai mult de trei cazuri de infectare într-o clasă, acei elevi erau izolați, iar cursurile continuau⁵³.

Pe de altă parte, gradul redus de precizie al testelor de salivă distribuite în școli, punea în discuție eficiența acestora și implicit măsura testării elevilor⁵⁴. Trebuie reamintit în acest context, că în sistemul universitar, grație autonomiei, majoritatea instituțiilor de învățământ superior funcționau online de aproape doi ani, pierderile educaționale fiind acceptate atât de conducerea respectivelor instituții, cât și de Minister.

Adevărata problemă generată de o

eventuală nouă închidere a școlilor era pusă în discuție de Ministrul Sănătății și se referea la impactul economic și, nu în ultimul rând, la impactul bugetar a unei astfel de măsuri: „lucrul ăsta (închiderea școlilor, nn.) are un impact pe economie distrugător. Este mult mai mare impactul unei astfel de decizii asupra economiei decât concediile medicale care se semnează acum în cazul carantinei sau izolării. Asta e o consecință”⁵⁵. Ca atare, a fost adoptat un nou ordin comun al celor două ministere⁵⁶ prin care a fost schimbată metodologia de trecere în online a claselor cu mai mult de trei cazuri de îmbolnăviri, în sensul reducerii perioadei de suspendare a cursurilor cu prezență fizică și a perioadei de izolare/carantină a elevilor. Acesta a creat premisele revenirii în colectivități a unor elevi insuficient refăcuți după perioada de convalescență, sau chiar, în unele cazuri, încă purtători ai virusului.

Gradul mai redus de patogenitate al tulpinii Omicron era confirmat prin dinamica ocupării spitalelor COVID, mult mai lentă față de situația din valul patru, ceea ce alimenta speranța că aceasta va marca sfârșitul pandemiei⁵⁷. În plus, dinamica numărului de cazuri nou confirmate indica deja situarea României într-o zonă de platou epidemiologic.

După un apogeu al valului cinci la mijlocul lunii februarie, în care incidența cumulată a infectărilor în unele unități

⁵³Surse: Sorin Cîmpeanu are în vedere relaxarea măsurilor în școli, după modelul francez: „Dacă apar 8 cazuri de copii infectați, cursurile merg mai departe”, <https://www.btv.ro/eveniment/>, 31.1.2022; Cîmpeanu: Uitați-vă la state precum Franța, care a renunțat la regula închiderii claselor la 3 copii infectați, dacă apar 5-6-7-8 cazuri, acei copii infectați rămân izolați și școala merge mai departe, <https://www.edupedu.ro/>, 31.1.2022.

⁵⁴Surse: Testele de salivă ar putea fi scoase din școli. Raed Arafat: „Este posibil să ajungem să le oprim”, <https://m.digi24.ro/stiri/actualitate/educatie/>, 31.1.2022; EXCLUSIV Arafat: Investigăm eficiența testelor în școli și cum sunt realizate. Unde ajung stocurile, P. Bădică, <https://newsweek.ro/educatie/>, 13.2.2022.

⁵⁵Sursa: Ministrul Sănătății: Dacă închidem școlile, un milion de părinți stau acasă două luni. Lucrul acesta are un impact pe economie distrugător, <https://www.edupedu.ro/>, 2.2.2022.

⁵⁶Ordinul nr. 3076/212/1.2.2022 privind modificarea Ordinului ministrului educației și al ministrului sănătății, interimar, nr. 5338/ 2015/2021 pentru aprobarea măsurilor de organizare a activității în cadrul unităților/instituțiilor de învățământ în condiții de siguranță epidemiologică pentru prevenirea îmbolnăvirilor cu virusul SARS-CoV-2, Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 103/1.2.2022.

⁵⁷Surse: Epidemiologul Adriana Pistol: S-ar putea să începem să facem primii pași către normalitate, dacă nu vor mai apărea tulpini mai severe, <https://m.digi24.ro/stiri/actualitate/sanatate/>, 29.1.2022; Sfârșitul pandemiei. Rafila : „Valul V Omicron va fi ultimul ! Delta DISPARE în două săptămâni”, E. Oceanu, <https://www.doctorulzilei.ro/>, 29.1.2022, Alexandru Rafila a anunțat când scăpăm de restricții : „În această primăvară vom ajunge la normalitate”, V. Micu, <https://observatornews.ro/sanatate/>, 7.2.2022; VIDEO : Directorul medical al Institutului „Matei Balș” anunță FINALUL PANDEMIEI, O. Irimia, <https://www.constanta.info/>, 17.1.2022.

administrative, între care capitala și câteva metropole regionale, se apropia de pragul de 50%, evoluția numărului de infectări a intrat pe un trend descendent. Valorile mari ale incidențelor erau direct proporționale cu numărul de teste efectuate și omologate de către DSP și nu reflectau decât parțial amploarea infectărilor în anumite localități. Rata de ocupare a spitalelor COVID atinsese valori maxime în județe precum Vaslui (67,73%), Cluj (65,4%), Botoșani (65,15%), Brașov (60,55%), Iași (59,42%) sau Maramureș (59,09%) (pe 3 februarie); Brașov (60,76%) (pe 10 februarie), fără să atingă undeva pragul de 75% de la care școlile treceau în online, conform ordinului comun al ministerelor educației și sănătății. În acest context epidemiologic, Ministrul Educației își reafirma dorința de a renunța total la școala online, considerând-o catastrofă educațională la scară mondială: „am fost și rămân primul dintre cei care au spus, așa cum a spus și ministrul Jean Michel Blanquer (ministrul Educației din Franța nn.), școala online a fost o catastrofă educațională la scară mondială”⁵⁸.

Rămân însă cel puțin trei întrebări:

1. Nivelul de informatizare al sistemului educațional românesc este comparabil cu cel din Franța, care se ia ca exemplu? În România, elevii din ciclul primar și gimnazial sunt nevoiți să care, la fel ca în anii 1970-1980, ghiozdane care deseori depășesc 10-15 kg, ceea ce îi predispune la afecțiuni ale coloanei vertebrale (scolioze, cifoze etc.). Este suficient de amintit în acest sens, că în sistemul de educație finlandez,

considerat unul dintre cele mai performante din lume, toate manualele, auxiliarele și caietele sunt pe câte o tabletă oferită gratuit de către stat elevilor⁵⁹;

2. În ce măsură vor fi putea fi dezvoltate investițiile în informatizarea sistemului educațional românesc făcute în prima parte a pandemiei, dacă școala online este considerată, de către oficialii din educație, o „catastrofă educațională”? În acest sens, același Ministru al Educației critica faptul că statul a împărțit un milion de tablete cu internet elevilor, deoarece acestea „nu sunt folosite doar în scop educațional”⁶⁰. Limitarea utilizării acestora în doar în scop educațional ar fi putut fi rezolvată prin tehnici de limitarea accesului utilizatorilor.

3. De ce nu a existat aceeași preocupare pentru învățământul tradițional și în sistemul universitar, unde predarea online a fost generalizată de peste doi ani? Nu există pierderi educaționale majore și în învățământul universitar? Sau pentru aceste pierderi este răspunzătoare doar autonomia universitară?

La nivel european, se manifesta o tendință evidentă de renunțare la o mare parte dintre restricții, în condițiile intensificării acțiunilor de protest împotriva acestora și a gestionării proaste a pandemiei. Rând pe rând state precum Regatul Unit, Danemarca, Norvegia, Austria sau Portugalia ridicau majoritatea restricțiilor⁶¹, deși OMS avertiza clar că nu este momentul pentru relaxare deoarece scăderea numărului de cazuri se făcea pe fondul scăderii numărului de teste⁶², iar pe de altă parte

⁵⁸Sursa: Sorin Cîmpeanu: Renunțăm total la școala online. A fost o catastrofă educațională la scară mondială, <https://www.edupedu.ro/>, 24.2.2022.

⁵⁹Surse : 10 motive pentru care Finlanda are cel mai bun sistem educațional din lume, <https://educatie.inmures.ro/scolari/>; Modelul finlandez de educație, <https://www.new-edu.ro/>; Educația finlandeză – 10 secrete ale celui mai performant sistem de educație din lume, <https://abcjuridic.ro/>, 15.4.2015.

⁶⁰Sursa: Predarea online afectează și părinții, și profesorii, și miniștri, spune Sorin Cîmpeanu, care critică faptul că statul a împărțit un milion de tablete cu internet elevilor pentru că acestea „nu sunt folosite numai în scop educațional”, M. Peticilă, <https://www.edupedu.ro/>, 8.2.2022.

⁶¹Sursa: Aproape toată Europa ridică restricțiile după 2 ani și elimină certificatul verde și măștile, inclusiv România și Marea Britanie, <https://www.medianova.ro/>, 16.2.2022.

se înregistra apariția de noi tulpini secundare⁶³.

Pe de altă parte, vaccinurile nu numai că s-au dovedit în unele cazuri ineficiente față de noile tulpini ale virusului, dar au condus la o scădere de ansamblu a imunității populației. Astfel, state cu populații dintre cele mai vaccinate, inclusiv cu doza booster erau în valul cinci copleșite de un număr record de internări și decese⁶⁴. În acest context, în pofida trendului pandemic descendent, România se situa într-o zonă de platou cu 10 000 – 20 000 cazuri noi zilnic și o incidență record în capitală ce depășea 30‰ (31,42‰, pe 21 februarie)⁶⁵. O săptămână mai târziu, pe 4 martie, era anunțată intenția autorităților de a se renunța la starea de alertă după data de 8 martie⁶⁶, în condițiile în care capitala se detașa net cu o incidență a infectărilor de 17,91‰, urmată de județele Ilfov (12,36‰) și Cluj (11,34‰). Alte 9 județe aveau incidențe cuprinse între 6 și 10‰, iar 18 județe erau de asemenea în scenariul roșu cu incidențe de peste 3‰.

Prin urmare, nu situația epidemiologică, care se menținea încă destul de gravă, ci mai curând împlinirea a doi ani de la începutul pandemiei în România, în care au murit peste 63 000 pers. din cauza acestui virus, stătea la baza deciziei autorităților de a nu mai fi prelungită starea de alertă. România se alătura astfel trendului european de intrare într-o „nouă normalitate” marcată de acceptarea coexistenței cu virusul și a unor restricții minimale cu impact economico-social cât mai redus, care să pună capăt mișcărilor de protest împotriva limitării drepturilor cetățenești.

Conjunctura geopolitică regională și internațională, marcată de escaladarea conflictului ruso-ucrainean și implicațiile sale economico-sociale au grăbit luarea unor astfel de decizii.

Concluzii

Odată cu pandemia de coronavirus, a apărut o noutate în sistemul educațional din România: *învățământul online*. În legislația românească (atât în Legea Învățământului nr. 84/1995 cât și Legea Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare) nu se făcea nici o referire la acest sistem de învățământ, deoarece în ultimele decenii societatea românească (și omenirea în general) nu s-a mai confruntat cu o pandemie de asemenea dimensiuni. Epidemii au mai fost, însă pe arii mult mai restrânse și în perioade în care nu existau tehnici de lucru computerizate și nici internet, sau accesul la aceste resurse era limitat pentru un segment restrâns de populație. Prin urmare atât profesorii, cât și elevii s-au adaptat din mers, fiecare cum a putut, atât din punct de vedere al cunoștințelor, cât și al accesului la tehnologia informatică.

Numai în anul școlar 2020-2021 s-a estimat că 237 000 de elevii din mediile defavorizate nu au avut acces la internet, iar 287 000, la echipamente pentru școala online, în pofida eforturilor autorităților centrale și locale de asigurare a infrastructurii și logisticii necesare, aceștia pierzând 24 săptămâni de școală⁶⁷ datorită lipsei accesului la tehnologia informatică sau ca urmare a pregătirii insuficiente a cadrelor

⁶²Sursa: OMS avertizează: Nu e momentul pentru relaxare, cazurile scad pentru că scade numărul de teste, <https://miscareaderezistent.ro/sanatare/>, 16.2.2022.

⁶³Surse: OMS avertizează că următoarea variantă va fi mult mai contagioasă decât Omicron. „Întrebarea e dacă va fi mai mortală”, <https://stirileprotv.ro/stiri/international/>, 26.1.2022; Oficial OMS: Amenințarea Omicron rămâne ridicată în estul Europei, <https://m.digi24.ro/stiri/externe/>, 15.2.2022.

⁶⁴Sursa: Ora adevărului. Statele vaccinate, sufocate de spitalizări și decese, C. Marcu, <https://www.national.ro/coronavirus/>, 22.2.2022.

⁶⁵Sursa: <https://dspb.ro/rata-de-incidență/>, 22.2.2022.

⁶⁶Sursa: Klaus Iohannis: Nu mai prelungim starea de alertă după data de 8 martie, <https://www.google.ro/amp/s/www.digi24.ro/amphtml/stiri/>, 4.3.2022.

didactice în domeniul educației digitale. Important este că majoritatea acestora au provenit din zone rurale, adică exact din zonele care au fost cele mai pretabile pentru învățământul față în față, datorită numărului mai redus de elevi din clase și a posibilității păstrării unei distanțe fizice corespunzătoare!

Părerile despre învățământul online sunt împărțite: în vreme ce unii experți în educație consideră că acesta este un „dezastru în stare pură” cu consecințe pe viață pentru actualii elevii⁶⁸ generând pierderi educaționale foarte mari și tulburări emoționale⁶⁹, alții sunt de părere că reprezintă soluția viitorului⁷⁰. Păreră autorului acestei lucrări este că învățământul online nu-l poate înlocui pe cel clasic, mai ales la clasele mici, însă îl poate completa. Iar în situațiile de criză sanitară, cum a fost pandemia de coronavirus, poate constitui o soluție viabilă pentru state cu sisteme medicale fragile, cum este și cel românesc, contribuind la o micșorare a presiunii către acestea. În același timp, astfel de „evenimente” pot contribui la o reală modernizare a învățământului românesc, prin introducerea și familiarizarea pe scară largă a cadrelor didactice și a elevilor cu tehnicile de lucru computerizate și îmbunătățirea competențelor în acest sens. Aceasta cu condiția ca „avantajul tehnologic” câștigat datorită învățământului online să nu fie ulterior irosit, în condițiile în care specialiștii în sănătate publică consideră că schimbările globale de mediu crează premisele unei frecvențe din ce în ce mai mare a pandemiilor: „dureros este faptul că România nu a fost preocupată până acum să digitalizeze sistemul de învățământ, deși platforme

de E-laerning au fost create”⁷¹.

Chiar și actualul ministru al educației, S. Cîmpeanu, un adept al învățământului față în față, considera, în februarie 2021, că învățământul online va continua și după pandemia de coronavirus⁷². În acest sens, a fost adoptat în ședință de Guvern, proiectul unei Ordonanțe de Urgență inițiat de Ministerul Educației pentru instituirea de măsuri privind buna funcționare a sistemului de învățământ și pentru modificarea și completarea Legii nr. 269/2004 privind acordarea unui ajutor financiar în vederea achiziționării de calculatoare.

Cât privește limitele învățământului online, un sondaj în acest sens⁷³ punea în evidență următoarele deficiențe majore ale acestuia: 1) relaxarea elevilor/studentilor, datorită învățământului desfășurat de acasă; 2) conexiunea slabă/instabilă la internet, mai ales în unele zone rurale; 3) asigurarea precară a dispozitivelor necesare pentru desfășurarea învățământului online în unele comunități defavorizate; 4) pregătirea slabă a unor profesori în folosirea dispozitivelor și a platformelor online - cei mai mulți profesori nu au mai predat online, nu a existat o platformă unitară agreată de Ministerul Educației, fiecare s-a adaptat cum a putut, nu au existat cursuri de inițiere pentru cadrele didactice prin care acestea să capete abilități de bază pentru utilizarea platformelor informatice; 5) lipsa protocoalelor - profesorii au beneficiat de o abordare extrem de permisivă, în condițiile în care nu a existat o abordare coerentă din partea autorităților în privința învățământului online și nici un training minimal: au putut într-o primă fază să aleagă dacă să

⁶⁷Sursa: 40% dintre elevii dezavantajați, majoritatea din mediul rural, nu au făcut școală online / Elevii fără acces la educație au pierdut 24 de săptămâni de școală – Raport al World Vision România, la 1 an de la prima zi de școală online, www.edupedu.ro, martie 2021.

⁶⁸Sursa: Studiu: Școala online va avea urmări pe viață pentru tinerii elevi. Expert în educație : „Dezastru în stare pură”, www.observatornews.ro, 9.2.2021.

⁶⁹Conform Ministrului Educației, S. Cîmpeanu. Sursa : Jurnalul de Seară, Digi24, 30. 3.2021.

⁷⁰Sursa: Fost ministru al educației: „Școala viitorului e cea online”, www.renasterea.ro, 9.2.2021.

⁷¹Sursa: Școala, încotro ? Retrospectiva unui an on-line. Interviu cu directorul Colegiului Pedagogic, Anamaria Ciobotaru :

„Blended Learning este viitorul. Am făcut un curs de formare pentru toate cadrele didactice”, www.focuspress.ro, 2.1.2021.

⁷²Sursa: Ministrul Educației: Cei care cred că după pandemie se va face numai școală fizică se înșală. O bună parte vor continua online, www.alba24.ro, 11.2.2021.

⁷³Sursa: Educația, încotro ? Învățământul online în societatea românească, www.edu-opinion.com.

sustină sau nu ore, iar programul a fost redus la minimum (1-2 ore la ciclul primar), doar pentru a justifica salariul primit; 6) numărul mare de elevi/studenți cu care un profesor își desfășura activitatea; 7) pierderea interesului personalului didactic pentru asigurarea unui învățământ de calitate. „Pandemia COVID a prins sistemul de stat complet nepregătit. Cel particular a reacționat și s-a adaptat mai rapid noilor provocări pentru a trece la învățământul online. Sistemul de stat, mai greoi, cu inerție mai mare la schimbare, a preferat inițial să oprească cursurile și apoi le-a cerut profesorilor să le țină online. Din acest moment s-a instalat haosul: fiecare profesor a făcut cât și cum a putut. Fără protocoale și soluții la nivel național, unii profesori s-au străduit să țină orele online, alții au trimis fișe pentru lucru, dar mulți s-au bucurat de o vacanță neașteptată”⁷⁴.

La acestea se adaugă accentuarea inechităților dintre elevi ca urmare a predării online, precum și lipsa unei platforme digitale eficiente și securizate de evaluare, implementarea unei astfel de platforme (catalogul digital) urmând să fie făcută, potrivit declarațiilor Ministrului Educației⁷⁵, în anul școlar 2021-2022. Cu toate acestea, în anul școlar 2021-2022 trendul ideologic s-a schimbat, fiind marcat de o politică de evitare pe cât posibil a sistemului de învățământ online și forțat învățământul cu prezență fizică, mai ales la clasele mici, chiar și în cele mai critice momente pandemiei.

Lipsa investițiilor în extinderea infrastructurii școlare este compensată prin scăderea continuă a populației școlare, ceea ce poate conduce pe termen mediu și lung la o optimizare a

numărului de elevi pe clasă și în școlile supraaglomerate din București și din marile orașe, dar mai ales la desființări și comasări de clase și chiar de unități școlare în mediul rural și în orașele mici și implicit la disponibilizări și reconversii profesionale ale unor cadre didactice.

Pe de altă parte, un studiu despre percepția părinților români cu privire la educația copiilor, evidențiază faptul că o treime dintre părinți consideră că învățământul românesc tradițional pregătește insuficient copiii pentru viață și de aceea mulți părinți sunt dispuși să plătească suplimentar pentru educația și dezvoltarea copiilor⁷⁶. Principalele domenii de interes în care părinții erau dispuși să investească erau limbile străine - 66%, dezvoltarea personală (vorbit în public, bune maniere) - 58%, sporturile individuale - 52% și de echipă - 46%, precum și educația antreprenorială - 44% și tehnologică - 42%⁷⁷.

În ceea ce privește gestionarea de ansamblu a efectelor pandemiei pe plan mondial, părerea personală a autorului este că sistemele politice de tip autoritar au avut câștig de cauză în luarea unor decizii eficiente. Astfel, după un an de la debutul acesteia, China, tocmai țara de unde a pornit pandemia, dar care a luat măsuri dure și consecvente pentru limitarea ei, a fost singura dintre marile economii mondiale care a înregistrat o creștere (de +2%). De cealaltă parte, Zona Euro a înregistrat un declin economic de -7,4%; SUA de -3,6%; Japonia de -5,3%; Brazilia de -4,5%, Rusia de -4,0%, iar India... de -9,6%⁷⁸. Rezultă că acolo unde a existat o multitudine de opinii generate de interese divergente, consecința a fost o tergiversare și o lipsă de asumare a

⁷⁴Sursa: Cum a mers învățământul online în România, în timpul pandemiei. Probleme și soluții, M. Petrescu, www.contributors.ro, 2.9.2020.

⁷⁵Sursa: Jurnalul de Seară, Digi24, 30.3.2021.

⁷⁶Sursa: O treime dintre părinți consideră că învățământul tradițional pregătește insuficient copiii pentru viață. Studiu Reveal Marketing Research în parteneriat cu Kidpreneur despre percepția părinților români cu privire la educația copiilor, www.reveal.ro, 25.3.2021.

⁷⁷Sursa: Idem.

⁷⁸Informație difuzată în exclusivitate de postul tv. Antena 3, 23.3.2021.

deciziilor, în multe situații cu impact dramatic nu numai asupra sănătății și a vieții oamenilor, dar și asupra activităților economico-sociale. Aceasta a fost și situația managementului activităților educaționale din România în perioada pandemiei de coronavirus.

Din analiza managementului activităților educaționale de la începutul pandemiei de COVID-19 în România, continuată pe parcursul anilor școlari 2020-2021 și 2021-2022, se pot desprinde două categorii de concluzii:

A. Concluzii generale pentru gestionarea activităților didactice pe parcursul întregii durate a pandemiei:

1. Abordarea disproporționată a efectelor pandemiei de către autorități. Dacă în martie 2020, la câteva zeci de cazuri de infectări au fost întrerupte activitățile didactice în toată țara, iar la 139 cazuri a fost instituită starea de urgență, în octombrie-noiembrie 2021 și în ianuarie-februarie 2022 în contextul prezenței unor tulpini mult mai infecțioase a virusului, a peste 600 decese zilnic, cu spitalele supraaglomerate și în condițiile unor incidente enorme, activitățile didactice se desfășurau cu prezență fizică. Dacă precipitarea autorităților la începutul pandemiei era oarecum justificată datorită unei insuficiente cunoașteri a modului cum se comportă acest virus, a efectelor sale și a unei insuficiente pregătiri a cadrelor medicale pentru o pandemie de mare amploare, atitudinea extrem de degajată a autorităților din valurile patru și cinci, motivată doar de forțarea campaniei de vaccinare, a condus la individualizarea României ca unul dintre principalele focare de îmbolnăviri ale Europei.

2. Școala online. Pandemia de coronavirus „a scos actul didactic din clasă” părinții putând lua parte la acesta în mod voluntar sau nu, fapt ce a stârnit la început ample controverse în rândul cadrelor didactice: unii nu voiau să-și asume calitatea actului didactic⁷⁹, unii erau lipsiți de abilități tehnice, dar cei mai mulți s-au adaptat din mers la noile condiții. În octombrie 2021, după ce școala online funcționa din aprilie 2020, după ce s-au făcut achiziții de tablete pentru elevii din mediile defavorizate pentru a avea acces la învățământul online, aflăm prin vocea Ministrului Educației că România era nepregătită pentru școala online. Oare nu a fost timp suficient pentru o mai bună pregătire? Sau nu s-a mai dorit?

3. Stabilirea criteriilor de intrare în online. La începutul pandemiei, în prima parte a anului școlar 2020-2021, intrarea în online era stabilită în mod centralizat pentru toată țara, chiar dacă în unele zone incidența era redusă, iar ulterior criteriile de intrare în online erau foarte ușor de atins. În a doua sa parte, în anul școlar următor, odată cu posibilitatea vaccinării, s-a trecut în extrema opusă, forțându-se prezența fizică a elevilor la incidente uriașe, cu consecințe dăunătoare asupra sănătății acestora, a părinților și a profesorilor, urmărindu-se cu orice preț intensificarea procesului de vaccinare. Acest lucru devenise vizibil chiar și în presa internațională⁸⁰.

4. Lipsa de predictibilitate. În pofida repetatelor declarații ale Ministrului Educației cu privire la necesitatea predictibilității în sistemul de învățământ românesc⁸¹, pragurile stabilite pentru trecerea în online au

⁷⁹Sursa: Oana Moraru: O treime dintre profesorii din România sunt foarte slab pregătiți, <https://www.republica.ro/>. 9.11.2021.

⁸⁰Sursa: România, desființată de Spania: „Țara care le-a făcut cetățenilor viața imposibilă, pentru a-i determina să se vaccineze”, M. Năstase, <https://playtech.ro/stiri/>, 5.11.2021.

fost modificate ori de câte ori capitala le atingea (atât în marie cât și în octombrie 2021), iar elevii, profesorii și părinții aflau despre modul cum se începe școala abia în ultima zi lucrătoare dinaintea începerii activităților didactice⁸².

B. Concluzii specifice pentru managementul activităților didactice în ultimele două valuri ale pandemiei (valurile patru și cinci):

1. *Deciziile luate în ultima parte a pandemiei au fost marcate de presiunea autorităților de a intensifica procesul de vaccinare.* România se situa, la începutul valului al patrulea pe unul dintre ultimele locuri în clasamentul european privind vaccinarea, datorită reticenței multora de a se vaccina. În acest context, măsurile restrictive au fost subdimensionate, tardive și ineficiente, ceea ce a determinat amploarea mare a infectărilor în valul patru.

2. *Negarea învățământului online și forțarea cu orice preț a învățământului cu prezență fizică.* Aceasta este o caracteristică a deciziilor ce au marcat învățământul românesc în valurile patru și cinci ale pandemiei sau mai concret, după demararea procesului de vaccinare. Dincolo de avantajele certe pe care le aduce învățământul cu prezență fizică, o abordare disproporționată în raport de contextul epidemiologic periclitează sănătatea tuturor actorilor implicați în procesul de învățământ, dar și ai contactilor acestora. În acest sens, decizia de a decupla trecerea în online de rata de incidență a infectărilor a echivalat cu eliminarea din calcule a contextului epidemiologic în care avea loc procesul de învățământ. Luarea în considerare, ulterior, a ponderii personalului vaccinat din școli ca *unic*

criteriu în stabilirea scenariilor de învățământ, a reprezentat o altă greșală majoră de management din cel puțin două motive:

- A condus la mărirea numărului de îmbolnăviri printre elevi și la transformarea școlilor în focare de COVID-19, în condițiile unei testări insuficiente (urmare a tergiversării campaniei de achiziție a testelor de salivă pentru elevi), a ineficienței acestora (datorită prelevării necorespunzătoare a probelor) și a unei vaccinări inexistente (pentru grupa sub 12 ani) sau extrem de reduse (pentru elevii de peste 12 ani). Elevii (mai ales cei cu comorbidități) puteau face ei înșiși forme grave sau puteau fi purtători, ceea ce determina o presiune în plus pe spitale și așa supraaglomerate. Această decizie a avut exact efectul „benzinei aruncate peste focul care a început să se stingă”⁸³. Ponderea personalului vaccinat din școli era nesemnificativă atâta vreme cât elevii erau, în majoritatea lor covârșitoare, nevaccinați.

- A condus la accentuarea decalajelor dintre elevi. Așa cum am mai arătat, unitățile de învățământ cu cele mai mari ponderi ale personalului vaccinat erau în București, în județul Ilfov și în orașele mari, adică exact în zonele cele mai vulnerabile sub aspect epidemiologic (cu incidențele cele mai mari ale infectărilor). Totodată, acestea erau și zonele cele mai pregătite pentru învățământul online, atât din perspectiva asigurării cu dotări tehnice (tablete, laptopuri, conectivitate bună), cât și a pregătirii cadrelor didactice în acest sens. Și tot în mediul urban și în orașele mari erau clasele cele mai aglomerate, care favorizau cel mai bine transmiterea comunitară a virusului. De cealaltă parte,

⁸¹Surse: Sorin Cîmpeanu: Predictibilitatea trebuie să rămână un deziderat în sistemul de învățământ, M. Gheorghiu, <https://portaleducatia.ro/>, 12.4.2021; Sorin Cîmpeanu, ieșire în forță: „În educație este nevoie de predictibilitate. Vor fi și alte măsuri anunțate în urma ședinței CNSU de astăzi”, <https://www.google.ro/amp/s/www.bugetul.ro/>, 23.10.2021.

⁸²Sursa: Bătaia de joc a întâiului profesor al țării: 3 milioane de copii cu familiile lor, 200 000 de profesori și mii de directori – puși vineri să găsească modul în care copiii încep luni școala, R. Pantazi, <https://www.edupedu.ro/>, 5.11.2021.

⁸³Sursa: Epidemiolog, despre redeschiderea școlilor: Benzină aruncată peste focul care a început să se stingă, <https://mainnews.ro/>, 5.11.2021.

În zonele rurale, ponderea personalului vaccinat din școli era cea mai redusă. În majoritatea acestor zone, incidențele erau reduse, clasele erau formate dintr-un număr mic de elevi, iar gradul de pregătire al profesorilor și elevilor pentru învățământul online, nesatisfăcător. Acestea erau zonele cele mai pretabile pentru învățământul cu prezență fizică, în condițiile de pandemie. Dar... criteriul privind ponderea personalului vaccinat din școli a determinat învățământul predominant online în mediul rural (ceea ce s-a realizat cu greu în multe comunități defavorizate) și învățământul predominant cu prezență fizică în mediul urban, contribuind astfel la accentuarea decalajelor dintre elevi. Prin urmare, a avut exact efectul opus intențiilor declarate de autorități! O decizie discutabilă atât din punct de vedere sanitar cât și educațional.

3. *Testarea în școli cu teste de salivă – era ineficientă*, datorită prelevării neconforme a probelor, mai ales în cazul elevilor care învățau după amiaza sau a celor care serveau micul dejun înainte de a pleca la școală, rezultatul fiind, în majoritatea cazurilor, fals negativ. În plus, timpul de la prelevarea probelor până la rezultat, ar fi necesitat decalarea cu circa 30 de minute a programului unităților școlare sau izolarea în spații special amenajate, pentru acest interval de timp, a elevilor testați.

Inconsecvența și lipsa de predictibilitate decizională sunt, prin urmare, principalele caracteristici care au marcat deciziile cu privire la gestionarea activităților educaționale pe parcursul pandemiei de coronavirus în România. Dacă la începutul anului școlar 2020-2021, învățământul online era condiționat de valoarea incidenței cumulate a infectărilor, ulterior, din noiembrie 2020, acesta a fost generalizat prin decizie guvernamentală, pentru ca din februarie 2021, să conteze din nou

incidența infectărilor, însă la alte praguri. Când pragul de 6% a fost atins în București, trecerea în online a fost condiționată de carantinarea localității, însă cum carantinarea capitalei era tehnic imposibilă/ineficientă, s-a preferat vacanța ca soluție mai bună decât învățământ online. În valul patru, determinant pentru trecerea activităților didactice în sistem online a fost ponderea personalului vaccinat (didactic și nedidactic) din unitățile de învățământ, elevii nefiind luați în calcul ca vectori de transmitere a virusului, iar în valul al cincilea, criteriul pentru trecerea în online a fost gradul de ocupare al spitalelor COVID. Dacă la începutul pandemiei s-au făcut investiții substanțiale pentru achiziție de tablete, ulterior acestea au fost criticate pe motiv că „nu sunt folosite doar în scop educațional”⁸⁴.

La acestea s-au adăugat abordările disproporționate ale contextului epidemiologic: dacă în prima parte a pandemiei elevii învățau online la valori mici ale incidenței de infectare, odată cu negarea învățământului online, doar din motivul utilizării acestuia pentru perioade prea lungi de timp, aceiași elevi învățau cu prezență fizică la valori mult mai mari ale incidenței, din dorința autorităților de a se forța astfel procesul de vaccinare.

Accentuarea decalajelor dintre elevi prin lipsa de acces la învățământ online a unor elevi din medii defavorizate, forțarea prezenței fizice pentru preșcolari și elevii din ciclul primar (care necesitau asistența adulților, deci plata scoaterii unor adulți din circuitul economic), concomitent cu forțarea sistemului online în învățământul universitar (pentru care nu au fost evaluate pierderile educaționale!) completează lista deficiențelor manageriale ale activităților educaționale din România în perioada pandemiei de

⁸⁴Sursa: Predarea online afectează și părinții, și profesorii, și miniștri, spune Sorin Cîmpeanu, care critică faptul că statul a împărțit un milion de tablete cu internet elevilor pentru că acestea „nu sunt folosite numai în scop educațional”, M. Peticilă, <https://www.edupedu.ro/>, 8.2.2022.

coronavirus.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Bagoly-Simó, P. (2018), Identity, Territoriality and Geography of Education, *Territorial Identity and Development*, 3(1), 75-80. <https://doi.org/10.23740/TID120185>,

Courtney, E., Goldenberg, J-L., Boyd, P. (2020), The contagion of mortality: A terror management health model for pandemics, *The British Journal of Social Psychology*. <https://doi.org/10.1111/bjso.12392>,

Cucoș, C. (2006), *Informatizarea în educație. Aspecte ale virtualizării formării*, Iași: Polirom.

Freeman, D., Waite F., Rosebrock L. et al. (2020), Coronavirus conspiracy beliefs, mistrust, and compliance with government guidelines in England, *Psychological Medicine*, <https://doi.org/10.1017/S0033291720001890>

Gorun, A. (2015), *Contribuții la reconstrucția identității educației românești. Teză de abilitare (rezumat)*, www.doctorat.ubbcluj.ro,

Kluge, H-H-P., Jakab, Z., Bartovic, J., D'Anna, V., Severoni, S. (2020), Refugee and migrant health in the COVID-19 response, *Lancet*, 395, 1237-1239. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30791-1](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30791-1)

Kraemer, M, Yang, C-H., Gutierrez, B., Wu, C-H., Klein, B., Pigott, D-M., du Plessis, L., Faria, N-R., Li, R., Hanage, W -P., Brownstein, J-S., Layan, M., Vespignani, A., Tian, H., Dye, Ch., Pybus, O-G., Scarpino, S-V. (2020), The effect of human mobility and control measures on the COVID-19 epidemic in China, *Science*, 368, 6490, 493-497. <https://doi.org/10.1126/science.abb4218>.

Li, Y., Zeng, Y., Liu, G., Lu, D., Yang, H., Yang, H., Ying, Z., Hu, Y., Qiu, J., Zhang, C., Fall, K., Fang, F., Valdimarsdóttir, U., Zhang, W., Song, H. (2020), Public awareness, emotional reactions and human mobility in

response to the COVID-19 outbreak in China – a population-based ecological study, *Psychological Medicine*, Sep. 25, 1-8. <https://doi.org/10.1017/S003329172000375X>

Mocanu, I., Mitrică, B., Damian, N., Popovici, A., Persu, M., Grigorescu, I., Săgeată, R. (2021), Territorial characteristics of the vaccination process in Romania. Evidence at a local level, *Proceedings of the Romanian Academy, Series B: Chemistry, Life Sciences and Geosciences*, 23(1), 153-161;

Săgeată (2022), *Deciziile politico-administrative și activitățile educaționale în pandemia de coronavirus (martie 2020 – martie 2022). Cazul României*, Edit. Creatio, Oradea, 137 p.

Scrima, F., Miceli, S., Cardaci, M. (2021), The relationship between fear of COVID-19 and intention to get vaccinated. The serial mediation roles of existential anxiety and conspiracy beliefs, *Personality and Individual Differences*, 2022 Jan; 184: 111188. Published online: 2021 Aug 11. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.111188>,

Stoica, C-A., Umbreș, R. (2020), Suspicious minds in times of crisis : determinants of Romania's beliefs in COVID-19 conspiracy theories, *European Societies*, 23(1), European Societies in the Time of the Coronavirus Crisis, S246-S261.

Theocharis, Y., Cardenal, A., Jin, S. (2021), Does the platform matter ? Social media and COVID-19 conspiracy theory beliefs in 17 countries, *New Media & Society*, <https://doi.org/10.1177/14614448211045666>

Uzzoli, A., Kovács, S-Z., Fábrián, A., Páger, B., Szabó, T. (2021), Spatial Analysis of the COVID-19 Pandemic in Hungary: Changing Epidemic Waves in Time and Space, *Region. The Journal of ERSA*, 8(2), 147-165. <https://org/10.18335/region.v8i2.343>

*Materialul de față reprezintă o sinteză a lucrării *Deciziile politico-administrative și activitățile educaționale în pandemia de coronavirus (martie 2020 – martie 2022)*. Cazul României, Edit. Creatio, Oradea, 137 p.

DEZVOLTAREA TURISTICĂ DURABILĂ A COMUNEI SFÂNTU GHEORGHE

Victor-Iulian ROTARU

Masterand, Universitatea "Ovidius" din Constanța

Sustainable tourism development of the village Sfântu Gheorghe. Located at the Danube River mouth in Eastern Romania and little known to the population, Sfântu Gheorghe surely conceals some mesmerizing sites and landscapes, ready to welcome the tourists in a delta journey hard to forget. The main purpose of this article is to highlight the touristic potential that the Sfântu Gheorghe village has and to look for the remedy for a better sustainable tourism within the region. Throughout the study, aspects of both the anthropic and natural tourism potential will be covered up, alongside a typology of the identified touristic resources. Besides this analysis, in this article there are considered features about the location's

tourist dissemination as well. The perspective of the visitors it's essential and very relevant for this study since without them, the touristic activity couldn't be possible, thing that will lead to some suggestions and preferences that they shared in an opinion survey.

Introducere

Comuna Sfântu Gheorghe este poziționată în sud-estul României, la 29° 41' longitudine estică. Din punct de vedere administrativ, aparține județului Tulcea, localizându-se în partea de est, nord – est a județului (Fig.1), la o distanță de circa 123 km față de Municipiul Tulcea.

Principala ramură economică întâlnită

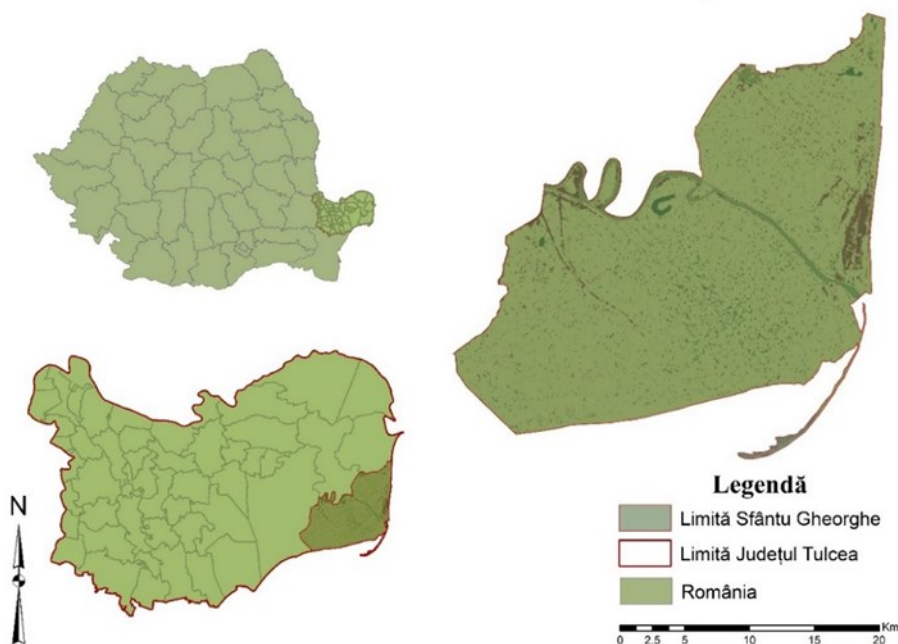

Fig. 1. Localizarea comunei Sfântu Gheorghe
Sursa: Prelucrarea proprie ArcGIS

în localitatea Sfântu Gheorghe este turismul, ce în ultimii ani a luat un avânt considerabil, sosirile turiștilor crescând de la 54 în anul 2001 la 13108 în anul 2018, rezultând de aici o creștere a atractivității turistice în zonă, necesitând și o dezvoltare turistică durabilă pe măsură. (INS, 2020)

Scopul acestui studiu constă în evaluarea atracțiilor turistice, propuneri de dezvoltare durabilă a turismului din zona de studiu, analiza resurselor naturale, culturale și a ecoturismului. Datorită apartenenței zonei studiate la Rezervația Biosferei Deltei Dunării, o zonă de importanță ecologică națională și internațională, turismul din localitatea Sfântu Gheorghe trebuie să fie unul durabil, fără ca omul să lase amprente proeminente în viața naturii. Pe lângă direcțiile de dezvoltare durabilă, turiștii ar trebui să își însușească o educație turistică ecologică și să realizeze ca dacă intră prea mult în viața naturii, aceasta va avea de suferit.

Materiale și metode

De-a lungul analizei mele, am apelat la diferite metode și procedee de cercetare, pentru a contura o imagine mai bine definită a zonei de studiu.

Metoda analizei a fost una dintre metodele utilizate. Cu ajutorul acesteia am analizat rolul tuturor resurselor geografice, pentru a creiona o imagine de ansamblu a importanței acestora în practicarea turismului.

Pe lângă metoda analizei, am utilizat și evidența statistică, extrăgând datele necesare de pe site-ul Institutului Național de Statistică, perioada de referință a datelor extrase a fost 2001 – 2018, iar tematica a fost circulația turistică. dar și ancheta sociologică, prin aplicarea unui chestionar.

Pe lângă evidența statistică, am utilizat și ancheta sociologică, prin aplicarea unui chestionar. Obiectivul chestionarului a fost de a identifica nivelul de informare al turiștilor și

percepția acestora asupra Localității Sfântu Gheorghe. Chestionarul a fost realizat cu ajutorul platformei Google Forms, iar datele au fost centralizate în Excel. Acesta este compus din 23 de întrebări, toate cu răspuns obligatoriu, fie cu o singură variantă de răspuns, fie cu variante multiple. Chestionarul a fost distribuit pe rețelele de socializare, în grupuri de specialitate. Timp de două luni (martie și aprilie), am adunat 89 de răspunsuri, ceea ce face ca analiza chestionarului să fie veridică.

Rezultate și discuții

În comuna Sfântu Gheorghe, natura domină totul dimprejur, spunând o altă poveste în fiecare anotimp, atracțiile turistice naturale reprezentând punctul forte al acestei localități. Pe lângă frumusețile naturii, localnicii își aduc și aceștia raportul în crearea și consolidarea unei imagini cu care vei rămâne sigur mult timp întipărită în minte când auzi numele de Sfântu Gheorghe. Chiar dacă la prima vedere, Sfântu Gheorghe pare un simplu sat, unde dotările cotidiene cu care sunt acum înzestrate alte sate aici nu prea se regăsesc, acesta păstrează imaginea satului din Delta Dunării, cu case făcute din chirpici, acoperișul din stuf, iar lejancă nelipsită din orice gospodărie, ce încălzește casa pe timp de iarnă și tot odată servește și ca sursă de a pregăti preparatelor tradiționale.

În cadrul comunei Sfântu Gheorghe se deosebesc următoarele resurse turistice, ce au o importanță deosebită în practicarea turismului:

Resurse morfo-turistice:

Relieful are o importanță deosebită pentru turism, iar principalele componente morfologice ce au o atractivitate turistică în cadrul localității Sfântu Gheorghe sunt: Insula Sacalin și Plaja Sfântu Gheorghe (Fig.2).

Insula s-a format în anul 1897, în

Fig. 2. Plaja Sfântu Gheorghe
Sursă: Rotaru, 2019

urma unei viituri catastrofale, măsurând în prezent o lungime de 16 km, o lățime ce variază între 70 și 100 m, și o înălțime medie de 0,6 m. Relieful este unul eolian, format din dune, insula reprezentând o barieră naturală formată la vărsarea brațului Sfântu Gheorghe în Marea Neagră. (Cernamotiș, 2004) Situată la o distanță de 3 km de sat, plaja Sfântu Gheorghe este considerată cea mai mare de pe tot litoralul românesc și cu cel mai fin nisip datorită aluviunilor aduse de Dunăre.

Resurse climato-turistice:

Peisajul oferă suportul activităților turistice, dar climatul impune starea acestora. Astfel, când „vremea este bună”, majoritatea activităților turistice se pot efectua, dar atunci când situația este contrară, aceasta devine un obstacol greu de depășit. Elementele climatice care definesc starea bună a vremii sunt: nebulozitatea, temperatura aerului, frecvența și starea de agregare a precipitațiilor, vânturile și altele.

Strălucirea Soarelui este direct influențată de nebulozitate, iar când aceasta nu este excesivă, fiind formată din nori subțiri precum Cirrus, deprinde un rol pozitiv diminuând radiațiile

calorice apărute după-amiaza.

Frecvența și intensitatea precipitațiilor sunt o consecință directă a nebulozității. Ploaia determină turistului un stres suplimentar, făcându-l temporar sedentar. În zona de litoral a Dobrogei și cu precădere în localitatea Sfântu Gheorghe unde este practicat turismul balneo-marin, cantitatea redusă de precipitații atmosferice constituie un atu al climatului asupra turismului.

Temperatura aerului are consecințe covârșitoare asupra practicării turismului, mai ales când acestea se manifestă într-un mod excesiv. Astfel, vara, când temperaturile sunt foarte ridicate și radiațiile solare sunt puternice, intervine disconfortul termic ceea ce influențează negativ practicarea activităților turistice, același lucru întâmplându-se și iarna, când temperaturile coboară sub -15°C . În Sfântu Gheorghe, datorită efectului modelator al Mării Negre, temperatura este una optimă, iar activitățile turistice nu suferă din pricina acestei caracteristici climatice.

În funcție de durată și de intensitatea lor, vânturile pot avea influențe pozitive sau negative asupra practicării turismului. Briza marină are rol de a transporta și dispersa aerosolii și prin

urmare are o influență pozitivă. Prezența vânturilor puternice ce suflă nisipul de pe plajăși agită apa mării, reprezintă o influență negativă. În zona Sfântu Gheorghe, vânturile au o frecvențăși o intensitate scăzută, ceea ce determină un plus adus activității turistice. (Lungu et al, 2016)

Resurse hidrologice:

În zona localității Sfântu Gheorghe există mai multe resurse hidrologice, ce ajută la dezvoltarea turistică a satului. Acestea au o importanță deosebită, întrucât completează peisajul superb al zonei, fiind pentru mulți dintre turiștii veniți aici principala atracție. Resursele hidrologice întâlnite în proximitatea localității Sfântu Gheorghe sunt: brațul Sfântu Gheorghe, Marea Neagră, lacurile, canalele și gârlele.

Când vorbim de localitatea Sfântu Gheorghe, fără îndoială ne gândim la Dunăre ca principală resursă hidrologică în practicarea turismului. Aici, tipurile de turism practicate sunt plimbările cu barca, ce denotă un turism recreativ prin admirarea peisajului înconjurător format de fauna și flora Deltei, un cadru natural unic în Europa. Aerul curat și liniștea sunt la mare căutare de către turiști, care în sine prin activitatea turistică, caută un moment de relaxare, iar aici, îl găsesc cu vârf și îndesat (Ciobanu et al, 2016).

Pescuitul sportiv este un alt tip de turism indus de această resursă hidrologică, și acesta fiind foarte practicat și la mare căutare de către turiști. Fauna acvatică a deltei este numeroasă, foarte diversificatăși de o frumusețe ieșită din comun. Dintre turiștii veniți în zonă pentru practicarea acestui tip de turism, mulți caută doar un moment de relaxare, cum s-ar spune "să stea cu bățul în baltă", dar mai există și împătimitii ai pescuitului ce caută capturi cât mai frumoase, transformând acest sport într-un hobby. Aceste două tipuri de turism, se practică cu precădere și în lacurile, canalele și gârlele limitrofe

localității.

Marea Neagră reprezintă și ea o resursă hidrologică importantă pentru localitatea Sfântu Gheorghe. Principalele tipuri de turism induse de acesta sunt curele cu apă, aerosolii și talaso-terapia. Mulți dintre turiști preferă plaja de din Sfântu Gheorghe pentru liniștea și sălbăcia ei, nefiind mari amenajări antropice care să perturbe virginitatea locului. Nivelul scăzut al apei mării din proximitatea plajei, reprezintă încă un atu apreciat de mulți turiști, ce în general vin cu familiile aici, astfel, adulții putând săii învețe pe cei mici săinoate. Nisipul de pe plajă fiind foarte fin, determină posibilitatea practicării talaso-terapii, iar salinitatea ridicată a Mării Negre, determină apariția aerosolilor.

Tipurile de turism induse de caracteristicile hidrologice ale comunei sunt plimbările cu barca, ce denotă un turism recreativ prin admirarea peisajului înconjurător format de fauna și flora Deltei, un cadru natural unic în Europa. Aerul curat și liniștea sunt la mare căutare de către turiști, care în sine prin activitatea turistică, caută un moment de relaxare, iar aici, îl găsesc cu vârf și îndesat.

Resurse turistice biogeografice:

Fauna și flora Deltei Dunării reprezintă principalul motiv al atracției turistice în zonă. Apartenența în Lista Patrimoniului Mondial Cultural și Natural, definește valoarea patrimoniului natural întâlnit în Rezervația Biosferei Deltei Dunării.

În cadrul localității Sfântu Gheorghe sunt întâlnite 3 din cele 20 de zone strict protejate(Sacalin Zătoane, Lacul Belciug și Arinișul Erenciuc), în componența cărora se regăsesc ecosisteme naturale, terestre și acvatice, ce constituie muzee în aer liber, fără ca omul săiși lase amprenta asupra lor.

Zona Sacalin Zătoane se întinde pe 21 410 ha, iar în cadrul ei se întâlnesc un număr de 30 de specii faunistice ce

cuibăresc aici. Aici se regăsește și cea mai mare colonie de Chire de Mare și o mare rezervație de pelicani.

Lacul Belciug constituie un loc favorabil conservării unor specii faunistice piscicole pe cale de dispariție precum caracuda, linul și văduvița. Fauna ornitologică este prezentă și ea pe luciul apei și este reprezentată de stârci, egrete, rațe (<http://www.ddbra.ro>).

Arinișul Erenciuc este singura zonă forestieră din deltă, în cadrul căreia se dezvoltă compact arinul negru.

Flora Deltei Dunării este dominată de stuf, papură, iar în lacuri și canale se întâlnesc plante acvatiche submerse precum nufărul și ciulinul de baltă. Fauna este și aceasta foarte bine dezvoltată, reprezentată de animale terestre, mamifere de uscat, de apă, amfibienii, vertebratele, dar adevărații stăpâni sunt fără doar și poate păsările, inventariindu-se aici circa 310 specii.

Principalul tip de turism indus de caracteristicile biogeografice ale zonei Sfântu Gheorghe este cel științific, cu precădere birdwatching-ul, practicat de ornitologi, specialiști, cercetători și studenți, dar și de turiști curioși de lumea păsărilor.

Observarea pasărilor, este o formă recreativă de turism, prin care se cercetează viața și activitățile faunei ornitologice, în habitatul lor natural. În general, aceste observații se fac cu ajutorul binoclului, telescopului sau a camerei de fotografiat – pentru a immortaliza imagini cu diferite specii de păsări.

Pe lângă resursele turistice naturale întâlnite în Sfântu Gheorghe, deosebit și câteva resurse turistice antropice, ce își aduc aportul în crearea unei imagini a localității Sfântu Gheorghe ca destinație turistică:

Resurse turistice istorice:

Farul din Sfântu Gheorghe a fost ridicat în anul 1968, cu o manieră modernistă și are o înălțime de 57 de

metrii. Datorită aspectului acestuia, este un important obiectiv turistic, dar din păcate accesul turiștilor nu este permis în interiorul său. Acesta a fost construit în urma incendiului farului vechi turcesc ce este poziționat în zona limitrofă a insulei Sacalin. Farul turcesc a fost construit în anul 1865 și incendiat în anul 1980. În prezent, autoritățile locale doresc reconstrucția acestuia și transformarea sa în muzeu, dar lucrurile decurg într-o manieră greoaie, datorită apartenenței zonei la Rezervația Biosferei Deltei Dunării, nepermițându-se construcții în cadrul teritoriului ei (Cernamoriț, 2004).

Din data de 6.04.2014, (în ziua Sfântului Gheorghe pe ritm vechi – hramul bisericii) Asociația Comunitară Sfântu Gheorghe Delta, împreună cu primăria din localitate și Eduard Acsente (sătean), au deschis în incinta Căminului Cultural al satului un muzeu al istoriei, culturii și obiectivelor localnicilor, în cadrul expozițiilor regăsindu-se unelte vechi de pescuit, haine și obiecte tradiționale.

Resurse turistice religioase:

Biserica din Sfântu Gheorghe a fost ridicată în anul 1896 (Fig. 3), printr-o donație făcută de Iany Melano, unul dintre stăpânii satului din acea vreme. Biserica își are hramul pe date de 6 mai, sătenii sărbătorindu-l pe Sfântul Gheorghe după calendarul pe ritm vechi sau Iulian.

Denumirea satului dar și a bisericii se datorează unei legende biblice. Sfântu Gheorghe, un cavaler războinic, a descoperit un balaur ascuns într-o peșteră din Munții Pădurea Neagrăși s-a hotărât să îl stârpească. Sfântul Gheorghe, a rănit balaurul, dar acesta a reușit să zboare până în actuala deltă, târându-și coada pe pământ, astfel a fost desenată Dunărea. Războinicul l-a ajuns, iar în timpul luptei crâncene, dihania a desenat cu brațele sale delta. Lovitura finală, care a omorât balaurul se spune

că a avut loc chiar la “Sfântu Gheorghe”.

Fig. 3. Biserica „Sfântul Gheorghe„Sursa: Arhivă personală, anul 2020

Resurse turistice culturale:

Festival Internațional de Film Independent „ANONIMUL” are loc în luna august a fiecărui an în localitatea Sfântul Gheorghe și reprezintă principala resursă turistică culturală din zonă. An de an festivalul atrage peste 5000 de vizitatori din toate colțurile lumii veniți special pentru a lua parte la „ANONIMUL”. Festivalul a fost creat de către Fundația Anonimul, și are ca scop promovarea filmelor independente și a regizorilor tineri aflați la început de drum dar talentați. Acesta se desfășoară în incinta complexului Green Village și Green Dolphin Camping, ziua filmele fiind redade în cinema iar noaptea în aer liber, pe un ecran uriaș în cadrul campingului, intrarea fiind liberă pentru toată lumea.

În timpul festivalului, satul devine foarte aglomerat, turiștii veniți aici special pentru festival rezervându-și locuri de cazare cu câteva luni înainte. Vizitatorii întârziți, ce nu găsesc un loc de înnoptare la o unitate specializată, se

cazează fie în casele localnicilor, iar cei mai puțin norocoși, pe plajă cu cortul.

Resurse turistice etnografice și folclorice:

Localitatea Sfântu Gheorghe are multe datini și obiceiuri păstrate din moși-strămoși, unele respectate cu sfințenie și astăzi. Multe dintre aceste sunt prezente și în viața altor sate, precum: hora satului, hramul bisericii, plata pentru fete, colindul, plugușorul, sorcova, Paștele, Paștele morților, Rusaliile sau prima scaldă, dar, fiecare sat are propria sa interpretare a acestor datini sau chiar unele ce nu sunt întâlnite prin alte zone. Dintre cele mai importante și interesante obiceiuri amintim:

-Ziua Pescarului – această sărbătoare este omagiată pe date de 13 octombrie de către toți pescarii și familiile acestora. Cu câteva zile înainte de sărbătoare, se pregătește mâncare, preponderent din pește, iar la căminul cultural se întind mese, unde toată lumea mănâncă, bea, dansează și se distrează. În cadrul sărbătorii au loc și concerte, realizate de interpreți de pe plaiul mioritic sau dobrogean, coruri de ucrainene. Că tot venii vorba de pescari, aceștia au și câteva superstiții, una fiind legată de fluierat. Se spune că dacă în timp ce mergi cu barca în Deltă fluieri, acesta s-ar putea să cheme “vidma” care poate răsturna barca.

-Andreiul de iarna – această sărbătoare are loc pe date de 30 noiembrie, ce își are origini păgâne, fiind dedicată unei zeițe autohtone, patronal lupilor și cu timpul s-a contopit în calendarul creștin cu ziua celebrării Sfântului Apostol Andrei. La Sfântu Gheorghe, în ajunul zilei, băieții aduc băutura iar fetele aduc mâncarea și fac un colac de făină, strângându-se la cineva acasă. Unul dintre băieți se maschează cât mai amuzant și stă de cealaltă parte a ușii ispitind fetele la răs, în timp ce acestea încearcă să muște din

colacul atârnat. Dacă fata râde, aceasta nu mai are dreptul să muște din colac și este mânjită cu funingine. După aceea, acestea trebuie să aducă, fiecare de câte 3 ori apă în gură de la Dunăre. Băieții fac tot felul de șuste pentru a face fetele să scape apa din gură, ele fiind nevoite să se întorcă înapoi la Dunăre și să repete procedeul. După ce au adus apa, acestea fac câte un cocoloș din apa adusă, punându-l pe o scândurică ce va fi dusă în fața câinelui, iar ordinea în care acesta v-a mânca cocoloșele v-a fi și ordinea în care acestea se vor mărita. Pe urmă, fetele ies la cardul casei, numărând fiecare stâlp și rostind “cavaler, vădov, cavaler, vădov...” ca să vadă cum le va fi ursitul. După acest ritual, petrecerea continuă până dimineață (Cernamoriț, 2004).

Circulația turistică.

Sosirile turiștilor în cadrul localității

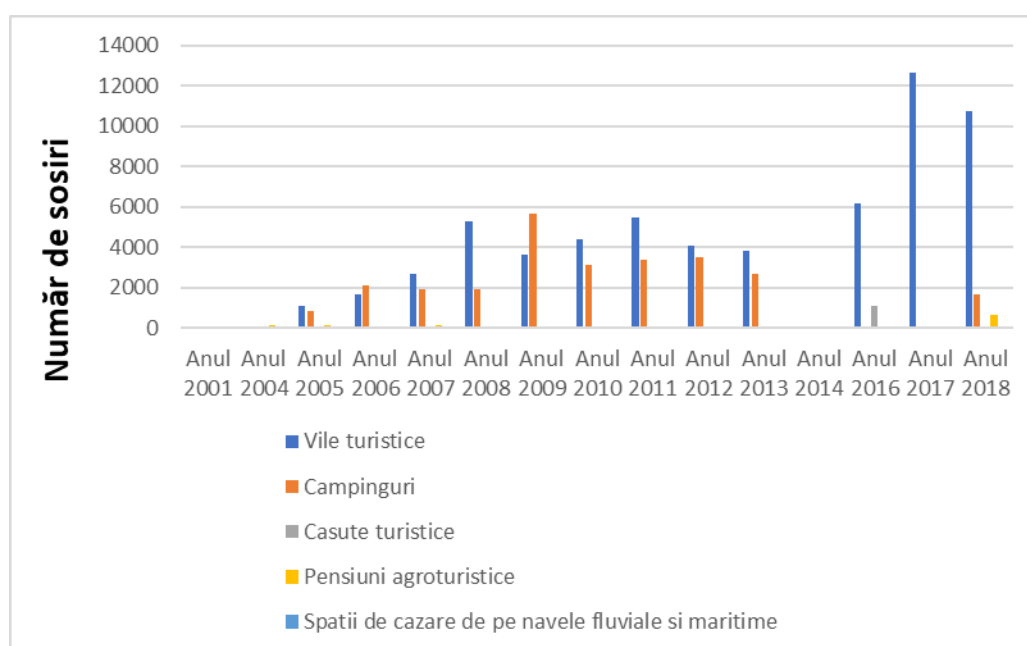

Fig. 4. Sosiri ale turiștilor în structuri de primire turistică pe tipuri de structuri
Sursa: Institutul Național de Statistică

După cum se poate observa în Fig. 5, creșterea numărului de înnoptări a fost una foarte mare. În anul 2001, se numărau 101 de înnoptări, iar în anul

Sfântu Gheorghe sunt într-o continuă creștere. După cum se poate observa și din Fig. 4, acestea au crescut în graficul alăturat de la 54 de sosiri în anul 2001, la 13108 în anul 2019.

Până în anul 2009, s-a sesizat o creștere continuă a numărului de sosiri, dar, începând cu anul 2010 aceasta fost încetinită până în anul 2017, datorită tichetelor de vacanță ce nu au mai fost atât de ușor accesibile. Începând cu anul 2017, în cadrul sosirilor s-a realizat o mare creștere, astfel încât în 2016 se numărau 7231 de sosiri, iar în 2017, 12665 și în 2018 13108. Această creștere se datorează voucherelor de vacanță ce au fost oferite de către guvern, unui număr mai larg de persoane.

Numărul de *înnoptări turistice* este într-o legătură foarte strânsă cu numărul de sosiri ale turiștilor, având între ele o relație direct proporțională. Astfel încât, dacă numărul de sosiri scade, va scădea și cel de înnoptări.

2018, 38496. La fel ca și în cazul sosirilor turistice, numărul înnoptărilor a fost afectat în perioada 2009-2016 de neacordare atât de ușoară a tichetelor de

vacanță. Începând cu anul 2017, o dată cu oferirea acestora unui segment mai larg de persoane, și numărul înnoptărilor a început să crească. Perioada în care numărul înnoptărilor este cea mai mare, este la jumătatea lunii august, datorită

organizării Festivalului Internațional de Film Independent „ANONIMUL” ce se desfășoară pe o întreagă săptămână, și din anul 2001 atrage mii de turiști în Sfântu Gheorghe.

Durata medie a sejurului(Fig. 6), are

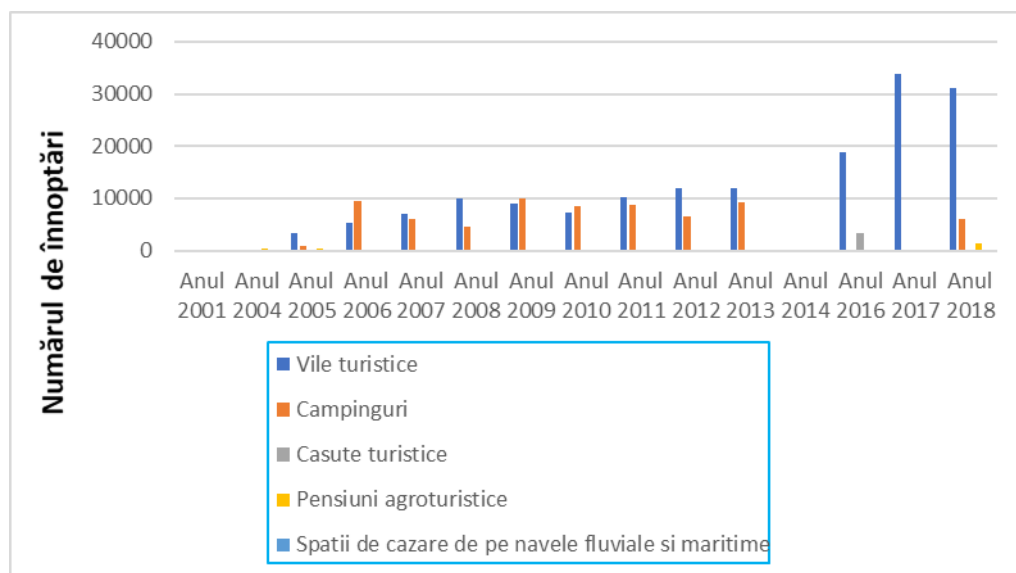

Fig. 5. Înnoptări în structuri de primire turistică pe tipuri de structuri pe ani
Sursa: Institutul Național de Statistică

valori foarte variate, dar sunt în creștere. Astfel încât în anul 2001, durata medie era de 1,87 zile, în anul 2018 aceasta crescut la 2,94 zile. Cea mai mică valoare înregistrată a fost în anul 2002, 1,86, iar cea mai mare a fost în anul 2006, 3,92.

Criza economică din anul 2007, a afectat și sectorul turistic, drept pentru care durata medie a scăzut între 2006 și 2008 cu aproape 2 zile, iar începând cu anul 2009 aceasta a început să fie iar în creștere.

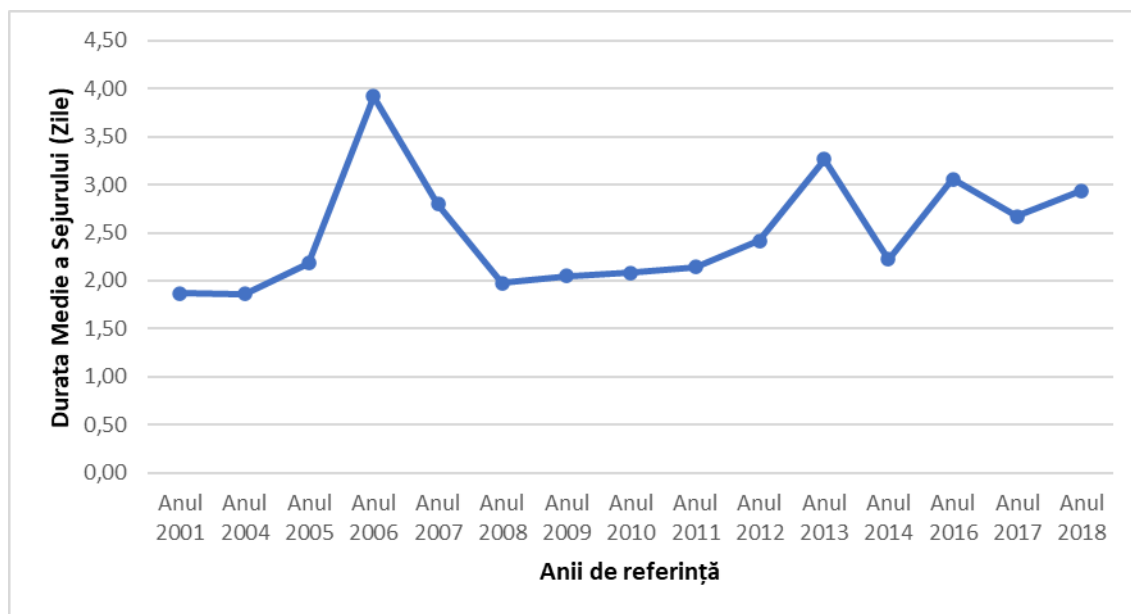

Fig. 6. Durata medie a sejurului
Sursa: Institutul Național de Statistică

Sezonalitatea sosirilor turistice.

Activitatea turistică din Sfântu Gheorghe, la fel ca și în toate celelalte stațiunile de pe litoralul românesc, depinde foarte mult de starea vremii. Cum majoritatea activităților turistice realizate în zonă se fac în aer liber, e clar că sezonalitatea (Fig.7, Fig. 8), va fi într-un procent mai ridicat în lunile călduroase ale anului, sau, mai bine zis în sezonul estival. Începând cu luna mai,

în unele cazuri chiar cu luna aprilie, turiștii încep să își facă apariția pe meleagurile localității Sfântu Gheorghe. Pe durata lunilor mai, iunie și iulie, numărul acestora este în creștere, iar în luna august acesta atinge maximul, un maxim datorat și de organizarea Festivalului Internațional de Film Independent „ANONIMUL”, dar și de vremea favorabilă pentru plimbările cu barca, pescuit, birdwatching și apa caldă a mării.

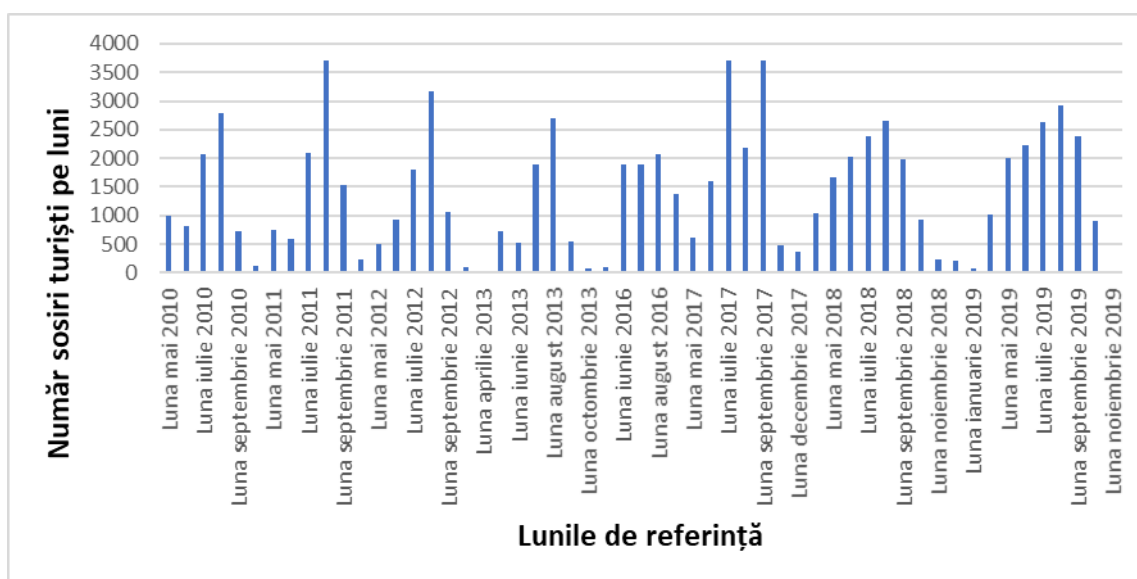

Fig. 7: Durata medie a sejurului
Sursa: Institutul Național de Statistică

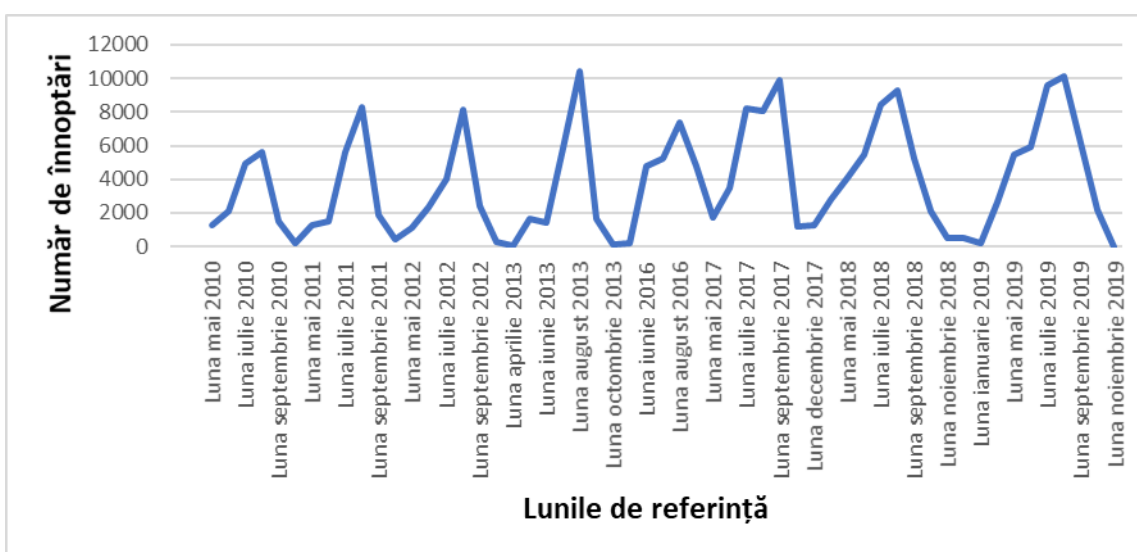

Fig. 8. Înnoptări pe luni
Sursa: Institutul Național de Statistică

Evaluarea percepției turiștilor prin metoda chestionarului.

Pentru a identifica nivelul de informare al turiștilor și percepția acestora asupra localității Sfântu Gheorghe, am aplicat un chestionar, cu ajutorul platformei Google Forms, iar în decurs de două luni, am adunat 89 de

răspunsuri.

Principalele motive pentru care turiștii preferă ca destinație turistică localitatea Sfântu Gheorghe, fac parte din potențialul natural al acestei zone. Motivele acestora sunt frumusețea peisajului, liniștea și calmul, obiceiurile și tradițiile specifice zonei, dar și manifestările cotidiene locale (Fig. 9).

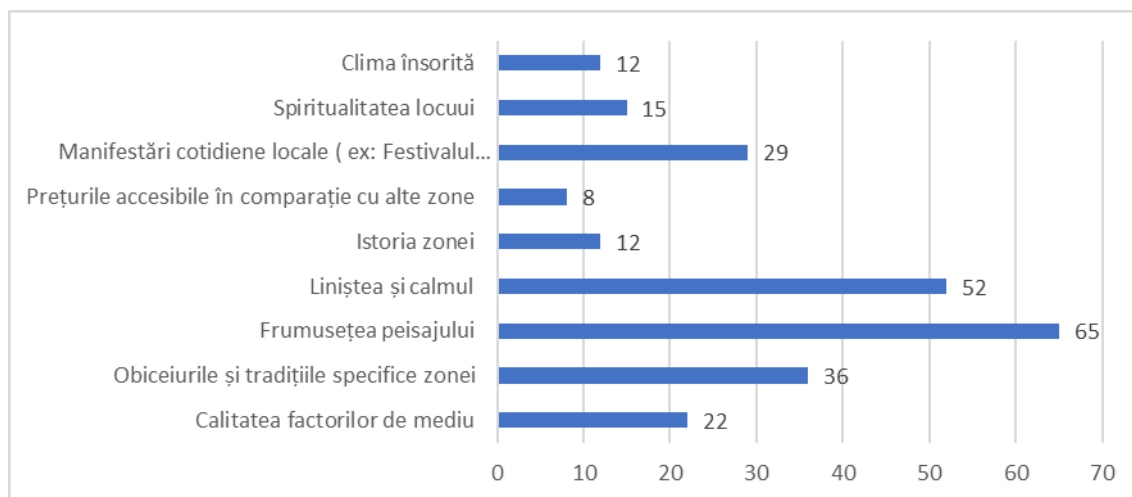

Fig. 9. Motivele turiștilor

Din Fig. 10, reiese că marea majoritate a respondenților au fost cam de aceeași părere când a venit vorba de valorificarea potențialului turistic din

Sfântu Gheorghe, și anume, 71 au considerat că potențialul turistic din localitate nu este pus în valoare.

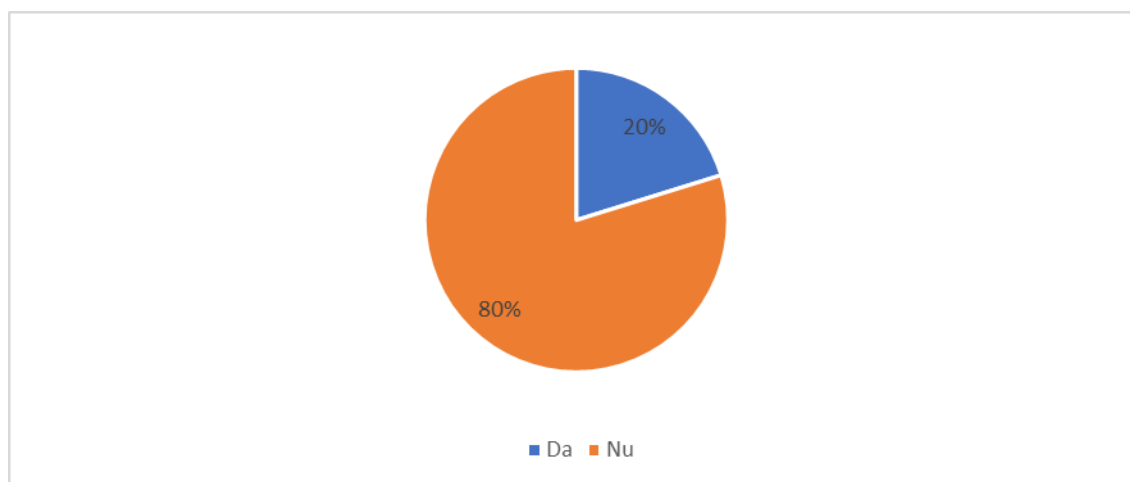

Fig. 10. Părerea turiștilor asupra valorificării potențialului turistic

Din Fig. 11, observăm că respondenții chestionarului consideră că natura, tradițiile și cultura, împreună cu

turismul rural reprezintă atracțiile cele mai importante din Sfântu Gheorghe.

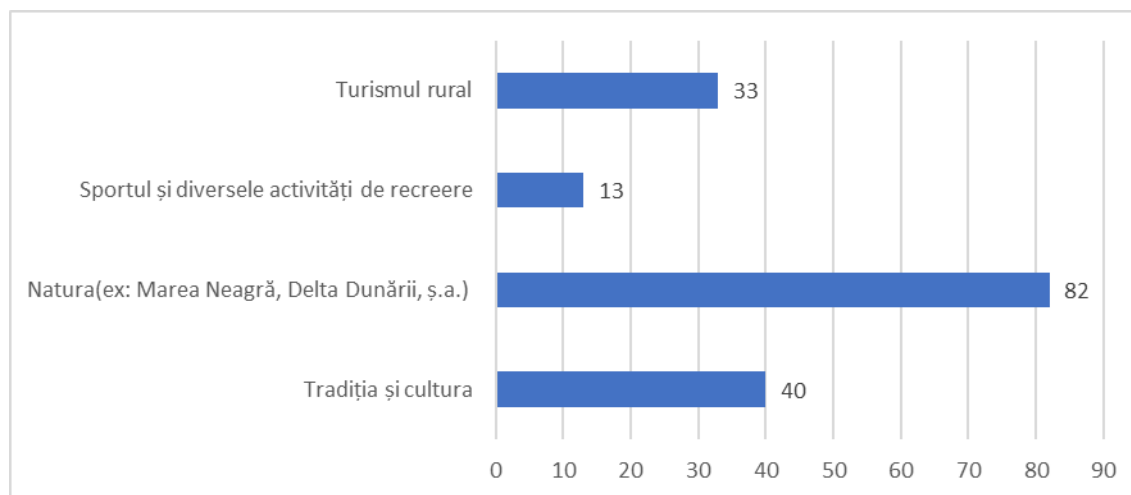

Fig. 11. Atracțiile turistice principale

Dezvoltarea durabilă a turismului.

O dată cu creșterea de la an la an a numărului de turiști, localitatea Sfântu Gheorghe necesită câteva direcții de dezvoltare durabilă a turismului, pentru ca și pe viitor, turiștii ce vor veni să se bucure de aceleași peisaje și experiențe, ca și cum localitatea abia și-ar fi descoperit latura turistică. Principalele direcții ale dezvoltării turistice durabile în zona de studiu sunt:

Dezvoltarea și promovarea ecoturismului, ca principală formă de turism practică în Sfântu Gheorghe:

Întrucât localitatea Sfântu Gheorghe face parte din Rezervația Biosferei Deltei Dunării, una dintre cele mai importante zone umede din lume, este necesar ca turiștii să nu se implice prea mult în viața naturii. Ecoturismul este din ce în ce mai răspândit în întreaga lume, datorită dorinței turiștilor de a practica și alte tipuri de turism decât cele clasice, dar și datorită voinței de a proteja mediul înconjurător, ce, pe zi ce trece este din ce în ce mai afectat (INC, 2008).

Îmbunătățirea infrastructurii

de transport:

Una dintre problemele cele mai mari întâlnite în dezvoltarea unui turism durabil în localitatea Sfântu Gheorghe, o reprezintă transportul până în comună, dar și în aceasta. Sfântu Gheorghe este o localitate izolată, la fel ca majoritatea localităților din Delta Dunării, iar singura legătură cu Municipiul Tulcea, se face pe cale navigabilă, prin intermediul navelor de pasageri sau a șalupelor. Este cert că și transportul până în comună face parte din activitatea turistică, întrucât sunt multe frumuseți ale naturii ce le poți admira pe parcursul drumului, dar problema aici este poluarea și zgomotul produs de acestora. Singurul remediu pentru această problemă este implementarea unui transport verde, ecologic, ce nu ar avea efecte atât de devastatoare, precum transportul din prezent (INDD, 2005)

Prevenirea și reducerea efectelor catastrofelor naturale:

Comuna Sfântu Gheorghe nu dispune de diguri pentru a preveni viitoarele inundații, iar acest lucru face ca localitatea să fie vulnerabilă. Inundațiile sunt foarte dese în zona Deltei Dunării și

mai ales primăvara, după topirea zăpezilor. Efectele inundațiilor pot fi devastatoare, de la riscul pierderii de vieți omenești, până la pagube materiale pentru localitate, și chiar oprirea fenomenului turistic pentru o perioadă de timp.

Concluzii

Potențialul turistic deținut de această localitate este desăvârșit de mare. Chiar dacă nu există foarte multe atracții turistice de tip antropic, se compensează cu faptul că există o multitudine de atracții turistice naturale, ce an de an atrag turiști din multe părți ale lumii.

Sfântu Gheorghe, la fel ca și toate stațiunile aflate pe litoralul românesc, este afectat de sezonalitate. Este cert că cei mai mulți turiști vin în localitate în perioada anotimpului cald și anume vara, dar și primăvara și toamna se mai găsesc câțiva turiști pe ulicioarele localității, pe plajă sau pe canalele din împrejurimi.

Este necesară dezvoltarea unui turism durabil în localitatea Sfântu Gheorghe, bazat în mare parte pe ecoturism, întrucât, potențialul turistic natural al zonei este inestimabil, iar turiștii cu timpul, vor dori să practice și alte tipuri de turism decât cele obișnuit, iar pentru asta, localitatea Sfântu Gheorghe este o destinație perfectă.

Referințe bibliografice

Cernamoriș, P. G. (2004). *Sfântu Gheorghe – Delta, Studiu Monografic*. Tulcea: Editura “Școala XXI” Casa

Corpului Didactic.

Ciobanu, E. D., Necula, R. (2016). The tourism and agro-tourism potential analysis in Tulcea country. *Agrarian Economy and Rural Development – Realities and Perspectives for Romania*.

Gâștescu, P., Toma, E. (2019). Danube Delta Biosphere reserve. Tourist potential, turning to good account, impact. *Riscuri și catastrofe, nr. XIX, vol. 25*.

Institutul Național de Cercetare – Dezvoltare pentru Urbanism și Amenajarea Teritoriului. (2008). *Plan de Amenajare a Teritoriului Zonal “Delta Dunării”*. București.

Institutul Național Delta Dunării – Rezervația Biosferei Deltei Dunării. (2005). *Master Plan*. Tulcea.

Lungu, M. L., Ilieș, D. C., Josan, I., Ungureanu, M., Prefac, Z., Gaceu, O., Mateescu, R. (2016). The climatic-touristic potential of the Romanian Black Seacoast during summer, established according to the indices of burnet, Clause-Guerout and Sarra. *Cercetări Marine, Issue no. 46, 31-47*.

Pavel-Nedea, A., Dona, I. (2017). Assessment of the touristic demand in the Danube delta by profile and motivation of tourists. *Scientific papers series management, economic engineering in agriculture and rural development, vol. 17, Issue 3*.

Strategia de dezvoltare a comunei Sfântu Gheorghe – Județul Tulcea

Rezervația Biosferei Deltei Dunării (2020): <http://www.ddbra.ro>

EVALUAREA RESURSELOR TURISTICE DIN STAȚIUNEA SINAIA

Florentina PETCULESCU

Masterand, Universitatea "Ovidius" din Constanța

Evaluation of tourist resources in Sinaia. *The tourist resources represent the main element of tourism, being at the same time indispensable to it. The aim of this study is to analyze the evolution of tourism resources in Sinaia resort. The analysis was carried out using the statistical data, the SWOT analysis, the cartographic, and the observation methods. This research makes a contribution to the development of the tourism sector in Sinaia resort by highlighting the situation of its resources, through their evolution and evaluation.*

Introducere

În România, habitatele naturale și speciile sălbatice au fost inventariate prin utilizarea a două tipuri de baze de date: baza BIMS (Primăria Sinaia **Sistemul de Management al Informație privind Biodiversitatea**) și a bazei EMERALD (stabilită sub Convenția de la Berna), compatibilă cu „Natura 2000” (ANMP 2020). În 2005 a fost elaborată lucrarea *Habitatele din România*, apărută la Editura Tehnică Silvică, București, lucrare în care sunt descrise principalele tipuri de habitate existente în țara noastră.

La nivel european, România deține cel mai diversificat și valoros patrimoniu natural; suprafața ariilor naturale protejate de interes național, există mai multe categorii de arii protejate, care se diferențiază în principal în funcție de regimul de ocrotire, conservare și utilizare. Datorită diversității deosebite de biotopuri și habitate, Sinaia se bucură

de un bogat inventar de specii de floră și faună sălbatică, din care nu lipsesc endemismele, speciile rare, relictul glaciar, speciile de importanță comunitară. Din păcate, presiunea exercitată de activitățile antropice (necesitatea extinderii intravilanului unor localități, proiectele de dezvoltare a turismului, activitățile tradiționale - pășunatul sau exploatarea lemnului) amenință cu restrângerea arealului pentru numeroase dintre aceste specii.

Legea nr. 5/2000 privind aprobarea PATN - Secțiunea a III-a zone protejate, în cazul județului Prahova, menționează Parcul Natural Bucegi și alte 6 rezervații naturale și monumente ale naturii ca parte a patrimoniului natural, ce necesită protecție, iar în cadrul orașului Sinaia am indentificat următoarele rezervații specificate în tabelul 1:

Studiul de față își propune să evalueze atât potențialul turistic, dar și potențialul antropic, infrastructura turistică cât și turismul care contribuie la dezvoltarea economiei stațiunii, dar și la identificarea problemelor legate de managementul turistic deficitar și stabilirea unor planuri de dezvoltare durabilă în cadrul stațiunii Sinaia.

Complexitatea potențialului turistic natural și gradul de atractivitate sunt în strânsă corelație cu particularitățile reliefului și climei (Niță și Niță, 2008). Potențialul turistic antropic al unei destinații turistice însumează creațiile omului de-a lungul timpului, concretizate în elemente de cultură, istorie, artă și civilizație, tehnico-economice și sociodemografice care prin caracteristicile lor atrag fluxuri de turiști

Tabelul 1. Ariile naturale din Sinaia

Denumire	Suprafața (ha)
Abruptul Prahovean Bucegi	3478
Locul Fosilifer Plaiul Hoților	6
Munții Colții lui Barbeș	1 513
Arinișul de la Sinaia	1 037
Rezervația forestieră „Piatra Arsă”	103
Rezervația botanică și geologică „Sf. Ana”	2
Megalit „Masa Ciobanului”	1
Avenul și cascada „Vânturiș”	0,5

(Stănciulescu și Micu, 2009).

Varietatea resurselor turistice, specificul, influența lor în activitatea turistică duc la delimitarea a două categorii de potențial turistic, și anume: natural și antropic.

La nivel național, luând în considerare extinderea lanțului carpatic, munții sunt o resursă extrem de importantă pentru turism: „Cu aerul lor proaspăt, peisaje unice și animale sălbatice, imagini și frumuseți, patrimoniu cultural bogat și recreațional, oportunitățile pe care le oferă munții astăzi, sunt atractive ca locuri de evadare din spațiile urbane stresante și sunt un magnet pentru turiști” (Panov N., Taleska M., Dimeska H., 2013).

Ridicarea rapidă a orașului este legată de dezvoltarea în zona subcarpatică a industriei extractive și de prelucrare a petrolului, deschiderea șoselei la sfârșitul secolului al XVIII-lea, de construcția căii ferate și de cea a Castelului Peleş. Toate acestea au contribuit la transformarea patriarhei aşezari în stațiune de odihna, iar din 1880 este declarat oraș, fiind astfel una din cele mai vechi aşezari urbane de munte din țară (<https://www.primaria-sinaia.ro/date-istorice/>).

Materiale și metode

Sinaia este una dintre cele mai renumite și mai vechi stațiuni turistice montane din România, situată în județul Prahova (figura 1 – localizarea orașului

Sinaia) cunoscută sub numele de „Perla Carpaților”, a fost reședința de vară a familiei regale a României. Sinaia își ia numele de la mănăstirea din secolul al XVII-lea construită de un nobil român după ce a întreprins un pelerinaj la Muntele Sinai, Egipt. Această stațiune oferă oaspeților numeroase posibilități de petrecere a timpului liber, de la vizitarea unor locuri culturale precum: Castelul Peleş, Mănăstirea Sinaia și casa memorială George Enescu până la activități în aer liber: trekking, alpinism, schi, snowboarding. Stațiunea a fost concepută ca stațiune turistică de la început, dar odată cu dezvoltarea industriei în oraș, cea mai importantă fabrică a fost MEFIN Sinaia, construită în timpul comunismului. Acest lucru are un impact major asupra comunității locale, deoarece nevoia de forță de muncă a fost foarte mare, aproximativ 3 000 de angajați. În ultimele două decenii, turismul a fost cea mai importantă activitate din cauza veniturilor mari generate de această „industrie”. Un alt motiv a fost închiderea parțială a fabricii din cauza scăderii cererii, astfel, tot mai mulți rezidenți au fost atrași de activitatea turistică.

Analizând oferta turistică a stațiunii Sinaia putem observa o creștere mare în ultimii 5 ani, din cauza investițiilor masive în servicii de ospitalitate, o situație a ofertei numărului de capacitate

turistică este prezentă mai jos în tabelul 1 (Călărețu., 2011).

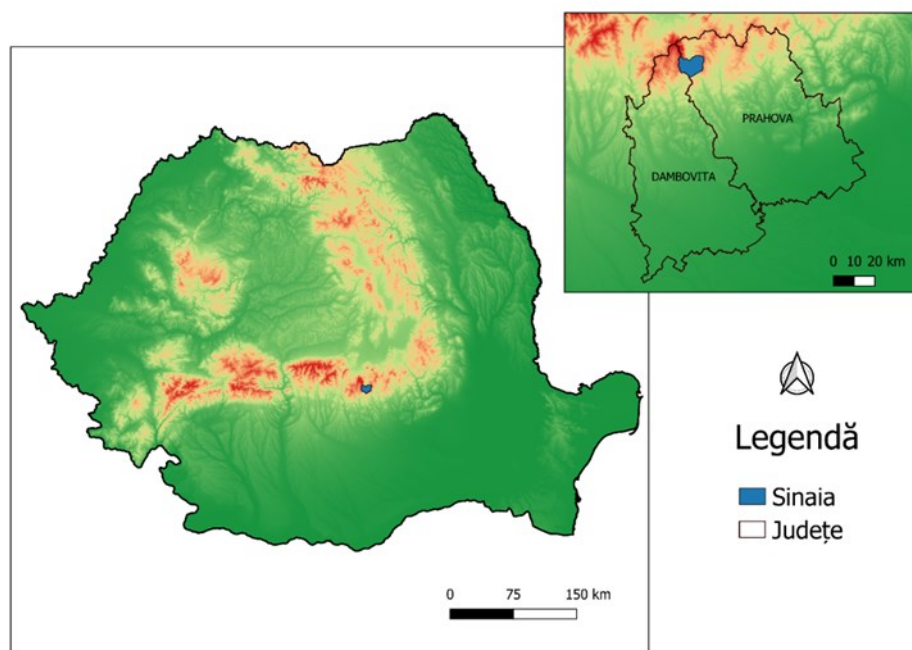

Figura 1. Localizarea orașului Sinaia
Sursa: Petculescu (2021), date: geo-spatial.org

Tabelul 2. Evoluția capacități de cazare, 1990-2010

Anul	1990	2000	2008	2009	2010
Număr de	1.293	2.579	4.769	5.153	5.361

Studiul de cercetare este axat pe procesele și elementele care generează un dezechilibru patrimoniului, prezintă riscurile la care acest spațiu este supus și evidențierea problemelor specifice acestora, cauzele producerii lor și factorii remedianți.

Pentru realizarea acestui studiu, metodologia de bază constă în consultarea unei bibliografii de specialitate și analiza unor rapoarte privind dezvoltarea stațiunii precum Strategia de Dezvoltare Durabilă a Orașului Sinaia pentru perioada de programare 2016 – 2020 și Planul de Mobilitate Urbană Durabilă 2017-2030. Pentru evaluarea potențialului turistic antropoc, a fost aplicată metodologia propusă de **Ielenicz și Comănescu (2009)** privind aprecierea obiectivelor

turistice în funcție de anumite criterii de analiză (atractivitate, interes, complexitate, cunoaștere, accesibilitate), dar și Strategia pentru Cultură și Patrimoniu 2016-2022.

Stabilirea importanței turistice a obiectivelor turistice reprezintă o necesitate în condițiile dorinței de a valorifica și a stabili o ierarhizare din punct de vedere valoric și economic a acestuia. Punctul de plecare îl constituie aprecierea fiecărui gen de obiectiv turistic, pe baza unor criterii privind valoarea acestuia în diferite forme de practicare a turismului, stabilindu-se mai departe, prin cuantificare, diverse clasificări privind gradul de atractivitate.

Obiectivele turistice se pot grupa pe categorii în funcție de apartenența lor genetică și în special față de interesul pe

care-l trezesc potențialilor turiști, în acest mod conturându-se o anumită formă de turism. Astfel, în unele cazuri atractivitatea unui obiectiv turistic poate varia, iar în alte situații interesul să fie limitat. De aici se evidențiază două aspecte: complexitatea atracției (de la vastă la redusă) și gradul de interes (internațional, național, local). De asemenea, obiectivele se pot grupa în funcție de direcțiile diferite de atractivitate (culturală, științifică, istorică, peisagistică etc.). Referitor la gradul de interes, un rol esențial, care poate face trecerea unui obiectiv dintr-o categorie în alta, este dat de nivelul de cunoaștere al respectivelor obiective (Ielenicz & Comănescu, 2009).

Conform criteriilor stabilite de Ielenicz și Comănescu în 2009, obiectivele turistice pot fi separate în două grupe majore: grupa obiectivelor turistice multiple și cea a obiectivelor turistice simple, care adesea sunt singulare și izolate. În cazul primei grupe există un număr mare de elemente de cuantificare, și anume:

atractivitatea: de la 5 puncte (foarte mare), la 1 punct (limitată);

gradul de interes: 5 puncte - internațional, 3 puncte - național, 2 puncte - județean sau municipal, 1 punct - local;

gradul de complexitate a formelor de turism: 5 puncte - peste 3 forme, 3 puncte - 3 forme, 2 puncte - 2 forme, iar 1 punct - o formă;

gradul de cunoaștere: de la 5 puncte (foarte mare), la 1 punct (slabă);

dotările necesare practicării unei forme de turism: de la 5 puncte (foarte mare), la 1 punct (slabă).

Rezultate și discuții

Potențialul turistic natural reprezintă totalitatea resurselor turistice pe care le oferă cadrul natural prin componentele sale: relief, condiții climatice, ape, vegetație și faună, cât și modificările acestora din urmă. Condițiile naturale se

caracterizează în primul rând printr-o diversitate a peisajelor geografice specifice regiunilor carpatice. Toți factorii de mediu (litologici, relief, hidrografie, vegetație) își pun amprenta asupra particularităților geografice ale stațiunii în mod indirect asupra potențialului turistic. Astfel, caracteristicile litologice joacă un rol esențial în conturarea turismului stațiunii. O particularitate o reprezintă „conglomeratele de Bucegi”, constituite din fragmente mai mari sau mai mici, rotunjite de calcare gălbui, gresii, șisturi cristaline, unde datorită eroziunii au apărut blocuri imense de calcar sculptate, printre cei mai cunoscuți martori de eroziune din Munții Bucegi-Babele și Sfinxul (Velcea., 1961).

Sinaia este străbătută de râul Prahova, afluent al Ialomiței cu izvoarele în Clăbucetele Predealului. Pe lângă apele de suprafață, Sinaia are și o bogată rețea de ape subterane, atât în partea de vest, cât și în cea estică. În partea de est, apele subterane se găsesc cantonate în structuri acvifere, roci poroase, permeabile („conglomeratele de Bucegi”), iar în partea vestică a localității, apele subterane, aflate în rocile marnocalcaroase, puternic fisurate, circulă sub forma unor șuvoaie ascunse, făcându-și apariția la suprafață prin izvoare ce pot fi întâlnite la poalele Gârbovei ce dau naștere mai multor torenți/pâraie.

În stațiunea Sinaia și în împrejurimile sale, covorul vegetal este deosebit de variat, aflându-se în concordanță cu condițiile fizico-geografice specifice acestei extremități a Bucegilor. În etajele montan inferior și montan mijlociu, se întâlnesc mai frecvent fagu (*Fagus sylvatica*), bradul (*Abies albă*) și molidul (*Picea abies*), la care se mai adaugă laricea (*Larix deciduas*), platinul (*Acer pseudoplatanus*), etc. și etajului montan superior îi sunt caracteristice numai molidișurile pure (*Picea abies*), prezente la peste 1500 m altitudine, în Valea lui Carp, Valea Peleşului, Valea

Izvorului. Aceste specii confera o diversitate biogeografică la nivelul peisajelor și constituie în același timp suport de baza al activităților turistice. (Beldie Al., 1967)

Potențialul turistic antropic reprezintă ansamblul componentelor culturale și socio-economice, ce oferă posibilități de valorificare în plan turistic și dau o anumită funcționalitate teritoriului (Cândea M., 2012).

Pentru a cunoaște potențialul turistic antropic, este necesar să cunoaștem istoria și evenimentele ce au condus la dezvoltarea turismului în aceasta zonă. În timpul războiului ruso-austro-turc din 1787-1792, Sinaia a fost ocupată de austrieci, iar la plecare aceștia au pus foc lacașului de cult, lucrările de reparare durând până în 1795. Drumul de pe Valea Prahovei, cel care face legătura între Țara Romanesca și târgurile Transilvaniei, a fost recunoscut oficial în 1790, ca drum comercial de mare importanță. Prin construirea șoselei de-a lungul râului Prahova, și mai departe până la Brașov (1847), darea în funcțiune a caii ferate (1879), și construirea celui mai impozant edificiu din zonă, Castelul Peleş (1875-1883), cătunele risipite din jurul hanurilor și-au sporit numărul de locuitori și numărul gospodăriilor. Până în anul 1864, Sinaia era parte a comunei numite Podul Neagului. După acest an, satele Podul Neagului și Posada se alipesc Comarnicului, iar Sinaia devine autonomă, fiind declarată oraș în anul 1880-reședința plaiului Peleş din județul Prahova, cu judecătorie de ocol, ocol silvic, unitate militară de dorobanți. Aceasta cuprindea cătunele: Izvor, Furnica, Poiana Țapului între Prahovei și Predeal. (Cucu., Ștefan., 1979).

Renumele orașului Sinaia este dat nu numai de cadrul natural deosebit, de prezența creștelor carpatice, ci și de monumentele de cultură prezente în teritoriul administrativ al localității, care și-au căpătat în decursul timpului un renume național și chiar internațional. Tradiția culturală a orașului Sinaia

începe să se contureze odată cu ctitoria lui Cantacuzino – Mănăstirea Sinaia, completată de personalități ale vieții culturale, precum George Enescu, Vasile Alecsandri, Nicolae Iorga, I. L. Caragiale. Unul dintre cele mai căutate obiective turistice din Sinaia rămâne Castelul Peleş, ctitorie a Regelui Carol I, devenit un adevărat simbol cultural românesc (**Primria Sinaia, Strategia de dezvoltare durabila a orasului Sinaia 2016-2020**).

Monumentele istorice ale Orașului Sinaia sunt în număr de 96, dintre care 32 de monumente de categoria A (de interes național și internațional) și 64 monumente din categoria B (inters local sau regional).

Desfașurarea activităților antropice sunt reprezentate de existența numeroaselor obiective istorice, culturale, economice în zonă și grad ridicat de accesibilitate creează premisele dezvoltării activităților turistice.

Așadar, cele mai importante obiective turistice antropice sunt Castelul Peleş, Mănăstirea Sinaia, Castelul Pelișor, Casa Memorială George Enescu, Cazinoul, Gara Regală (Sinaia este singurul oraș al țării și unul din puținele orașe europene care se poate mândri cu o astfel de gară), Casa istoricului Nicolae Iorga, Muzeul Rezervației Bucegi, dar și multe vile și hoteluri cu istorie cu arhitectură vernaculară românească, balcanică, mediteraneeană (logii, pergole), arhitectura bisericască moldovenească și muntenească (tipuri de acoperișuri, paramenti de zidărie, uși de lemn), din arhitectura brâncovenească (alternanță de zidărie simplă cu ancadramente, parapeti) etc., arhitectul care și-a pus cel mai puternic amprenta asupra stațiunii este Paul Smărăndescu, absolvent al Școlii de Belle-Arte din Paris.

Pentru orașul Sinaia s-au luat în calcul obiective turistice, pe baza cărora s-au făcut aprecieri ținându-se cont de primele patru criterii amintite anterior. În tabelul 3 este reprezentată evaluarea

resurselor turistice antropice, fiecărui obiectiv turistic atribuindu-se un anumit punctaj după cum urmează: 18 puncte au înregistrat obiectivele turistice Castelul Peleş și Castelul Pelișor, iar Mănăstirea Sinaia, Casa Memorială „George Enescu” sau Vila Luminiș și Cazinoul având un punctaj mai scăzut.

Promovarea Castelul Peleş și Pelișor este una mult mare și mai ales cunoscută datorită Regelui Mihai, parte a istoriei țării și nu în ultimul rând distanța mică între cele doua obiective.

Existența clădirilor cu o arhitectură deosebită au dus la o atracție permanentă de turiști unde a contribuit

Tabelul 3. Evaluarea resurselor turistice din stațiunea Sinaia

Obiective	Atractivitate	Interes	Complexitate	Cunoștere	Total
Castelul Peleş	5	5	3	5	18
Castelul Pelișor	5	5	3	5	18
Manastirea Sinaia	5	2	3	2	12
Casa Memorială „George Enescu”	3	3	3	2	11
Cazinoul	4	3	2	2	11

la identificarea orașului, astfel amintând oamenilor de evenimente, perioade, cultură locală dar nu în ultimul rând de istoria zonei și relația acesteia cu spațiul. Între arhitectura unică, mediul inconjurator, peisaje, valente istorice și culturale oferă o identitate locală (Scerri M., Edwards D., Foley C., 2016). Prin urmare, valorificarea emblemelor arhitecturale locale va duce la creșterea fluxurilor turistice într-o anumite zonă și o semnificație a creșterii economice locale.

Valorificarea potențialului turistic ține în primul rând de existența unui potențial atractiv, de infrastructură și de structurile turistice. Materia primă, de la care se pleacă, este reprezentată de resursele și atracțiile turistice. Se obține astfel produsul turistic, cel care este un amalgam de bunuri materiale și servicii, care poate satisface nevoile legate de turism ale unei persoane, din momentul sosirii și până în momentul plecării (Cocean., 1997).

Conform **Anuarul Statistic al Judetului Prahova 2019** la nivelul stațiunii Sinaia exista 95 de structuri turistice clasificate la 1, 2, 3, 4 și 5 stele, oferind un număr de 4 701 locuri, în 2

579 camere. Ca tipuri de structuri de cazare, în stațiune, turiștii pot opta pentru hoteluri, hosteluri, moteluri, pensiuni, vile, cabane ori pot închiria camera sau apartamente.

Referitor la structurarea pe tipuri de unități, predomină pensiunile turistice – 34,98% din totalul structurilor, la o distanță destul de mare situându-se vilele - 23,30%, hotelurile - 16%, camerele de închiriat 13,69%, în timp ce motelurile, hostelurile și apartamentele de închiriat înregistrează fiecare 1,36%. În ceea ce privește categoria de confort, cele mai multe structuri de cazare din Sinaia sunt cele de 3 stele (52,07%), urmate de cele de 2 stele (26,71 %), de 4 stele (15,75%) și 5 stele (4,79%), în timp ce structurile de 1 stea înregistrează 0,68%.

Factorii principali care au condus la dezvoltarea rapidă a acestei stațiuni sunt: apele minerale folosite în tratamentul mai multor afecțiuni, relieful prielnic pentru sporturile de iarnă, drumețiile montane, dar și potențialul turistic antropoc ce înmagazinează o serie de trăsături definitorii cum ar fi: vechimea, unicitatea, ineditul, dimensiunea sau

funcțiile îndeplinite.

Chiar dacă numărul de unități de cazare sunt într-o continuă creștere și reprezintă un impact pozitiv asupra economiei orașului pentru mediul natural și spațiului urban istoric, în prezent, este în vigoare Planul Urbanistic General.

În prezent, presiunea investițională este una uriașă. Clădirile de dimensiuni

modeste au fost înlocuite cu construcții de mari dimensiuni, fie prin demolare directă, fie prin extindere sau modernizare. În tabelul 4 se poate observa cum suprafața construită este într-o continuă creștere.

Presiunea investițională face să se construiască peste tot, inclusiv în zonele cu terenuri dificile, care necesită costuri

Tabelul 4. Evoluția suprafeței zonelor construite 2010 - 2015 în orașul Sinaia. Sursa: INSSE, 2020

Anul	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Arie desfasurată (m ²)	285 563	383 741	386 594	388 555	389 824	390 684

mari de consolidare. Exemplific zona Versantului Furnica, într-o zonă construită protejată cu valoare peisagistică deosebită au fost realizate intervenții masive asupra unor terenuri eliberate prin defrișare, datorită unor documentații nejustificative de urbanism de tip PUZ. Ceea ce se construiește în prezent, se face la distanțe minime față de clădiri, aproape de front continuu. Construcțiile sunt masive atât în plan cât și în înălțime astfel anulându-se peisajul natural. Agresiunea întalnită în urma acestor suprafețe intens exploatate este agresiunea imaginii urbane kitsch-ul, unde în cadrul urbanului istoric construit apar construcții hibrid, unde calitatea estetică a orașului a suferit modificări. Patrimoniul architectural, urbanistic și peisagistic este pus în pericol direct asupra fondului turistic al orașului. În prezent sunt ridicate și în curs de a fi construite clădiri în zonele de protecție ale monumentelor istorice, ansambluri protejate, rezervații de arhitectură și zonele cu o valoare peisagistică importantă. Întocmirea unui documentații de urbanism pentru zona construită protejată și prin fermitatea aplicărilor reglementărilor în vigoare, orașul Sinaia va redeveni „Perla Carpaților” de altădată.

Activitățile turistice sunt concentrate spațial și sezonier (Meyer-Cech K.,

Probstl U., 2013) și această situație, generează anumite probleme legate de gradul mare de antropizare. Sinaia este situată într-o vale creată de râul Prahova cu lungime de 10km și maxim 3km lățime ceea ce înseamnă că acest spațiu nu permite o dezvoltare foarte mare a urbanismului.

Deși economic, turismul reprezintă un beneficiu pentru oraș, acesta pune presiuni extreme asupra zonei. Numărul de turiști determină creșterea numărului unităților de cazare, acest fenomen duce la supraîncărcarea terenului, degradarea solului, poluare. Acest lucru depășește valorificarea zonei, astfel ducând la o serie de efecte negative. (Gogonea RM, și colab., 2007).

Astfel fenomenul turistic a supraaglomerat și supraîncărcat spațiul cu clădiri unde apare riscul abandonării vechilor clădiri în favoarea exploatării celor moderne. Locuitorii concurează între ei în privința serviciilor turistice, atunci când există un exces de cerere turistică și prețurile sunt mai mari. Turismul poate ajuta la îmbunătățirea condițiilor economice și sociale, dar poate provoca de asemenea și creșterea problemelor de mediu. (Montanari A., Barbara S., 2010).

Fiind o stațiune montană cu un flux de turiști continuu, un turism în plină dezvoltare toate acestea au asaltat mediul

dupa cum urmează: ape uzate pentru facilitarea turismului, poluanți și zgomot de transport (mașinile de tranzit de pe D1-E60, DN71) emisiile poluante de la centralele locuitorilor, vandalismul asupra moștenirilor de valoare.

În urma analizării situației existente la nivelul orașului Sinaia, în conformitate cu Strategia de dezvoltare

durabilă a orașului Sinaia pentru perioada de programare 2016 – 2020 și Planul de Mobilitate Urbană Durabilă 2017-2030 și a identificării aspectelor pozitive și negative (tabelul Analizei SWOT), dar și a oportunităților de dezvoltare, precum și a riscurilor ce pot împiedica dezvoltarea, se pot contura anumite direcții de dezvoltare

Tabelul 5. Analiza SWOT a orașului Sinaia

Puncte tari	Puncte slabe
<p>Organizare de evenimente ce au ca scop ecologizarea urbană;</p> <p>Existanța ONG-urilor care promovează protecția mediului;</p> <p>Relieful variat ce determină obiective turistice naturale cât și domenii; schiabile, trasee turistice, cascade și văi;</p> <p>Existența a numeroase rezervații naturale precum și Parcul Natural Bucegi;</p> <p>Orașul face parte din Asociația de Dezvoltare Intercomunitară necesară atragerii de fonduri;</p> <p>Existența resurselor de apă atât de suprafață, cât și subterană;</p> <p>Existența unităților de cazare variate și elementelor bioclimatice (Valea Căinelui);</p> <p>Dezvoltarea mijloacelor de transport turistic ce a permis accesul în anumite zone;</p> <p>Servicii de agrement ce dau posibilitatea turiștilor să-și petreacă timpul liber;</p> <p>Forme de turism variate;</p> <p>Fluxul de turiști cu un efect economic pozitiv asupra veniturilor locale;</p> <p>Implementarea în anul 2015 a Proiectului „Centrul de Informare și Promovare Turistică Sinaia”;</p> <p>Câștigarea în anul 2015 a concursului „Orasul Reciclaării”;</p> <p>Existența unui patrimoniu cultural-istoric bogat.</p>	<p>Lipsa promovării turismului și informațiilor legate de anumite zone turistice;</p> <p>Nivel ridicat de degradare în care se află anumite echipamente turistice;</p> <p>Existența unui număr mare de structuri de primire turistică în principale zone turistice și a unui număr mic în zonele slab promovate;</p> <p>Insuficiența instalațiilor de înzapezire artificială și nocturna;</p> <p>Numarul redus de instalații prin cablu;</p> <p>Lipsa unei oferte de agrement;</p> <p>Lipsa unei rampe ecologice;</p> <p>Slaba promovarea a obiectivelor turistice naturale;</p> <p>Cartiere ce nu sunt reabilitate termic;</p> <p>Parcul auto ce asigură transportul public este insuficient;</p> <p>Rețeaua electrică neadaptată nivelului de consum atât în oras cât și în zona montană a instalațiilor de transport prin cablu;</p> <p>Lipsa pistelor de biciclete;</p> <p>Grad ridicat de poluare;</p> <p>Insuficiența spațiilor publice urbane;</p> <p>Lipsa promovării, conservării și valorificării durabile a patrimoniului;</p> <p>Degradarea obiectivelor de patrimoniu.</p>
Oportunități	Amenințări
<p>Dezvoltarea domeniului schiabil și recondiționarea instalațiilor de transport prin cablu;</p> <p>Lărgirea gamei de servicii oferite pentru a atrage turiști pe tot parcursul anului;</p> <p>Modernizarea mijloacelor de transport turistic;</p> <p>Strategii de diversificarea a serviciilor turistice oferite de agențiile de turism;</p> <p>Dezvoltarea unor produse turistice la nivel internațional ce sunt vizate valorile turistice naturale și culturale;</p> <p>Organizarea unui număr mai mare de evenimente sportive;</p> <p>Cazarea în structuri de primire turistică pitorești care vor reflecta arhitectura și cultura locală;</p> <p>Recondiționarea traseelor și marcajelor aflându-se într-o stare deplorabilă sau inexistentă;</p> <p>Realizarea de piste pentru biciclete.</p>	<p>Datorită dezvoltării economice, factorii de mediu sunt amenințați, dar și conservarea biodiversității;</p> <p>Vechimea și starea de uzură a mijloacelor de transport prin cablu;</p> <p>Costuri ridicate în raport cu serviciile oferite și calitatea acestora;</p> <p>Lipsa programelor de promovare a turismului;</p> <p>Nerespectarea planurilor urbanistice ce au în vedere zonelor verzi în dezvoltarea orașului;</p> <p>Turismul intens și necontrolat ce afectează factorii de mediu și speciile habitatelor din zone protejate;</p> <p>Tendința ca falsul istoric și kitsch-ul să ia locul valorilor autentice.</p>

economică, în sens mai larg, și în domeniul turismului, în particular.

Strategii ce vizează o mai bună valorificare a resurselor disponibile – punerea în valoare creșterea calității oferite în structurile de primire turistică, intensificarea promovării la nivel național și internațional, crearea unor pachete turistice atractive, reabilitarea tehnico-edilitară în vederea atragerii unui număr cât mai mare de turiști.

Am ales să introduc în această cercetare și o analiză SWOT care m-a ajutat să pun în valoare lucrurile importante, comparând punctele tari cu cele slabe și oportunitățile cu amenințările.

Strategii de dezvoltare a stațiunii în cadrul Proiectul „Dezvoltarea zonei turistice Sinaia - Perla Carpaților” ce are în vedere dezvoltarea socio-economică a stațiunii bazată pe îmbunătățirea infrastructurii turistice și creșterea gradului de atractivitate turistică.

Grupurile țintă pentru acest proiect sunt: turiști români și străini, pasionații sporturilor de iarnă, care doresc să petreacă timpul liber în stațiuni montane, vizitatori și oameni de afaceri care doresc să viziteze muntele Furnica. Dezvoltarea domeniului schiabil și a stațiunii pentru a putea găzdui Festivalul Olimpic al Tineretului European. La Sinaia au început deja investițiile, în primă fază prin reabilitarea pârtiilor și a instalațiilor de transport pe cablu. De asemenea, Sinaia va primi 22 de milioane de euro pentru o instalație de telescaun cu șase locuri și un teleschi, dar și pentru instalații de înzăpezire artificială pe pârtiile Valea Soarelui și Valea Dorului.

Diminuarea sezonității prin diversificarea tipurilor de turism. În Sinaia, turismul de afaceri este în plină dezvoltare, iar turismul balnear și turismul cultural sunt de asemenea importante pentru stațiune, acestea necesită îmbunătățiri.

Sinaia are implementat un proiect urbanistic finanțat din fonduri structurale, care ar reda orașului

eleganța de odinioară. În ceea ce privește planurile de dezvoltare ale orașului asfaltare străzi, amenajare etc, a fost elaborat deja un Plan Integrat de Dezvoltare Urbană pentru perioada 2017-2030 care cuprinde direcțiile principale de dezvoltare: sănătate, educație, protecția mediului, infrastructură și turism.

Domeniul schiabil din Sinaia este singurul de altitudine din țară ce cuprinde pârtii pentru toate categoriile, de la începători până la avansați. Se are în vedere ca în stațiunea Sinaia să existe cele mai sigure pârtii de schi de pe Valea Prahovei.

Dezvoltarea turistică participă la dezvoltarea economică generală, având de câștigat atât participanții direcți, respectiv turiștii și prestatorii de servicii, cât și întreaga comunitate locală, de facilitățile destinate practicării turismului beneficiind și locuitorii orașului (structurile de agrement). Amenajarea spațiului și îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare este necesară pentru crearea imaginii destinației turistice, dar cei care beneficiază în mod direct de acestea sunt locuitorii. De asemenea, dezvoltarea turismului duce și la dezvoltarea altor ramuri economice, cunoscut fiind faptul ca un loc de muncă din turism duce la crearea altor trei locuri de muncă în domenii conexe.

Concluzii

Turismul reprezintă un domeniu în plină ascensiune. Valorificarea potențialului turistic nu se poate face eficient decât cu ajutorul diferitelor metode de promovare turistică. În urma prezentării elementelor caracteristice specifice stațiunii pot emite o primă concluzie că o activitate turistică trebuie susținută de o activitate economică și planuri de dezvoltare. Astfel, este nevoie de strategii de dezvoltare, de amenajare/reamenajare a cadrului turistic. În ultimii ani, au fost demarate diverse proiecte care vizează dezvoltarea

turismului montan, cultural cât și dezvoltarea economică.

Se urmărește obținerea unor venituri rapide folosindu-se capacitatea maximă a structurilor existente, distrugerea patrimoniului, unde generațiile viitoare nu se mai pot bucura, datorită lipsei de responsabilitate a autorităților și turiștilor. În prezent se încearcă valorificarea elementelor pentru obținerea unor beneficii favorabile pentru turști cât și pentru locuitorii stațiunii, dar cel mai important asupra patrimoniului natural și antropic.

În concluzie, Stațiunea Sinaia s-a dezvoltat din punct de vedere turistic datorită amplasării sale într-o zonă montană carpatică, dar și numărului variat tezurizat de obiective turistice antropice care a adus un beneficiu în construirea de vile particulare destinate turismului. În prezent stațiunea turistică Sinaia este vizată de mulți turiști fiind un beneficiu pentru dezvoltarea turistică și bugetară a orașului, dar datorită fluxului de turiști necontrolat acest lucru provoacă degradarea mediului natural și antropic. Destinație îndragită de conaționali sau de alte naționalități avem datoria de a o păstra pentru a le oferi și altora aceste resurse naturale și antropice existente în Sinaia.

Referințe bibliografice

Beldie Al., (1967), *Flora și vegetația Munților Bucegi*, Edit. Academiei, București

Cândea M., Simon T., *Bogan E., Patrimoniul turistic al României*, Editura Universitară, 2012, p. 14.

Cucu V., Ștefan M., *România Ghid Atlas al Monumentelor Istorice*, Editura Sport-Turism, București, 1979, p. 385-386.

Cocean P., (1997), *Geografia turismului românesc*, Editura Focul Viu.

Gogonea R. M., și colab., 2007, *Ecotourism As A Viable Alternative For Economic Development Of Romanian Rural Communities*, Bulletin Of University of Agricultural Sciences and

Veterinary Medicine, 71, 1-7.

Ielenicz și Comănescu (2009), *Romania – potential turistic*, Editura Universitară, București.

Meyer-Cech K., Probstl U., 2013, *Sustainable tourism in mountainous regions*, WIT Transactions on Ecology and the Environment, 97, 239-249.

Montanari A., Barbara S., 2010, *Simulation of urban development in the City of Rome: Framework, methodology, and problem solving*, Journal of Transport and Land Use, 3, 2, 85-105.

Niță, I., Niță, C. (2008). *Piața turistică a României. Realități. Mecanisme. Tendințe*, Ediția a doua, Editura Economică, București.

Panov N., Taleska M., Dimeska H., (2013), *Development of Mountain Tourism in the Republic of Macedonia, with Special References to Bistra Mountain and National Park "Mavrovo"*, Contemporary Trends in Tourism and Hospitality. Conference Paper, Ohrid.

Scerri M., Edwards D., Foley C., (2016), *The value of architecture to tourism*. 26th Annual CAUTHE Conference, Sydney

Stănciulescu, G., Micu, C. (2009). *Economie și gestiune în turism. Probleme, proiecte și studii de caz*, Editura C.H. Beck, București

Strategia de dezvoltare durabilă a orașului Sinaia 2016-2020

Călărețu V.B, (2011), *The Impact of Tourism on Mountain Community Development*, Cactus Tourism Journal, 2, 26-30.

Velcea Valeria, (1961), *Masivul Bucegi. Studiu geomorfologic*, Edit. Academiei, București

*** www.anmp.ro accesat 20.XII.2020

*** www.primaria-sinaia.ro/date-istorice/ accesat 10.XII.2020

*** (2019) Anuarul statistic al județului Prahova

ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR

PROVOCĂRI ALE DEMERSULUI DIDACTIC ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR LA ÎNCEPUTUL MILENIULUI III. ESTE GEOGRAFIA O DISCIPLINĂ ATRACTIVĂ PENTRU ELEVI?

Prof.dr. **Lazăr ANTON**,
Liceul Bozovici

Fără îndoială, că orice profesor de geografie își dorește să creeze o relație constructivă cu elevii săi, astfel încât parcursul educațional să devină o experiență pozitivă care să maximizeze rezultatele așteptate de beneficiari direcți și indirecti ai sistemului socio-educational. S-a scris și încă se va mai scrie mult referitor la aceste așteptări, la sensul și scopul educației, în general, al fiecărei discipline, în particular, precum și la modalitatea în care trebuie să se producă adaptarea educației la evoluția societății și invers, maniera în care educația impactează, finalmente, comunitatea locală și globală.

În cele ce urmează ne propunem să prezentăm câteva experiențe educaționale pe care le considerăm relevante pentru generația actuală de elevi, având avantajul să urmărim relația dintre geografie și elevii de la învățământul gimnazial și cel liceal, în mediul rural, majoritatea dintre aceștia accesând ulterior diverse forme și tipuri de învățământ superior (post-liceal, universitar), ori integrându-se direct pe piața muncii după finalizarea studiilor preuniversitare.

Una dintre cele mai importante provocări este aceea de a crea o relație constructivă cu elevii, pe parcursul întregului an școlar sau ciclul de învățământ (V-VIII, IX-X, XI-XII), iar acest lucru debutează cu o dezbatere

amplă în primele ore de la clasă, astfel încât să existe o comunicare deschisă în ceea ce privește *specificul și importanța geografiei în diferite domenii ale vieții sociale*, atât la nivel *individual* (orientare în spațiu și cunoașterea lumii în care în care trăim – spațiul local, național, global, cosmic, comportament în situații de risc, atitudinea față de diversitatea naturală și umană etc.) și *comunitar* (potențialul teritoriului, gestionarea resurselor și dezvoltarea durabilă, protecția și conservarea mediului global în contextul schimbărilor climatice etc.). Este fundamental, în opinia noastră, ca elevii să înțeleagă ce au de câștigat din studierea acestei discipline didactice în prezent și în viitor, ca locatari ai acestei planete, dar și ca actori modelatori ai teritoriului în care vor activa.

Al doilea pas în crearea acestei relații constructive este adecvarea strategiilor și metodelor didactice la specificul claselor și elevilor care le compun, pornind de la *evaluarea potențialului de învățare al acestora* (test inițial și/ sau discuții frontale cu elevii) și ulterior, discutarea modalităților în care vor fi organizate *activitățile de învățare*, inclusiv *resursele* necesare pentru obținerea rezultatelor așteptate (instrumente de lucru proprii și oferite de școală, inclusiv de tip on-line, activități practice în teren etc.).

TEST DE EVALUARE ÎNȚĂLĂ (model)

Clasa a V-a

Numele și prenumele elevului:

Data susținerii testului:

Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerințelor din Partea I și din Partea a II-a se acordă 90 de puncte. Din oficiu se acordă 10 puncte.

Timpul efectiv de lucru este de 40 de minute.

PARTEA I

(45 de puncte)

A. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect:

1. Punctul cardinal în care apune soarele este:

a) est b) sud c) vest 5 puncte

2. Altitudinea maximă din Munții Carpați se găsește în vârful:

a) Omu b) Moldoveanu c) Semenic 5 puncte

3. România are o climă:

a) tropicală b) subtropicală c) temperată 5 puncte

4. Capitala României este orașul:

a) Cluj Napoca b) Iași c) București 5 puncte

5. Râurile sunt reprezentate pe hartă, printr-o linie continuă de culoare:

a) neagră b) albastră c) roșie 5 puncte

6. Fluviul Dunărea formează granița României cu Bulgaria în partea de:

a) nord b) sud c) vest 5 puncte

B. Realizează corespondența, prin săgeți, dintre formele de relief din coloana A și culorile convenționale de pe o hartă din coloana B.

A

B

1. podiș

a. verde

2. munte

b. galben

3. câmpie

c. violet

d. maro

15 puncte

PARTEA a II-

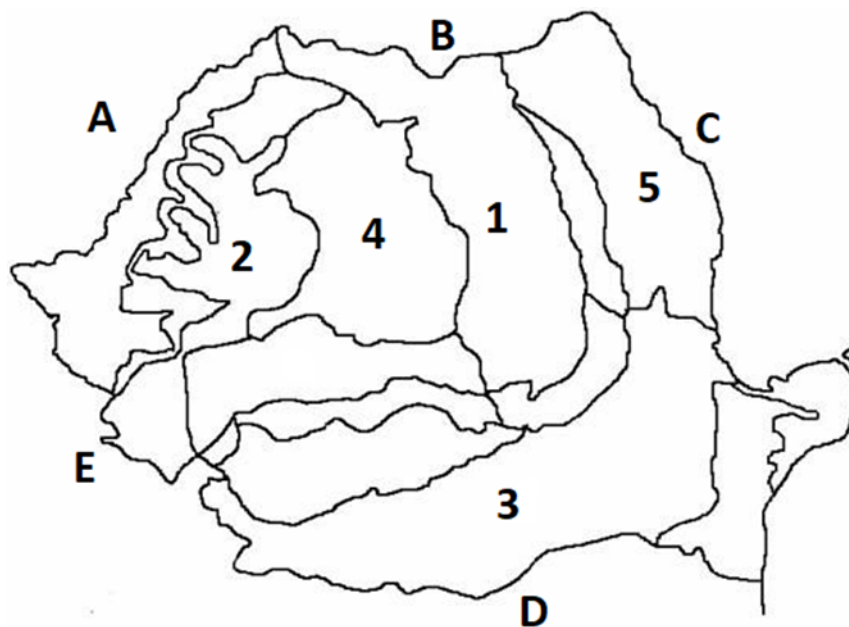
(45 de puncte)

1. Completează figura de mai jos cu punctele cardinale corecte

6 puncte

2. Pe harta de mai jos sunt marcate, cu litere, țările vecine cu România și cu numere, unități de relief.

Scrie, pe spațiile libere:

a. numele țărilor vecine marcate cu literele A, B, C, D și E.

A _____
B _____
C _____
D _____
E _____

10 puncte

b. numele unităților de relief marcate cu numerele 1, 2, 3, 4 și 5.

1 _____
2 _____
3 _____
4 _____
5 _____

10 puncte

3. Precizează, în spațiile libere, următoarele elemente ale orizontului local:

A. numele localității în care trăiești:

B. numele județului în care se află localitatea ta:

C. numele unității de relief în care este situată localitatea:

D. numele râului care străbate localitatea sau care se află cel mai aproape de localitate:

E. două activități economice practicate în localitate:

F. o sursă de poluare a naturii din localitatea ta:

19 puncte

Considerăm că demersul didactic trebuie să fie unul *predictibil* pentru profesori și mai ales pentru elevi, astfel încât să se poată realiza o *experiență educațională optimă și pozitivă* pentru toți actorii educaționali. Confortul psihic, ambientul clasei, disponibilitatea resurselor materiale și imateriale, optimizarea timpului didactic, de altfel foarte limitat (la majoritatea claselor este o singură oră pe săptămână), adecvarea metodelor și strategiilor în raport cu conținuturile și competențele propuse, reprezintă componente vitale pentru obținerea succesului și performanțelor în actul didactic care trebuie să fie orientat spre elevi.

Cum se realizează o experiență educațională pozitivă?

În mod practic, demersul didactic (în cazul nostru este vorba de disciplina geografie) este un cumul de situații și factori care fac din activitatea de la clasă o experiență educațională pozitivă, antrenantă și captivantă pentru elevi pe parcursul mai multor unități de învățare, așa cum sunt ele stipulate în programa școlară. Spre exemplificare vom alege cinci experiențe educaționale principale la clasele V-XII pentru a pune în evidență câteva exemple de bună practică ce pot fi extrapolate în diverse contexte de învățare:

1) *Explorarea spațiului cosmic* (clasele V, IX)

Fascinația spațiului cosmic a rămas aceeași, fie că vorbim de antichitate sau omul contemporan, iar elevii sunt mai mult decât

curioși să exploreze Universul cu ochiul liber, telescopul sau imaginile virtuale obținute de astronomi de-a lungul timpului. Pentru aceasta vor fi puse la dispoziția elevilor fotografii sau filme documentare care să pună în evidență structura Universului cunoscut, modul de organizare și funcționare al acestuia, până la nivelul Sistemului solar. Dintre produsele finale pe care le-au realizat elevii în cadrul acestei experiențe educaționale amintesc aici:

-Povestirea unei excursii imaginare în spațiul cosmic (Am fost pe Lună! Dus-întors în sistemul solar! Peripeții în Universul îndepărtat!)

-Proiect de colonizare al planetei Marte (pornind de la ideea lui Elon Musk).

-Realizarea unui glosar sau mic dicționar astronomic pentru elevi

-Observații prin intermediul telescopului pe baza hărții bolții cerești și descrierea fenomenelor observate (constelații, galaxii, inclusiv eclipse parțiale/ totale, conjuncții etc).

-Iată felul în care elevii unei clase au povestit în anul școlar 2022-2023 experiența lor educațională referitoare la spațiul cosmic:

“În acest an școlar, început de clasă a IX-a, am învățat ceva uimitor despre planeta pe care trăim. Vreau să încep cu mulțumiri domnului profesor de geografie pentru că a avut încredere în noi... Ceea ce m-a făcut cel mai mult pe mine să mă îndrăgostesc de geografie a fost să descopăr lucruri fascinante despre galaxii, stele și supernove,

exploziile și petele solare, mișcările Pământului, cum se formează eclipsele ...” (GI, clasa a IX-a Filologie)

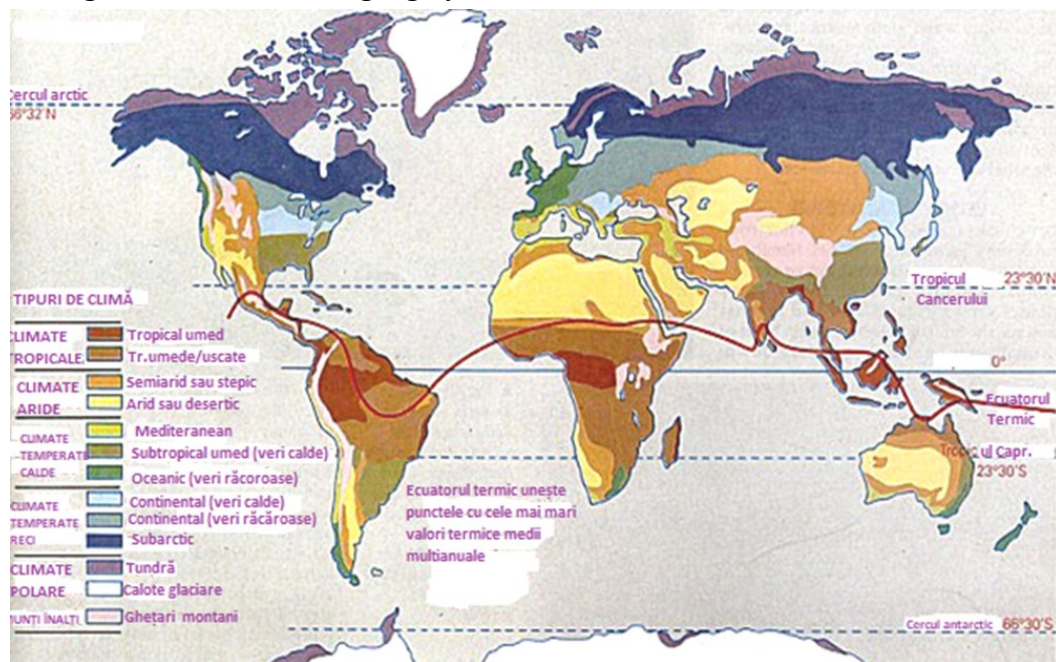
“Dragă Universule! Îți scriu această scrisoare pentru a-ți povesti întâmplările mele. O să încep prin a-ți spune despre Galaxia Noastră și Sistemul Solar. Și dacă tot am adus vorba de Soare, îți voi spune despre caracteristicile lui: structura - fotosfera, cromosfera, coroana solară, vântul solar și fluxul de particule încărcate electric și emise de atmosfera sa exeternă ... Nu pot neglija celelalte fenomene și corpuri comice, radiația cosmică, supernovele, qasarii, cometele, planetele cu sateliții lor. Am fost uimită chiar de la început de fiecare stea, de fiecare planetă, cometă sau asteroid, fiindcă mi se pare ceva spelndid... Nu îmi pot exprima sentimentele pe care le am pentru geografie, îmi place la nebunie să descopăr ce se află pe planeta noastră și dincolo de ea. Planeta noastră este atât de frumoasă și mereu am avut dorința de a descoperi ceva nou. Sunt extrem de recunoscătoare că am putut descoperi atâtea lucruri despre numeroase fenomene.” (ANG, clasa a IX-a Filologie)

“Geografia este o disciplină de la care poți descoperi lucruri pe care nu mi le puteam imagina... Modulul I la geografie a

fost unul foarte interesant, deoarece am aflat despre apariția Universului, din ce este el alcătuit și cum funcționează...” (MA, clasa a IX-a Filologie).

2) Explorarea continentelor și bazinelor oceanice (clasele V-VII, IX-X).

Pentru evitarea unor texte supraîncărcate care să prezinte caracteristicile geografice ale continentelor și bazinelor oceanice, am recurs la utilizarea imaginilor, hărților geografice și filme documentare pe baza cărora elevii au putut participa activ la descoperirea elementelor naturale și antropice care compun planeta noastră. Elevii au avut de realizat un *portofoliu* individual cu mai multe *fișe de documentare* cu următoarea structură prestabilită: un text în care sunt prezentate pe scurt elementele explorate, o hartă tematică și imagini relevante pentru fenomenele descoperite. În funcție de nivelul claselor, fișele de documentare au avut tematici și dezvoltări diferite, cum ar fi: Relieful continentelor, Bazinele oceanice, Climatele Globului, Fluviile și lacurile Terrei, Zonele biopedogeografice ale lumii, Dinamica naturală și teritorială a populației, Așezările rurale, Sistemul de orașe al Terei, Resursele naturale și activitățile economice, Statele lumii și conflictele actuale etc).

Tipurile de climă pe Glob

Latitudinea	Caracteristici ale elementelor climatice	CLIMATELE GLOBULUI	Caracteristici ale elementelor climatice
90	Clima polara) rece și uscat precipitații sub forma de zapada	ZONA RECE	AER ARCTIC (VÂNTURI POLARE) Groenlanda Antarctica
66gr	Clima subpolară Aici iernile sunt foarte lungi, verile sunt scurte și răcoroase, vara plouă, iar iarna ninge Temperatura atinge vara 10-11 gr.	ZONA TEMPERAT 15-17°C	America de Nord (Alaska), Europa de Nord (Peninsula Scandinavică), Asia în partea de N
60 gr			
30gr	Clima tropical-uscată (desertică) , prezintă temperaturi ridicate, ziua, iar noaptea sunt scăzute, favorizând fenomenul de dezagregare al rocilor) plouă foarte rar; bat alizeele	ZONA CALDA	Deșerturile Sahara, Arabia, Kalaharia, Australiene)
12 gr			Asia de Sud și Sud-Est (India)
12 gr	Clima tropical- umedă (musonică) , prezintă două anotimpuri, unul ploios vara, unul secetos iarna, temperaturile sunt ridicate tot anul		America de Sud, Africa, Asia
5 gr			Amazonia (America de Sud), Africa (Bazinul Zair), SE Asiei
0 gr			
	Clima subecuatorială, prezintă două anotimpuri în funcție de circulația alizeelor, unul ploios vara, unul secetos iarna, temperaturile sunt ridicate tot timpul.		
	Clima ecuatorială, temperatura aerului este ridicată tot timpul anului, precipitațiile cad zilnic , umiditatea este foarte ridicată, temperaturile ajung la 32 -35 gr. ziua și 18-21 gr. noaptea		

Aplicarea *metodei modelării* contribuie în mare măsură la crearea unor experiențe educaționale pozitive, așa cum a fost construirea machetei unui aparat vulcanic și simularea unor erupții vulcanice, crearea unor itinerarii turistice și elaborarea unor schițe de hărți la scară, folosind hărțile turistice ale masivelor montane din România, realizarea unor suporturi

cartografice pe baza unor măsurători efectuate pe aplicații informatice de tipul <https://earth.google.com> sau <https://maps.google.com>, modele matematice care simulează prognoza meteorologică a diverselor zone de pe Glob și schimbările climatice, dinamica populației Terrei sau a marilor aglomerații urbane etc.

La clasele VI-VII, cele mai antrenante

experiențe educaționale au fost realizarea de portofolii sau postere referitoare la statele lumii, prezentate în fața clasei în cadrul unor *expoziții tematice*, precum și *jocurile geografice* de recunoaștere a statelor și capitalelor lumii pe aplicații informatice (ex. *www.seterra.com*, *www.geogra.ro*). O formă de valorizare a acestor experiențe educaționale este participarea elevilor la diverse concursuri școlare, cum este Mica Olimpiadă de Geografie Terra sau creșterea nivelului de satisfacție al acestora în cadrul unor excursii organizate prin agenții turistice sau cu familia.

3) *Geografia României* (clasele VIII, XII)

Disciplina geografie are un rol fundamental în cunoașterea geografiei patriei, a dezvoltării *sentimentului de identitate națională*, alături de limba română și istoria românilor, motiv pentru care în clasa a VIII-a și în conexiune cu Europa, în clasa a XII-a, ne revine sarcina să dezvoltăm elevilor competențe, valori și atitudini raportate la teritoriul național. Realizarea unor experiențe educaționale care să marcheze pozitiv *personalitatea elevului* pentru tot restul vieții este cu atât mai importantă, motiv pentru care trebuie să construim cu grijă întregul demers didactic, atât în plan relațional cât și în cel academic.

În acest sens, *parcursul virtual și pe cât posibil fizic al unităților de relief* care compun teritoriul României reprezintă cea mai importantă experiență educațională pe care elevii o pot avea, însoțită de explicații cât mai explicite și esențializate referitoare la conexiunile existente între elementele care compun cadrul natural (relief și structuri geologice, rețeaua hidrografică, etajele biopedoclimatice) și raporturile acestuia cu componentele antropice (populație și așezări omenești, unități administrativ-teritoriale, resurse naturale și activități economice, valențele geopolitice și geopolitice ale teritoriului românesc în context regional și european).

Elevii sunt fascinați de diversitatea și complexitatea mediului natural al țării

noastre, mai ales în spațiul carpatic și pericarpatic precum și de elementele arhitectonice tradiționale ale satelor românești sau centrele istorice ale multor orașe din Transilvania, Moldova, Țara Românească, Dobrogea, Banat. Reconstruirea unor trasee turistice în zonele vizitate anterior de către elevi, însoțite de albume fotografice sau realizarea unor aplicații practice de teren în week-end, vacanțe sau perioade consacrate activităților extrașcolare (*Școala altfel, Săptămâna verde*) creează contexte de învățare eficiente în acest sens.

Redăm în continuare câteva dintre *aplicațiile practice* realizate cu elevii din clasele a VIII-a și a XII-a în cadrul cărora au fost explorate elemente naturale și antropice din Carpații Occidentali, Carpații Meridionali, Podișul Getic, Subcarpații Getici, Dealurile Banato-Crișene, Câmpia de Vest, Depresiunea colinară a Transilvaniei:

-Bozovici- Băile Herculane- Baia de Aramă – Ponoare – Târgu Jiu- Motru – Drobeta Turnu Severin – Orșova – Bozovici;

-Bozovici – Anina – Oravița – Moldova Nouă- Dubova- Orșova- Băile Herculane – Bozovici;

-Bozovici – Anina – Reșița- Bocșa – Timișoara – Lugoj – Caransebeș – Iablanita – Bozovici;

-Bozovici – Caransebeș- Oțelu Roșu – Hațeg – Hunedoara – Deva – Brad – Beiuș – Peștera Urșilor – Oradea – Salonta – Chișinău Criș – Arad – Timișoara – Reșița – Bozovici;

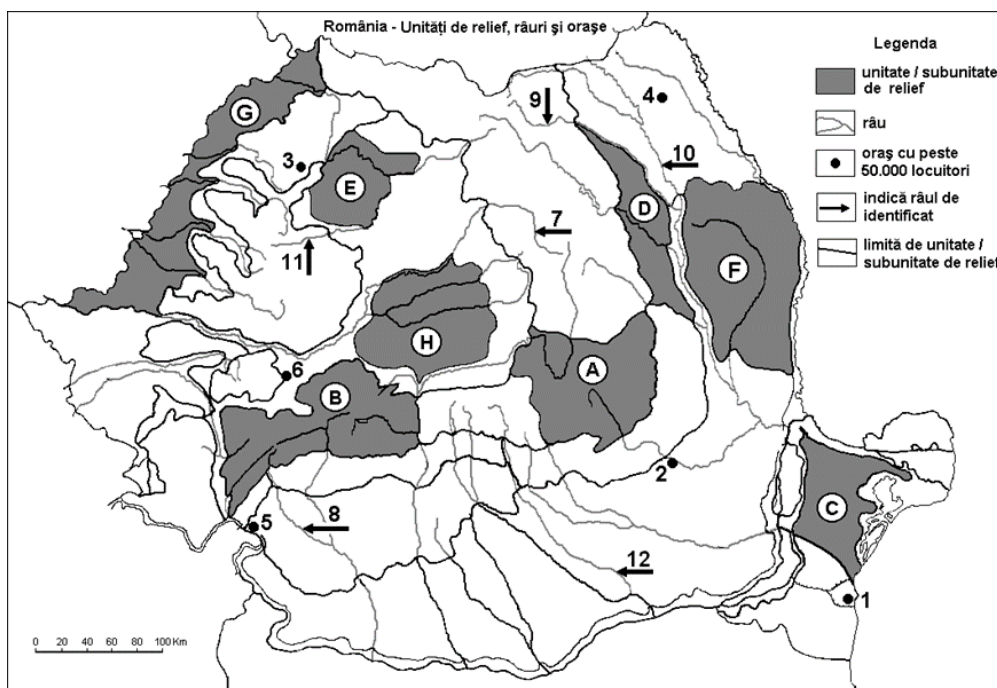
-Bozovici – Caransebeș- Oțelu Roșu – Hațeg – Hunedoara – Deva – Simeria – Sebeș – Alba Iulia – Turda - Cluj Napoca- Târgu Mureș – Sibiu – Râmnicu Vâlcea – Târgu Jiu – Baia de Aramă – Băile Herculane – Bozovici.

Redăm în continuare un model de test secvențial aplicat elevilor în anul școlar 2022-2023 prin care au fost evaluate achizițiile dobândite în cadrul geografiei regionale a României – Carpații și Depresiunea colinară a Transilvaniei:

TEST DE EVALUARE SECVENȚIALĂ (model)

Numele și prenumele elevului:

Timp de lucru: 45 minute

Harta de mai sus se referă la subiectul II A – C. Pe hartă sunt marcate unități de relief cu litere, orașe cu numere de la 1 la 6 și râuri cu numere de la 7 la 12.

A. *Precizați:*

1. numele unităților de relief marcate, pe hartă, cu literele E și F;
2. numele râurilor marcate, pe hartă, cu numerele 9 și 11. 12 puncte

B. *Scrieți, pe foaia de test, răspunsurile corecte care completează propozițiile de mai jos:*

1. Cute diapire se găsesc în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera...
2. Lacuri glaciare se găsesc în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera...
3. Port la Marea Neagră este orașul marcat, pe hartă, cu numărul... 18 puncte

C. *Scrieți, pe foaia de test, litera corespunzătoare răspunsului corect pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos:*

1. Etajul climatic alpin este prezent în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera:
 a. B b. D c. E d. G 6 puncte
2. Un râu care traversează Câmpia Transilvaniei este marcat, pe hartă, cu numărul:
 a. 7 b. 8 c. 10 d. 12 6 puncte

3. Resurse de huilă se găsesc în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera:
 a.A b. B c. E d. F 6 puncte
4. Este reședința județului Sălaj orașul marcat, pe hartă, cu numărul:
 a.2 b. 3 c. 4 d. 6 6 puncte
5. Domuri gazeifere se întâlnesc în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera:
 a.A b. C c. F d. H 6 puncte

D. Precizați trei deosebiri între relieful Munților Apuseni și relieful Grupei Făgăraș.

Nota 1: Deosebirile se pot referi la oricare dintre următoarele aspecte ale reliefului: mod de formare, tipuri de roci, distribuția spațială a altitudinilor, gradul de fragmentare, orientarea culmilor și văilor principale, tipuri genetice de relief, alte aspecte specifice ale reliefului.

Nota 2: Punctajul complet va fi acordat numai dacă cele trei deosebiri vor fi prezentate comparativ și nu separat. 18 puncte

E. Prezentați:

1. o cauză care a determinat înregistrarea temperaturii minime absolute a aerului în Depresiunea Brașov;
2. o cauză care determină producerea alunecărilor de teren în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera H. 12 puncte

Oficiu: 10 puncte

Total: 100 puncte

4) Potențialul teritoriului din orizontul local (Țara Almăjului) (clasele IX-XI)

În funcție de specificul claselor se pot realiza experiențe educaționale de tipul proiectelor tematice axate pe analiza componențelor naturale și antropice din orizontul local. Au fost elaborate numeroase proiecte școlare individuale, dar mai ales în grup, unele dintre acestea obținând premii în cadrul sesiunilor de referate și comunicări științifice ale elevilor la nivel județean sau național (Baia Mare, Tulcea, Piatra Neamț, Miercurea Ciuc, Târgu Secuiesc), la secțiunile de geografie fizică, geografie umană sau geografia mediului. Dintre teme abordate în cadrul acestor proiecte de-a lungul mai multor ani școlari menționăm: Macheta hărții topografice a reliefului din Țara Almăjului, Procesele geomorfologice actuale din Țara Almăjului/ Bazinul Rudăriei, Caracteristicile demografice ale comunelor din Valea Almăjului, Organizarea spațiului confesional și

potențialul religios al comunităților din Țara Almăjului, Potențialul de dezvoltare al comunelor din Țara Almăjului (proiecte pe fiecare comună), Potențialul turistic natural și antropic din Țara Almăjului, Hazarde și fenomene de trisc în Țara Almăjului etc.

În majoritatea cazurilor elevii au clamat utilitatea acestor proiecte în cunoașterea spațiului local, munca în echipă, culegerea, reprezentarea și interpretarea datelor din diverse surse, inclusiv instituții locale etc.

5) Schimbările climatice și modul în care putem contribui la protejarea mediului (clasele XI-XII)

Având în vedere faptul că la ora actuală schimbările climatice reprezintă una din preocupările majore ale lumii contemporane, am prou în premieră, în acest an școlar, o disciplină opțională avizată de către Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin, la clasa a XI-a., profil Uman, fiind alocate în acest sens două ore pe săptămână. Redăm în continuare, sintetic, structura programei

școlare și proiectarea didactică a acesteia.

Programa școlară are următoarea structură:

A. Argumentul – care identifică locul acestui curs opțional în ansamblul planurilor-cadru de învățământ;

B. Competențele generale – specifice disciplinei de studiu;

1. Utilizarea adecvată a terminologiei și a limbajelor specifice, pentru explicarea mediului geografic

2. Raportarea elementelor semnificative din societate, știință și tehnologie la mediul înconjurător ca întreg și la sistemele sale componente

3. Relaționarea elementelor și a fenomenelor din natură și din societate cu reprezentările lor cartografice, grafice sau pe modele

C. Competențele specifice și activitățile de învățare sugerate

1.1. Prezentarea rezultatelor investigațiilor realizate asupra schimbărilor climatice, cu ajutorul terminologiei specifice geografiei

- completarea unor fișe de lucru (individual/ pe grupe) pe baza observațiilor directe sau indirecte realizate asupra tipurilor de climă de pe glob;

1.2. Explicarea unei realități investigate (direct sau indirect), prin utilizarea limbajului de specialitate

- realizarea unei excursii tematice care să vizeze explicarea fenomenelor meteorologice observate la nivel local;

1.3. Explicarea unor sisteme și a unor structuri naturale și umane, pe baza unor informații obținute prin diferite mijloace de documentare și a unor materiale demonstrative

- realizarea unor fișe de documentare tematice referitoare la caracteristicile topoclimatelor din spațiul local;

1.4. Interpretarea datelor statistice și a modelelor grafice referitoare la schimbările climatice

- realizarea unei simulări referitoare la schimbările climatice recente pe baza datelor statistice recente

2.1. Utilizarea unor metode, procedee și mijloace de investigare a schimbărilor climatice

- elaborarea unei anchete care să vizeze percepția populației locale referitor la schimbările climatice

2.2. Explicarea unor sisteme și a unor structuri naturale și umane, pe baza unor informații obținute prin diferite mijloace de documentare și a unor materiale demonstrative

- realizarea unor digrame explicative pe baza unor mijloace informatice utilizând date cuantificabile (ex. temperatura aerului, debitul râurilor, amprenta de carbon etc)

2.3. Aplicarea elementelor semnificative, conceptuale și metodologice, specifice științelor naturii și științelor sociale, pentru studierea schimbărilor climatice

- realizarea unei strategii de dezvoltare a energetică pe baza unei analize complexe a potențialului local;

3.1. Construirea unor reprezentări grafice și cartografice pe baza unor informații existente în diverse surse de documentare

- reprezentarea datelor cuantificabile pe diagrame cu ajutorul mijloacelor informatice (ex. Excell);

3.2. Transferul informației statistice, grafice și cartografice în alte forme de prezentare

- elaborarea unui album/ calendar foto în format electronic care să conțină elementele studiate în cadrul mediului geografic și care să aibă ca scop promovarea obiectivelor turistice locale.

3.3. Interpretarea reprezentărilor grafice și cartografice, pentru prezentarea unei realități investigate la nivelul spațiului local

- elaborarea unor proiecte de dezvoltare locală care să vizeze diverse domenii socio-economice (pe grupe de elevi)

D) Domeniile de conținut și conținuturile asociate acestora - propun elemente specifice cursului opțional derivate din caracteristicile traseelor

educaționale, ce includ geografia ca domeniu de studiu la ciclul superior al liceului;

Partea I-a: Problematika schimbărilor climatice

1. Clima și vremea
 - 1.1. Caracteristicile generale ale atmosferei
 - 1.2. Factorii genetici ai climei
 2. Tipurile de climă pe Glob
 - 2.1. Zona caldă: climatul ecuatorial, climatul subecuatorial, climatul tropical-umed, climatul tropical-uscat
 - 2.2. Zona temperată: climatul subtropical, climatul temperat-oceanic, climatul temperat-continental, climatul temperat-rece
 - 2.3. Zona rece: climatul subpolar arctic și antarctic, climatul polar
 3. Evoluția climei în trecut (paleoclima) și schimbările recente
 - 3.1. Cauzele schimbărilor climatice
 - 3.2. Paleoclima
 - 3.3. Schimbările climatice recente.

Partea a II-a: Impactul schimbărilor climatice asupra mediului natural și antropic¹

4. Impactul schimbărilor climatice asupra mediului natural
 - 4.1. Impactul schimbărilor climatice asupra vremii
 - 4.2. Impactul schimbărilor climatice asupra resurselor de apă
 - 4.3. Impactul schimbărilor climatice asupra plantelor și animalelor
 - 4.4. Impactul schimbărilor climatice asupra biomurilor de pădure
 - 4.5. Impactul schimbărilor climatice asupra solului
 - 4.6. Impactul schimbărilor climatice asupra regiunilor litorale
 - 4.7. Impactul schimbărilor climatice asupra regiunilor montane
 - 4.8. Impactul schimbărilor climatice

asupra regiunilor polare

5. Impactul schimbărilor climatice asupra mediului antropic
 - 5.1. Impactul schimbărilor climatice asupra orașelor
 - 5.2. Impactul schimbărilor climatice asupra agriculturii
 - 5.3. Impactul schimbărilor climatice asupra vieții sociale
 - 5.4. Impactul schimbărilor climatice asupra geopoliticii globale

Partea a III-a Sursele de energie și metode de prevenire a schimbărilor climatice²

6. Tipurile de energie

- 6.1. Sursele principale de energie
 - 6.2. Energia combustibililor fosili
 - 6.3. Energia nucleară
 - 6.4. Energia verde
 7. Metode de prevenire și combatere a schimbărilor climatice
 - 7.1. Eficiența energetică și economisirea energiei
 - 7.2. Mijloacele de transport ecologice
 - 7.3. Echipamentele electronice și de uz casnic
 - 7.4. Construcțiile ecologice
 - 7.5. Orașele verzi
 - 7.6. Reducerea amprentei de carbon
 - 7.7. Cooperarea globală în domeniul schimbărilor climatice
- E) *Valorile și atitudinile* care reprezintă finalități de natură axiologică, urmărite prin studiul geografiei pe durata învățământului liceal: atitudinea pozitivă față de educație, cunoaștere, societate, cultură, civilizație și mediu; rigoare în gândire și acțiune; disponibilitatea pentru învățarea permanentă, utilizând metode și tehnici investigative; relaționarea pozitivă cu alteritatea; respectarea drepturilor fundamentale ale omului și etica mediului; dezvoltarea atitudinilor pro-active în viața personală și în cea socială; respectul pentru diversitatea naturală și

¹Conținuturi adaptate din Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (2019) – *Cutia climatică*

²Idem, 2019

umană

F) *Sugestiile metodologice*, elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, valorilor și atitudinilor prevăzute în programele școlare.

a) proiectarea didactică

-utilizarea strategiilor de învățare activă, centrate pe elev, în mod prioritar în raport cu metodele clasice;

-valorizarea noilor roluri ale profesorului: creator de curriculum, creator de situații de învățare, consilier, moderator, partener sau evaluator;

-corelarea și integrarea informațiilor obținute în medii non-formale și informale de învățare;

-utilizarea noilor tehnologii de comunicare și informație (TIC)

b) activități și situații de învățare

-utilizarea informațiilor cartografice

-alegerea unui itinerar, excursii tematice – studii de caz

-dimensiunea comparativă a activităților la clasă realizată prin activitatea pe grupe (jocul de rol, simulări de conflict și negocieri) și activități de practice

c) evaluarea în raport cu orientarea demersului didactic

-folosirea tuturor tipurilor de evaluare (inițială, continuă și sumativă, evaluare de proces, de produs și de progres);

-utilizarea metodelor și instrumentelor complementare de evaluare (autoevaluarea-auto-testul, portofoliul, activitatea extrașcolară.

*

Prima experiență educațională finalizată în cadrul acestei discipline a

fost documentarea a 30 de fenomene de risc în contextul schimbărilor climatice sub forma unor eseuri structurate, în care au fost prezentate mecanismele care stau la baza producerii acestora, impactul asupra mediului natural și antropoc, respectiv modalitățile de gestionare a acestora sub aspectul prevenirii sau diminuării efectelor asupra societății omenești. Am constatat un interes sporit ale elevilor în cunoașterea cauzelor și a modului de manifestare a hazardurilor naturale sau antropogene, precum și a măsurilor care trebuie luate în adaptarea omului la schimbările climatice actuale și de perspectivă.

Bibliografie

Berdin Vladimir, Graceova Ekaterina, Dobrolyubova Julia, Zamolodcikov Dmitri, Konstantinov Pavel, Ryzhova Natalia, Smirnova Elena (2019), *Cutia climatică*. Ghid pentru elevi pe tema "Schimbările climatice", Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Moscova.

Dulamă E.M. (2002), *Modele, strategii și tehnici didactice activizante*, Clusium, Cluj Napoca.

Ilinca N., Mîndruț O. (2009), *Elemente de didactică aplicată a geografiei*, Editura CD Press, București.

*** http://www.eceengineers.eu/news/files/Climate_change_romania.pdf (*Schimbările climatice și mediul construit din România*).

ASTANA – DE LA FIRUL IERBII AL STEPEI ASIATICE LA ZGÂRIE NORII VIITORULUI

Prof.dr. Nicolae GEANTĂ
Liceul Tehnologic „Constantin Istrati” Câmpina

Introducere

După desprinderea de URSS (1991), republica Kazahstan a trecut printr-un recul (PIB-ul s-a prăbușit cu 6-7 miliarde de USD în anii `90, de la 26,7 la cca 20 sau chiar mai jos). Însă, în numai trei decenii, kazahii au cunoscut o ascensiune uimitoare pe piața de petrol și gaze, care s-a dezvoltat an de an. Astfel, de la o producție de 35,5 milioane tone extrase în anul 2000, au săltat fulminant spre 78 milioane tone în 2010, și la peste 82 milioane tone în anul 2022. Cu rezervele (dovedite) de țiței care se ridică la 5.300 de milioane de tone, reprezentând 3% din totalul mondial, Kazahstanul a ajuns să fie a XII-a putere petrolieră a lumii. Statistic vorbind, Kazahstanul are rezerve petroliere suficiente pentru încă 70 de ani, iar din zăcămintele de gaze naturale (dovedite) de 1,82 de trilioane de metri cubi de gaze (ceea ce echivalează cu 1% din rezervele mondiale, potrivit unui raport British Petroleum al pieței mondiale de hidrocarburi la finele anului 2008), aceste resurse sunt suficiente pentru următorii 60 de ani³.

Veniturile uriașe din vânzările de petrol și gaze au crescut PIB-ul kazah de 10 ori în ultimele două decenii (de la 16,9 miliarde USD în anul 1999, la 197,1 miliarde USD în 2022) au propulsat Kazahstanul ca cea mai mare economie din Asia Centrală. Pe lângă combustibili, economia Kazahstanului mai dispune de resurse importante de uraniu (locul II mondial), plumb, zinc, crom, tungsten, cupru, mangan, fier, cărbuni, nichel etc.

Pe de altă parte agricultura este precară, pădurile aproape lipsesc, După ce și-a mutat capitala de la Alma-Ata în nord la Astana, pentru republica dintre Caspica și China a urmat un pariu extraordinar: transformarea noii reședințe administrative într-unul dintre cele mai moderne orașe ale lumii.

Tema de față își propune să scoată în evidență faptul că resursele obținute din exporturile de petrol și gaze naturale dacă sunt administrate eficient în perioada de vârf a economiei pot aduce beneficii pe termen lung unei întregi națiuni, mai ales că se știe destul de bine că rezervele de combustibili fosili sunt epuizabile, și că odată cu ele dispar și veniturile.

A.Aspecte geografice. Dacă aruncăm o privire pe harta fizică a Kazahstanului constatăm că Astana este un oraș de stepă, înconjurat de podișuri, la o altitudine de 347 m. Cu temperaturi deloc prietenoase iarna (frecvent -35, -40 grade C), aflat într-un climat temperat arid (400 mm precipitații anual), cu puține terenuri arabile, orașul și împrejurimile caracteristice stepei asiatice nu pot dezvolta o agricultură comercială. Distanța față de câmpurile petroliere nu permite nici dezvoltarea unei industrii de rafinare a țițeiului, dar nici a altor industrii conexe, prin urmare capitala Kazahstanului a încercat cu succes să dezvolte serviciile și turismul

Specific oricărei capitale Astana (care înseamnă „capitală” în kazahă iar în persană „prag sublim”), a beneficiat de fonduri și investiții guvernamentale generoase mai ales după ce țara a

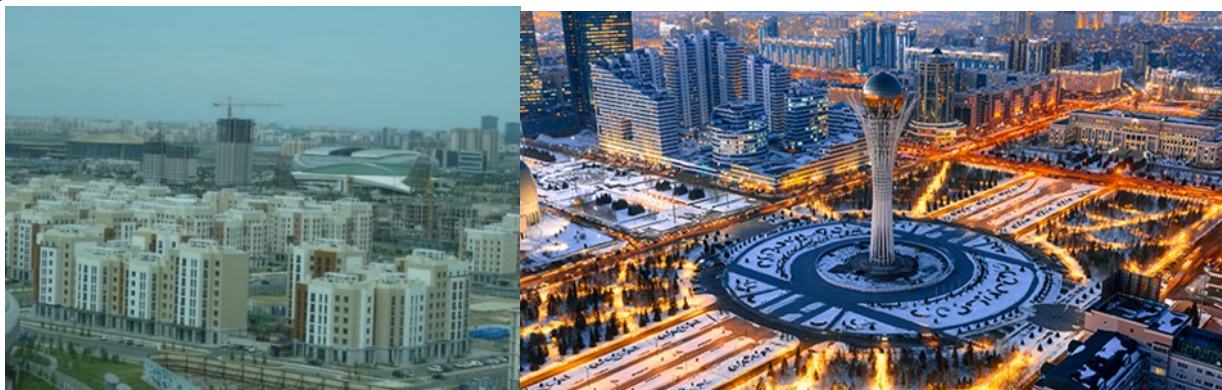

devenit un exportator de petrol și gaze naturale. Proiectele mărețe au transformat capitala de pe râul Ishim în cel mai puternic centru economic al Asiei Centrale. Trăgând cu ochiul la orașele arabe din zona Golfului, guvernul și președinția kazahă au derulat unele dintre cele mai îndrăznețe proiecte arhitecturale, transformând Astana într-o adevărată bijuterie, un nou pol turistic mondial. Nu putem ști cu precizie dacă politicile kazahe au încercat să facă o concurență orașelor futuriste din zona Golfului Persic, dar ceea ce au planificat și realizat merită toată aprecierea. Azi, în stepa care altădată era paradisul cailor se ridică un oraș cu clădiri ce amestecă un interesant design modern cu arhitectură veche sovietică

B. Mic istoric al orașului. Astana a devenit de curând noua capitală a Kazahstanului. Situată în partea central-nordică a țării, de-a lungul râului Ishim, la intersecția căilor ferate Trans-Kazahstan și Siberia de Sud. Fondat în 1824 ca avanpost militar rus, a devenit un centru administrativ în 1868. Când populația sa a ajuns la 33.000 de locuitori a fost declarat centru de **oblast** (provincie, 1939). Importanța orașului a fost mult sporită în perioada sovietică de către guvernul URSS, când orașul e declarat **kray** (capitală de regiune), deoarece una din cele cinci provincii nordice ale Republicii Socialiste Sovietice Kazahstan (1960–65). Numele

orașului a fost schimbat în **Aqmola** („Momântul Alb”) în 1992, după independența Kazahstanului. În 1994, guvernul kazah a hotărât să transfere capitala națională de la Alma Ata la Aqmola, proces finalizat în 1997, iar numele orașului a fost schimbat din nou în Astana („capitala”), în anul următor.

Președintele kazah Nursultan Nazarbayev a cheltuit sume mari din profiturile petroliere ale țării pentru extinderea și reconstrucția dinamică a Astanei, dorind să o transforme nu doar într-o perlă a Asiei Centrale, ci și într-un concurent al orașelor zgârie nori din lumea arabilor, azi Astana mai fiind poreclită și „**Micul Dubai**”. Astfel, Guvernul a angajat inițial un arhitect japonez - Kurokawa Kishō - care a proiectat planul noilor străzi largi și al clădirilor albastre și aurii din Astana, inclusiv Palatul Prezidențial⁴. Nazarbayev a angajat și un arhitect britanic - Sir Norman Foster - care a proiectat noul Palat al Păcii și Reconcilierii, o piramidă înaltă de 62 de metri, care include, printre altele, o bibliotecă și o operă. Orașul a continuat să se dezvolte rapid de-a lungul președinției lui Nazarbayev. Pe 20 martie 2019, a doua zi după ce Nazarbayev a părăsit mandatul, orașul a fost redenumit **Nur-Sultan** în onoarea sa. Numele a fost schimbat din nou în Astana în septembrie 2022. În prezent populația orașului este de 1.184.469 locuitori, și este majoritar angajată în

(Astana, aspect urban din anii '80 vs aspect urban din anul 2022)

transportul feroviar – orașul fiind nod feroviar important.

C.Atracții turistice în Astana

După anii '90 orașul a fost aproape în întregime planificat, clădirile „sovietice” fiind demolate aproape toate/ Marile proiecte din anii 2010-2020 - o combinație de monumente, turnuri, grădini, zgârie-nori și clădiri ce uneori par inspirate de arhitectură din filme SF – au transformat capitala Kazahstanului într-un nou pol al turismului din Asia Centrală. În anul 2010, la expoziția mondială în aer liber din fața Bayterkului au participat 2,2 milioane vizitatori! În 2016 Kazahstanul și-a propus să investească 4 miliarde dolari care vor crea 300 000 de noi locuri de muncă în industria turismului până în 2020.

1. Monumentul "Astana Bayterk" simbolizează o nouă etapă în viața poporului kazah, care a fost marcată de transferul capitalei țării de la Alma-Ata la Astana. Având o înălțime de 97 m, Bayterk a fost construit în anul 2002 la inițiativa președintelui N. Nazarbayev și a devenit simbolul capitalei. Impunătoarea stelă e încoronată cu o minge aurită cu diametrul de 22 de metri și o greutate de 300 tone, a fost realizată conform proiectului lui A. Rustembekov. Pe sfera din vârful turnului se află amprenta mâinii președintelui Nazarbayev. (Sursa sa de inspirație a fost o veche legenda kazahă, care ne vorbește despre „Pomul Vieții, care crește pe malul Fluviului Lumii”. Numele acestui

pom este Bayterek. În vârful său se află un cuib, în care Pasărea Sfântă a Fericirii, Samruk, a depus un ou de aur. Acesta simbolizează Soarele dătător de viață și speranță. Sub pom stă însă la pândă un dragon rău, Aydakhar, care vrea să mănânce oul)⁵.

În vârful turnului se poate ajunge cu liftul, plătind un bilet de 700 de tenghe (cca 30 dolari). De acolo pot fi admirate toate clădirile impozante din Astana, inconvenientul fiind sticla gălbuie care afectează calitatea fotografiilor. De asemeni, turnul mai adăpostește un acvariu, o galerie de artă și o cafenea.

2. Turnul Bayterek este încadrat de arcada sediului central **KazMunayGas National**, una dintre cele mai recunoscute și impresionante clădiri din oraș. Grupul de clădiri administrative este format din 7 clădiri cu mai multe etaje (7 până la 18 etaje). Un arc grandios peste promenada pietonală leagă două clădiri simetrice cu 18 etaje, formând un singur ansamblu. Acest arc mai este numit și poarta de intrare în Bulevardul Nurly Zhol, care se întinde până la Palatul Prezidențial Ak Orda.

3. Khan Shatyr. Centrul comercial și de divertisment, construit în stil futurist, a fost inaugurat în 2010. După construcția Palatului Păcii și Reconcilierii (deschis în 2006), o piramidă de sticlă, Khan Shatyr Entertainment Center a fost al doilea proiect național din Astana, conceput de arhitectul britanic Norman Foster,

Astana Bayterk

Sediul KazMunayGas National

construcția orașului-cort fiind responsabilitatea companiei turcești Sembol. Inaugurat exact în ziua când președintele Nazarbayev împlinea 70 de ani (5 iulie 2010), cortul a costat nu mai puțin de 400 milioane de dolari. Înălțimea sa este de 90 m (cu antena atinge 145 m), iar suprafața 100.000 metri pătrați! Sub cort (cu suprafața mai mare de 10 stadioane de fotbal, se află un parc urban, un loc de cumpărături și divertisment cu piețe și străzi pietruite, un râu pe care poți să te plimbi cu barca, un centru comercial, un teren de minigolf, tobogane cu apă, mașină cu valuri și o... o adevărată stațiune pe plajă cu nisip de mare special importată din Maldive⁶! Mai întâlnim o pistă de alergare care înconjoară straturile superioare și parcul de distracții „Cosmodrome” cu *dodgers*, „pinball uman”, o plimbare cu bușteni și un turn

de 37 de metri care sfidează moartea!

Acoperișul clădirii este construit din perne ETFE furnizate de Vector Foiltec, suspendate pe o rețea de cabluri înșirate dintr-o spire centrală. Materialul transparent permite lumina soarelui prin care, în combinație cu efectul de stivă, sistemele de încălzire și răcire cu aer, este conceput pentru a menține o temperatură internă între 15–30 °C în spațiul principal și 19–24 °C în unitățile de vânzare cu amănuntul, în timp ce temperatura exterioară variază între -35 și 35 °C pe parcursul anului⁷.

Ideea construcției mall-ului gigant – care este un simbol al unei iurte de stepă asiatică - a fost aceea de a oferi localnicilor o evadare în iernile geroase (cu temperaturi de -40 °C). Într-un top al clădirilor cu cea mai spectaculoasă arhitectură din lume Khan Shatyr ocupă locul trei mondial⁸.

centrul comercial Khan Shatyr

Palatul Prezidențial Ak Orda

4. *Palatul Prezidențial Ak Orda.*

A fost construit în trei ani 2001-2004. Autorii și-au propus să creeze un complex irepetabil, unic, care să simbolizeze puterea și dinamismul țării în curs de dezvoltare. Prin conceptul și realizarea sa, Akorda întruchipează imaginea independenței Kazahstanului. Motivele kazah și estice în decorul arhitectural al palatului sunt exprimate printr-o temă de cercuri și decor ornamental. Caracteristica distinctivă a proiectului și exclusivitatea sa este o colecție unică de lucrări de artă plastică kazahă care contribuie la integralitatea stilistică a reședinței. Metaforic, reflectă o civilizație de stepă în oglinda culturii europene, o sinteză a artelor celui mai mare continent al planetei - Eurasia. Sistemul estetic al formei exterioare și al interioarelor clădirii se întoarce armonios la cele mai bune mostre ale arhitecturii tradiționale europene⁹.

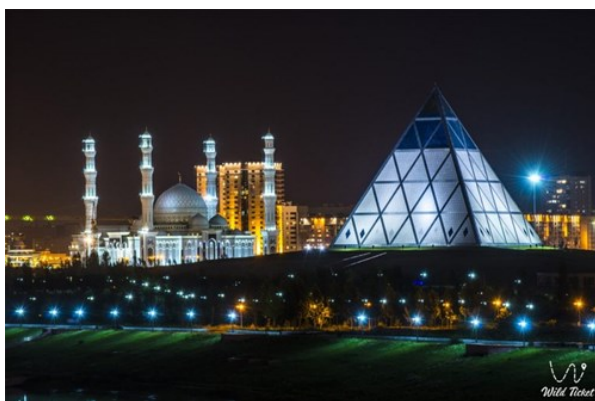
Situat pe malul stâng al râului Ishim (Esil), Ak Orda este locul de muncă al președintelui și găzduiește personalul Administrației Prezidențiale; nu este reședința președintelui. Palatul include o cupolă albastră și aurie, acoperită cu o turlă. Această statuie de aur aflată în vârful domului include un soare cu 32 de raze la vârf și, de asemenea, include un vultur de stepă care zboară sub soare. Înălțimea clădirii (inclusiv turla) este de 86 de metri. Clădirea este realizată din beton solid cu utilizarea celor mai moderne metode de construcție și echipamente de inginerie avansate. Ak Orda este formată din cinci etaje peste parter și două etaje subterane. Înălțimea primului etaj este de 12 m. El include o Sala Mare Centrală, Sala Conferințelor de presă, Sala de gală și Grădina de iarnă. Etajul doi include birouri, în timp ce etajul trei este folosit pentru evenimente internaționale și include diverse săli (Sala de marmură; Sala de Aur; Sala Ovală; Sala Orientală, construită sub formă de iurtă; Sala Negocierilor Extinse). Etajul patru include o sală Dom, o sală de ședințe

pentru Guvernul Republicii și Biblioteca. Culoarea aurie este vizibilă în întregul complex și au fost folosite douăzeci și unu de tipuri de marmură pentru modelele de podea¹⁰. Suprafața totală a clădirii este de 36 720 de metri pătrați.

5. *Palatul Păcii și al Reconcilierii.* Considerată o minune a lumii de către kazaci, clădirea este sub forma unei piramide, situată lângă monumentul „Astana- Baiterk”, fost ridicată în anul 2006 pentru sesiunile „Congresului Internațional privind religiile și toleranța mondială”, desfășurate evident la Astana. Ideea de a construi o piramidă ca a egiptenilor a apărut în 2003, fiind implicat în proiect arhitectul britanic Norman Foster, care se stabilise deja în Kazahstan. În anul 2006, a fost deschis teatrul de operă din interiorul piramidei, unde a concertat celebra interpretă Montserrat Caballe. Sala de operă, cu 1302 locuri, este dotată cu tehnologii moderne și o scenă mare. Iar „Atriumul Cheops” este cea mai mare sală din piramidă. El include 4 galerii, dintre care una chiar prezintă planul oficial de dezvoltare a orașului până în 2030.

„Palatul” a fost construit ținând cont de caracteristicile religioase ale regiunii. Astfel, clădirea simbolizează conceptele de bază ale religiei: etajul inferior – întuneric – simbolizează temnița, partea din mijloc – albă – este dedicată lumii, iar etajul superior – sticla – personifică raiul¹¹. La realizarea clădirii s-au ținut cont și de condițiile climatice ale zonei. Menționăm că Astana cât și Ulan Bator (Mongolia) sunt considerate cele mai reci capitale ale lumii. Din cauza schimbărilor de temperatură piramida este mobilă, fiind instalată pe suporturi glisante, cu ajutorul cărora pereții săi sunt comprimați în perioadele reci. Fluctuațiile admise sunt de 6 cm.

Considerată „mândria Kazahstanului”, piramida numită de localnici „o minune a lumii”, este decorată la partea superioară cu o sută de porumbei, care simbolizează unitatea diferitelor

Palatul Păcii și al reconcilierii

Moscheea Hazrat Sultan

naționalități care trăiesc în țară. Piramida are chiar și „grădini suspendate” în interiorul clădirii! Sălile sale de la operă sunt destinate nu numai spectacolelor și concertelor, ci și organizării de întâlniri pe teme politice ori religioase.

6. Moscheea Hazrat Sultan este de asemeni o clădire nouă, debutul lucrărilor de construcție fiind în anul 2009 în luna iunie, iar deschiderea sa oficială având loc 3 ani mai târziu (6 iulie 2012, chiar la ora prânului: 12,30). Fiind afiliată la islamul sunnit, moscheea Hazrat Sultan are o capacitate de 10000 locuri, fiind de departe cea mai mare moschee din Kazahstan și a doua din Asia Centrală. Hazret Sultan are cel mai mare dom din Kazahstan, cu o înălțime de 51 de metri și un diametru la baza sa de 28,1 metri. Moscheea are și opt cupole mici cu diametre de 10,45 și 7,6 metri, iar vârfuri - 33,46 și 25,25 de metri. În colțurile moscheii se află 4 minarete cu înălțimea de 77 de metri. Conform planului arhitectural, templul ar trebui să încununeze turla de 80 de metri cu o semilună îndreptată strict spre Mecca. Ca și funcționalitate a obiectivului, se poate remarca faptul că moscheea oferă spațiu pentru ritualul de scăldat și nuntă, săli pentru citirea Coranului și ședințe în grupuri educaționale¹².

7. Moscheea „Nur-Astana”. Situată pe malul stâng al râului acest templu islamic deținea toți laurii înainte de construirea moscheii Khazret Sultan.

Nur-Astana a fost construită în 2005 într-un stil oriental modern, cu sprijin financiar din partea guvernului Qatarului. În timpul construcției clădirii s-au folosit granit, sticlă și beton. Minaretele moscheii ating 63 de metri înălțime (viața lui Mohamed pe pământ), cupola principală are 40 de metri (epoca când Allah i-a apărut lui Mohamed). Are o capacitate de 5.000 de locuri pentru credincioși în interiorul moscheii, inclusiv 2.000 pentru închinătorii din afara ei.

8. Sfera Nur Arlem. Sfera uimitoare care a fost centrul Expoziției Internaționale din anul 2017 de la Astana este singura clădire din lume sub formă de sferă „completă”. Are 100 de metri înălțime și 80 de metri în diametru și cântărește 13.000 de tone – de două ori mai mult decât celebrul Turn Eiffel. Suprafața paharului este egală cu cinci terenuri de fotbal. Fiecare panou de sticlă din cele 4.600 are propria sa formă și cântărește până la 800 de kilograme¹³.

Devenit muzeu (Future Energy Museum) după Expoziție, imobilul sferic proiectat de arhitecții americani Adrian Smith și Gordon Gill este format din opt etaje. Fiecare etaj din cele opt este dedicat unei teme diferite: „Puterea solară”, „Puterea eoliană”, „Puterea spațială”, „Bioenergie”, „Hidroenergie”, „Energie cinetică”, „Pavilionul național” și „Viitorul Astana”. În Muzeul Nur Alem sunt expuse cele mai avansate dezvoltări în domeniul energiei durabile. Sursele de

Future Energy Museum Nur Arlem

Slalom House

energie sunt prezentate într-un mod distractiv. Vizitatorii sunt sfătuiți să înceapă să exploreze muzeul de la ultimul etaj, deoarece le va prezenta proiecte viitoare care vor fi implementate în capitala Kazahstanului.

Este de remarcat faptul că noul simbol al capitalei kazahe a devenit cel mai menționat obiect turistic al Astanei în mass-media străină. Muzeul Energiei Viitoare a devenit o atracție de reper în Kazahstan ca Turnul Eiffel (Paris) și Castelul de Cristal (Londra). Peste 2 mii de persoane vizitează săptămânal Nur Arlem.

9. Proiectul Slalom House. În anul 2016 Kazahstanul anunța planurile pentru o nouă dezvoltare - **Slalom House**¹⁴, care evidențiază o premieră arhitecturală, cu siguranță pentru Kazahstan – dezvoltarea rezidențială cu 21 de etaje din capitala Astana, ar putea fi completată cu o pantă artificială de 326 de metri (1.000 de picioare) care coboară de pe acoperiș. Designul clădirii a fost dezvăluit la sfârșitul anului trecut la Festivalul Mondial de Arhitectură din Singapore, unde a fost detaliat că clădirea va avea spațiu comercial și magazine alimentare, precum și 421 de apartamente rezidențiale cu două dormitoare. Proiectantul clădirii Shokhan Mataibekov (arhitect dar și schior kazah) a declarat pentru CNN că proiectul va costa aproximativ 70 de

milioane de dolari și că există deja părți interesate să ducă mai departe propunerile de proiectare. Conceptul „Slalom-House” cuprinde:

- Unicitate – o pârtie de schi creată artificial într-un oraș situat într-o stepă ar fi prima de acest gen și poate deveni, prin urmare, una dintre atracțiile capitalei

- Divertisment și agrement suplimentar pentru oameni și accesibilitate ușoară în centrul orașului

- Economie – singurele costuri care trebuie acoperite sunt pavajul pârtiei, serviciile și echiparea utilităților și lifturile. De asemenea, clădirea ar beneficia de costurile mai mici ale construcției echipamentului de ridicat

- Sustenabilitate – utilizarea acoperișului unui complex rezidențial ca resursă de teren regenerabilă este o abordare relevantă a programului internațional „verde”

- Schi și snowboard pe tot parcursul anului datorită pavajului artificial „Snowflex”.

10. Alte obiective

Oprea Metropolitană din Astana. Metropolitan Opera House, ridicată în 2013 la propunerea lui N. Clădirea a fost construită în stil neoclasic. În ciuda noutății sale, a fost deja recunoscut ca monument arhitectural național. Specialiștii din La Scala italiană, precum și din teatrele Bolshoi și Mariinsky au fost invitați

Oprea Metropolitană din Astana

Arcul de triumf "Mangilik El"

special să selecteze artiștii care alcătuiau trupa de teatru.

Arcul de triumf "Mangilik El"

Arcul de Triumf Astana este un fel de răspuns la monumentele europene. Deschiderea monumentului a avut loc în prezența lui N. A fost programată să coincidă cu cea de-a 20-a aniversare a independenței Kazahstanului. Monumentul a devenit personificarea libertății țării, spre care poporul kazah se îndreaptă de mulți ani. În timpul construcției arcului, s-au folosit regulile „secțiunii de aur”

Fântâna cântătoare

Fântâna cântătoare este o întreagă alee de curenți de apă dansatoare care își schimbă forma în sunetul muzicii și sclipesc în culorile strălucitoare ale iluminării de seară. Compoziția fântânii completează armonios aspectul centrului Astanei - neobișnuit, luminos și futurist. Seara, orașenilor și turiștilor le place să se plimbe aici, admirând dansul vrăjitor efectuat de numeroase jeturi de apă.

Parcul îndrăgostiților

Unul dintre cele mai romantice locuri din capitala kazahă. Aici se desfășoară adesea nunți și ședințe foto de nuntă pentru proaspăt căsătoriți. Parcul se întinde pe o suprafață de 14 hectare. Terenurile sale sunt decorate cu peluze cu flori și copaci colorate, în conformitate cu principiile designului peisajului german. Locul și-a luat numele dintr-o sculptură din bronz care înfățișează o fată și un băiat îndrăgostit.

Concluzii

Din această scurtă prezentare se pot reține următoarele:

- Devenit DUBAI-ul Asiei centrale, orașul cu aproape 1 milion de locuitor din steпа kazahă are cele mai îndrăznețe proiecte arhitecturale ale vremii;
- ASTANA este în plină concurență cu orașele bogate ale producătorilor de petrol din Golful Persic;
- Resursele financiare abundente alocate de stat pentru construcțiile

Fântâna cântătoare

Parcul îndrăgostiților

impozante au fost finalizate cu echipe de constructori internaționali renumiți;

-Guvernul kazah are încrederea că Astana poate deveni nu doar cel mai puternic oraș al Asiei Centrale, ci unul dintre orașele puternice ale lumii;

-Investițiile în turism aduc sute de mii de noi locuri de muncă;

-Atracțiile turistice aduc anual 5-6 milioane de locuitori și venituri pe măsură;

-Clădirile uimitoare ale Astanei direcționează economia spre sectorul servicii – și mai ales al turismului – ceea ce înseamnă o planificare de viitor pentru că petrolul se poate epuiza și economia bazată numai pe astfel de activități poate suferi o decădere uriașă fără forța de a-și reveni (cele mai bune exemple în acest sens le găsim în Pennsylvania - USA și chiar în România);

-Astana este la început de drum. Sună destul de promițător. Inițial sunt puțin care îi cunosc atuurile. Pe parcurs, însă, Astana va cuceri cât mai mulți „admiratori”.

Referințe bibliografice

¹<https://intelligence.sri.ro/kazahstanul->

[un-nou-el-dorado-petrolier/](#)

²<https://www.britannica.com/place/Kazakhstan/Government-and-society>

³ <http://travelinghawk.me/wp/bayterek-un-monument-nascut-dintr-o-legenda-daca-vrei-sa-vezi-astana-de-sus/>

⁴<https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/kazakhstan/7873035/Giant-indoor-park-opened-for-Kazakh-presidents-birthday.html>

⁵https://en.wikipedia.org/wiki/Khan_Shatyr_Entertainment_Center

⁶<http://www.homedecomag.ro/top-5-cladiri-cu-cea-mai-spectaculoasa-arhitectura-din-lume/>

⁷https://www.akorda.kz/en/republic_of_kazakhstan/akorda

⁸https://en.wikipedia.org/wiki/Ak_Orda_Presidential_Palace

⁹<https://calatorul.net/palatul-pacii-si-reconcilierii-cea-mai-faimoasa-piramida-din-kazahstan/>

¹⁰https://en.wikipedia.org/wiki/Hazrat_Sultan_Mosque

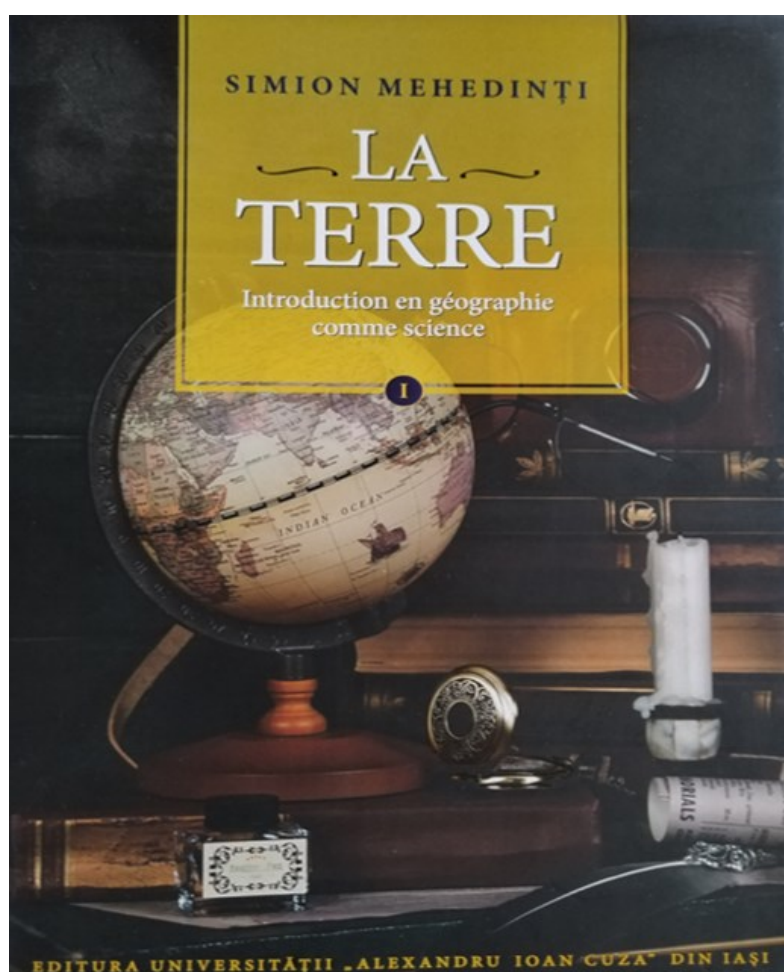
¹¹<https://qazexpocongress.kz/en/nur-alem/>

¹²<https://www.dotwnews.com/fashion/this-building-in-kazakhstan-could-have-the-first-rooftop-ski-slope>

RECENZII

Simion Mehedinți, *La Terre. Introduction en géographie comme science*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2021, 525 pag.

Prof.univ.dr. emerit **Ioan Ianoș**

Lucrarea de mai sus reprezintă varianta în limba franceză a volumului I din opera fundamentală a geografiei românești, **Terra. Introducere în geografie ca știință**, publicată în anul 1930 de savantul Simion Mehedinți, în Editura Ciornei, București. Meritul pentru acest eveniment inedit îl are, în totalitate, cel care a tradus-o și s-a ocupat de apariția volumului cu un an înainte de a comemora șase decenii de la dispariția părintelui geografiei moderne

din țara noastră. Este vorba de prof.dr. Corneliu Iațu de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” și președintele Societății Române de Geografie, care, cu un efort deosebit (inclusiv material), a inițiat, a tradus și supravegheat întreg procesul de redare corectă și integrală a textului original, cu materialul grafic adiacent. Față de versiunea publicată în anul 1930, lucrarea conține, cum era și firesc, un *Avant-Propos* și o scurtă *Introducere*, semnate de prof. dr.

Alexandru Ungureanu, membru corespondent al Academiei Române, respectiv de prof.dr. Corneliu Iațu.

Cartea tipărită este de o eleganță deosebită, cu o copertă care te introduce în biroul interbelic al lui Simion Mehedinți, iar calitatea hârtiei te îndeamnă la a citi cu mare grijă paginile bine gândite și scrise ale autorului, pentru a nu „deranja logica frazelor prea pline de idei”.

Prin această ediție în limba franceză, s-a împlinit, chiar dacă parțial (dar este un pas mare spre cinstirea celui care a pus fundamentul geografiei în țara noastră), visul autorului, ca *Terra să fie tradusă în cel puțin o limbă de circulație internațională*, pentru ca geografii din toată lumea, și nu numai ei, să poată avea acces la un crâmpei din viziunea sa privind interacțiunea dintre geosferele planetei Pământ. Speranța noastră este ca această capodoperă, accesibilă doar geografilor cu acces la limba franceză, să fie regăsită, de acum încolo, în marile dicționare și enciclopedii de specialitate ale lumii.

Traducerea întocmai a lucrării publicate în anul 1930, fără adnotări și comentarii, readuce în atenție argumentele științifice și raționamentele impecabile, care l-au condus pe Simion Mehedinți să definească nu doar Geografia ca știință, ci și metoda geografică de cercetare. Întreg complexul de idei din acest volum îl face pe mehedintiologul Gherghiță Geană (strălucit filosof contemporan, cercetător și profesor universitar) să considere această lucrare ca „opus magnum” al savantului. Logica abordării geografice este fără cusur, până și banalei descrieri geografice atașându-i două postulate, prin care limitează subiectivitatea analizelor de acest tip: *hologeismul și holocronismul*. Viziunea sa privind analizele spațiale în geografie este reversibilă, accentuând că acestea trebuie să pornească de la global spre local, însă nu exclude nici abordarea inversă, de la local la întreaga planetă.

Fără a intra în detalii, subliniez că acest prim volum este și cel mai important, întrucât reprezintă esența gândirii mehedințiene privind baza filozofică și științifică a interpretării interacțiunilor teritoriale la diferite scări. Prin frecvența ideii de întreg și a denumirii Pământului ca sistem, lucrarea Terra ar putea fi considerată **Biblia** a ceea ce, acum, se cheamă „*Earth System Sciences*”. În fapt, este vorba de „geografia mehedințiană” în jurul căreia, după circa patru-cinci decenii, au apărut celelalte științe care, pornind din studiul unei singure geosfere, au descoperit „farmecul analizei interacțiunii dintre toate la un loc” („farmec”, științific, disecat de Mehedinți cu mult înainte!). Se demonstrează, astfel, actualitatea gândirii savantului, care a relevat rolul potențial al geografiei în cunoașterea și anticiparea provocărilor actuale, precum și locul acesteia în analiza integrată a fenomenelor planetare.

Modul de interpretare a relațiilor dintre geosfere, în care „se topește timpul și spațiul”, locul ocupat de mase și fluxuri în funcționarea Pământului ca sistem, dar și a „spațiului concret”, rolul atmosferei în ce privește schimbările petrecute în celelalte geosfere ș.a.m.d. au fost argumente prin care unii autori l-au considerat, pe drept cuvânt, un precursor al gândirii sistemice și al gândirii dinamicii globale.

Prin această scurtă prezentare, am dorit să semnalăm acest pas important făcut, prin voluntariat, de către prof. Corneliu Iațu, care a conștientizat importanța cunoașterii, inclusiv peste hotare, a realizărilor excepționale ale înaintașilor noștri și care a oferit o frumoasă surpriză geografilor și geografiei românești. Având în vedere că limba de comunicare internațională cel mai frecvent utilizată este, astăzi, Engleza, sper ca geografii români să depună un efort conjugat, încât măcar acest volum să fie publicat și în limba lui Shakespeare.

Simion Mehedinți, *Fazele geografice ale omenirii*, Editura Terra, Focșani, 2022, 424 pag.

Conf.univ.dr. **Costică Neagu**

Opera pe care o punem astăzi sub ochii cititorului, reprezintă, după opinia noastră, chintesența gândirii științifice și filosofice a lui Simion Mehedinți, cheia de boltă a operei savantului. Deși trăia în claustrare și reclusiune ca un trădător de neam, deposedat de casă și de bibliotecă (donate Academiei Române), deposedat de pensie și de cele mai elementare mijloace de trai (locuind mulți ani în Casa Parohială a Bisericii Mavrogheni), cu sănătatea șubredă și cu vederea aproape stinsă, Mehedinți lucra cu o îndârjire eroică, pentru a pune „acoperișul casei”. Adică să finalizeze această lucrare magistrală.

Pornind de la obiectul geografiei,

ca „știință a evoluției pământului, considerat în relația reciprocă a celor patru învelișuri”, de la faptul că „Pe geograf nu-l interesează individul, ci totalitatea făpturilor vegetale (...) și felul cum acest înveliș e distribuit pe glob”, e firesc ca ideea fazelor geografice să-l fi urmărit încă din timpul studiilor doctorale: „Pentru a cerceta evoluția omenirii, e necesar să legăm evenimentele de spațiu, de timpul lor concret, urmărind hologetic, lărgirea progresivă a orizontului continental, apoi a celui oceanic și atmosferic (p.12) și **metoda geografiei**.”

Drumul acesta – **Fazele geografice ale omenirii** – nu poate fi înțeles decât

urmărind munca împreună cu uneltele, pentru necesități practice și evoluția acestora către știință și artă. Toate acestea sunt bazate pe experiența omului, racordată la mediul geografic în care trăiește, munca fiind urmărită din antichitate și până în „evul modern”.

Totodată, din punctul de vedere a teoriei sale „fazele geografice ale omenirii”, Mehedinți afirmă că scrierea unei adevărate „istorii universale”, a fost posibilă doar în faza atmosferică, deoarece doar atunci a fost cunoscut pământul în integralitatea sa.

În demersul său de cunoaștere a drumului omenirii, de luare în stăpânire a Terrei, Mehedinți distinge trei faze „geografice”: **continentală**, **oceanică** și **atmosferică** sau universală.

a). **Faza continentală** a durat din cele mai vechi timpuri până prin secolul XV, când omul s-a desprins de țărm (periplu) și a traversat oceanele și mările. În faza continentală, omul parcurge etapele: *culegător, vânător, agricultor* – cele mai lungi din istoria lui *homo sapiens*.

b). **Faza oceanică** a produs o mare schimbare în relațiile dintre țări, când omul a învățat să plutească în largul mărilor și și-a lărgit foarte mult orizontul de cunoaștere. Prin circulație, ni se relevă rapiditatea cu care omul s-a adaptat la mediu, rapiditatea cu care a intrat în „școala navigației”. Drumul pe apă este mult mai rapid și mai lesnicios. Odată cu dezvoltarea navigației, omenirea a devenit oceanică (1500), „legând la un loc toate ramurile speciei umane” (p. 19).

c). **Faza atmosferică**. După ce tehnica a ajutat omul să învingă oceanul, acesta și-a îndreptat ochii spre cer și a început să se ridice în atmosferă, la început cu balonul (aerostat – stă în aer), apoi cu avionul și chiar cu racheta. Acest lucru i-a permis omului să-și lărgască orizontul local de cunoaștere, să se miște cu viteze inimaginabile, „ca viteazul din poveste”, iar stilul cezarian de cucerire –

veni, vidi, vinci – a devenit, „am umblat, am navigat, am zburat – ambulavi, navigavi, volavi” (p. 24). Lumea a devenit cu mult mai „mică” decât afirmase Columb - *El mundo es poco...!* –, atunci când a coborât pe țărmul Lumii Noi.

Fazele geografice ale omenirii reprezintă un concept cu care Mehedinți măsoară evoluția umanității din negura istoriei până în contemporaneitate. Prin acest concept, savantul propune o grilă prin care istoria – știința care studiază societatea umană de la apariție până azi –, „să prezinte în chip unitar dezvoltarea întregii omeniri, după cum botanica înfățișează în același chip în toate țările de cultură, evoluția regnului vegetal, iar în zoologie, evoluția animalității” (p. 127).

Luând în considerare toate cunoștințele furnizate de geografie, etnografie și istorie, privind adaptarea grupurilor umane la mediul geografic, savantul constată că cea mai importantă caracteristică a *fazei continentale*, care a ținut mii și răsmii de ani, a fost **izolarea**. Factorii care au generat izolarea au fost: *diferențierea uscatului* (deal, munte, vale); *forma de alimentare* (culegere – „aglomerarea înseamnă concurența între culegători, deci împușinarea hranei.” p.135) a adus în prim-plan concurența; *diferențierea muncii* (culegere, vânatoare, pescuit – făcută în comun) a adus cu sine *doseala* femeii, pentru hrana copiilor.

Dacă în faza continentală, izolarea era caracteristica principală, în *faza oceanică* se schimbă total întreaga paradigmă: *comunicare*, nu *izolare*, *simbioză* și *încrucșare* între rase; *autonomia* se schimbă în *colaborare* și *coordo-nare*, *autarhia* în *interdependență economică*. În același timp, comunicarea tot mai intensă între state și națiuni aduce în prim-plan „necesitatea unei limbi internaționale”, lucru care este pe cale să se împlinească în zilele noastre.

În faza continentală, orizontul fiind

îngust, nu s-a simțit nevoia unei limbi internaționale. Odată cu faza oceanică, s-a lărgit orizontul, iar alături de oameni, au început să circule și cuvintele. Circulația mărfurilor a adus cuvinte noi („din Portugalia, cuvântul portocală a sărit tocmai în România”), limba a devenit mai „mlădioasă” și s-a simțit nevoia unei limbi pentru toată lumea.

Cu peste 70 de ani înainte, Mehedinți a prevăzut că „limba engleză va căpăta misiunea de a stabili cele mai intense relații comerciale și politice pe globul acoperit trei sferturi numai de ocean” (p. 190).

În finalul examinării fazei oceanice, se impun câteva concluzii importante: primatul relațiilor oceanice față de cele regionale; b) uscatul este față de ocean, simbolul inerției; c) circulația pe continent a întâmpinat obstacole (munți, dealuri, păduri, fluvii etc.), pa când „apa este un drum totdeauna gata”; d) faza oceanică a însemnat, așadar, intensificarea relațiilor dintre grupările omenești necunoscute în trecut și a impus apariția Dreptului internațional.

În *faza atmosferică*, omenirea urcă pe o altă treaptă de cultură și civilizație. „După cum oceanul a dat unitate vieții continentelor, legându-le împreună, atmosfera a dat continuitate continentelor și oceanelor” (p. 200). Circulația, cunoașterea și comunicarea converg permanent către un tot comun (globalizarea), în fond, realizarea unei organizări sociale progresiste care să adune, sub cupola sa, toată varietatea etnografică, fără să o uniformizeze.

Acest lucru se realizează prin mai multe caractere și **principii de congruență în relațiile planetare**: a) O permanentă interferență în circulația dintre țări; b) Completarea imaginii cartografice a planetei; c) De la autohtonism la cosmopolitism și panmixie; d) De la autarhie la planificare globală; e) Colaborarea sistematică și chiar standardizarea obligatorie; f) Cel mai bun obiect este cel care funcționează cel mai bine și mai mult; g) În loc de mai

multe limbi internaționale, una singură; h) De la o etnografie locală sau regională, la o ideografie internațională; i) De la stat la un stat cu caracter planetar.

După examinarea fazelor geografice, Mehedinți urmărește ierarhia celor patru stadii în dezvoltarea științelor, afirmând că istoria omenirii nu poate fi înțeleasă decât prin studiul *pământului* („casa de educație a genului uman”) și a *omului*. În concepția savantului, omul a parcurs patru stadii în dezvoltarea sa spirituală: *magic, metafizic, analogic, științific*. Aceste stadii pot fi atribuite și științelor, deoarece științele sunt produse ale spiritului uman.

Examinând fazele etnografice al omenirii, Mehedinți concluzionează că „*Civilizația face pe oameni tot mai egali; cultura dovedește tot mai mult inegalitatea lor nativă, adică infrangibilă*” (p. 263). Savantul constată că **produsele civilizației sunt mai perisabile, pe când prin cultură, „ființa omenească se poate dilata până la dimensiunile eternității”**.

Alături de geografie, antropologie, antropogeografie și etnografie, istoria ne poate dezvălui adevărata evoluție a umanității, dacă se sprijină pe cele două categorii (civilizație și cultură) și pe „metoda hologetică, urmărind fapte de pe toată suprafața pământului în chip comparativ”.

Izolarea nemaifiind posibilă în faza atmosferică, noua doctrină ne spune că un stat „cu cât este mai civilizată și mai cult, cu atât suveranitatea a făcut loc solidarității” (p. 366). Practic, nimeni nu mai poate ignora ritmul vieții planetare, războaiele din Ucraina și din Orientul Apropiat fiind o dovadă concretă a acestei paradigme.

În urma experienței Primului Război Mondial și a evenimentelor care au urmat, sprijinite pe doctrina „statului-arici”, a „războiului latent” – *bellum omnium contra omnis*, Mehedinți susține înființarea unor organisme internaționale care să solidarizeze și să aducă la ascultare toate statele lumii.

Organizarea socială pe care Mehedinți o consideră unul din pilonii progresului umanității, alături de muncă și de graiul articulat, are în perioada contemporană doar două posibilități: „Sau libertate pentru toate țările sub coordonare, sub *Lege* și o planificare planetară, spre folosul tuturor, sau carceră pentru toți sub un despot, care să se considere pe sine și poporul său, ca singurii capabili de a porunci altora, întrebuintându-i ca „roboți ori sclavi” (p. 370).

Demersul științifico-filosofic al savantului se încheie rotund, tinzând către perfecțiunea sferei lui Pitagora. Mehedinți pornește de la aforismul lui Herder - „*istoria este geografie în mișcare*”, enunțat la începutul lucrării,

pe care îl completează progresiv, „...*etnografie în necurmată prefacere și etnopedagogie manifestată în personalitățile reprezentative ale tuturor popoarelor omenirii...*”, pentru ca apoi să ne dea o adevărată taxonomie a științelor pe care trebuie să se sprijine istoria, ca „știință a omenirii”.

Dacă nu ar fi existat lucrarea ***Terra. Introducere în geografie ca știință***, în mod sigur, lucrarea ***Fazele geografice ale omenirii*** ar fi fost cea mai importantă operă a savantului Simion Mehedinți. De ce? Pentru că reprezintă finalitatea unor reflecții inedite, pe parcursul mai multor decenii, în legătură cu puntea de legătură între „faptele geografice” și istoria omenirii.

George Secăreanu, *Dezvoltarea inteligentă a ariilor rurale profund dezavantajate din România*, Editura Universitară, București, 2022, 140 pag.

Prof.univ.dr. emerit **Ioan Ianoș**

Studiul elaborat de George Secăreanu este unic prin tematică și amploare, dar și prin rezultatele obținute. Este vorba de o categorie de arii rurale care sunt considerate profund dezavantajate, față de un anumit nivel de raportare. Dacă la nivel național au mai existat astfel de cercetări, sub formă de rapoarte, un studiu aprofundat, cu exemplificări la nivelul unui județ, încă nu. Ineditul cercetării rezidă din această caracteristică, **încercând să demonstreze variabilitatea scării asupra diferențierii în procesul de dezvoltare.** Așa cum se remarcă în Harta privind distribuția comunelor profund dezavantajate la nivelul României, în județul Argeș nu apar astfel de comune, ceea ce nu înseamnă că la nivel de județ acestea nu pot exista. Ipoteza de bază este că aceste comune există și că trebuie individualizate, analizate, iar apoi să se bucure de politici de dezvoltare teritorială care să favorizeze saltul acestora spre nivelul județean mediu de dezvoltare.

În structura lucrării sunt cuprinse principalele etape ale unui studiu cu o asemenea tematică. O pondere importantă deține metodologia, accentul punându-se pe definirea principalelor concepte vehiculate, pe modalitatea de colectare a datelor, pe tehnicile și metodele de prelucrare, precum și pe cele mai importante modele care au potențial de a fi utilizate în analiza ariilor profund dezavantajate.

Într-un asemenea context, concepte precum vulnerabilitatea și reziliența sunt dezvoltate și aplicate în analiza diferențierilor teritoriale, inclusiv a tendințelor de evoluție a acestora. Capacitatea rezilientă crescută a comunităților umane poate avea consecințe directe asupra păstrării identității locale, prin valorificarea resurselor existente și a adaptării la schimbările intervenite în mediul natural și social-economic.

Forța de extrapolare a unui asemenea studiu rezultă din metodele și tehnicile

folosite, care conduc la rezultate originale. În acest sens, sunt trecute în revistă principalele metode folosite, începând cu regresia simplă și multiplă, continuând cu analiza pe componente principale și clasificarea ierarhic arborescentă. Pentru elaborarea hărților au fost utilizate tehnicile GIS, care au făcut ca reprezentarea fenomenelor social-economice în teritoriu să fie cât mai expresive și utile în ecuația dezvoltării teritoriale. Un astfel de studiu nu poate să nu includă chestionare și interviuri, pentru a măsura și percepția populației vis-a-vis de procesul de reducere a decalajelor teritoriale. Alături de toate acestea, remarcăm elemente care atestă că cel mai mare potențial de utilizare în studii similare sunt modelul grafelor, modelul clusterelor, modelul polilor de dezvoltare și centrelor de creștere, precum și modelul centru-periferie. Literatura utilizată și comentariile critice privind limitele acestora sunt relevante pentru cercetarea propriu-zisă.

În definirea și delimitarea spațială a ariilor profund dezavantajate au fost utilizați mai mulți indici grupați în patru categorii: economic, social, educație și infrastructură. O parte din date au fost prelucrate după Borg Design, iar alte părți după Recensămintele populației și sursele online ale INSSSE. După standardizarea variabilelor și aplicarea indicelui Hull s-a obținut un șir de valori caracterizând toate comunele județului, având un minim de 49,07 și un maxim de 52,63. În cadrul acestui interval s-au obținut 5 clase tipologice, mai mult sau mai puțin concentrate spațial. Analiza distribuției spațiale a acestora, apelând la conectivitate, contiguitate a putut releva o arie profund dezavantajată, compactă, în sudul județului, iar în partea de nord o altă arie fragmentară, având intercalate comune dezavantajate sau cu un nivel mediu de dezvoltare.

De la caracteristicile specifice fiecărei arii se individualizează instrumente și modalități specifice de accelerare a

procesului de dezvoltare, printr-un tratament adecvat al acestora. Spiritul dezvoltării inteligente nu are la bază doar ideea informatizării, inaplicabile în cazul ariilor foarte sărace, cu nivel de educație și cultural scăzut! Dezvoltarea inteligentă implică, în mod cert, dezvoltarea spiritului antreprenorial și sprijinirea inițiativei antreprenoriale pentru găsirea de soluții spre eliminarea decalajelor dintre comune. Așa cum menționează și argumentează autorul, inițiativa antreprenorială este vectorul dezvoltării și adaptării creative la un mediu natural și social-economic nu totdeauna foarte favorabil.

Tratamentul cel mai indicat pentru dezvoltarea inteligentă a acestor arii este o îmbinare dintre cele două tipuri: tratament general și tratament specific. Cheia tratamentului specific fiecărei arii îl reprezintă patul germinativ constituit din existența unei strategii inter-locale elaborate pe orizonturi de timp diferite, conștientizarea populației în legătura cu propria capacitate și cu resursele locurilor, promovarea cooperării intercomunale ș.a.m.d.

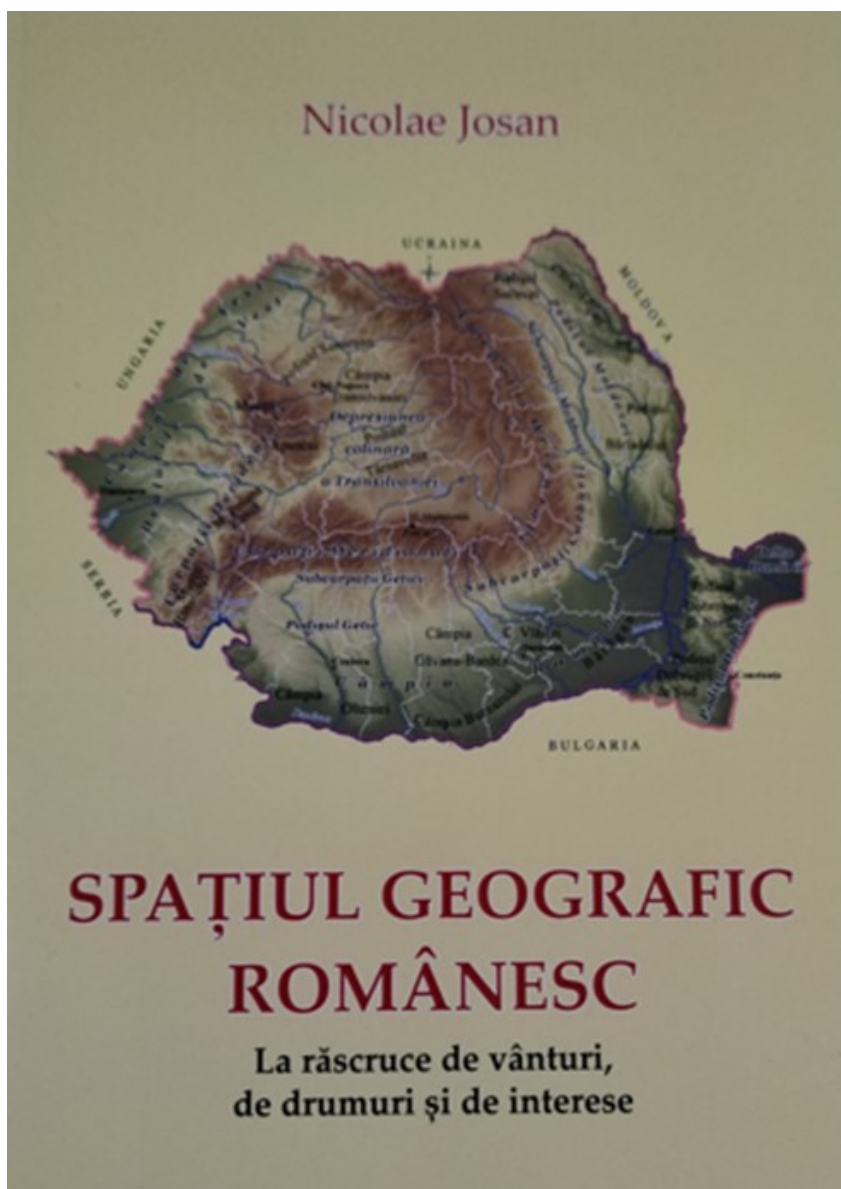
În tratamentul specific un rol extrem

de important îl au premisele specifice ariilor dezavantajate, premise care sunt detaliate pentru fiecare dintre cele două arii profund dezavantajate și care scot în evidență atuurile privind dezvoltarea inteligentă a acestora. Odată identificate aceste premise, autorul propune modele de tratament inteligent al ariilor respective luând în considerare particularitățile fiecăreia dintre acestea.

Lucrarea prezentată este un exemplu pentru modul în care analizele de la nivel local pot fi extrem de utile formulării unor politici, care să atenueze discrepanțele teritoriale la nivel macrospațial. Stilul de prezentare este accesibil, iar cititorul avizat poate găsi în această lucrare suficient de multe elemente pentru o reflecție profundă asupra întregului instrumentar de analiză și intervenție la nivel intercomunal. În final, considerăm că studiul domnului George Secăreanu îmbogățește literatura de specialitate și constituie un stimulent în dezvoltarea unei gândiri geografice integrative, vizând dezvoltarea teritorială, pentru mai vechile și noile generații de geografi.

Nicolae Josan, *Spațiul geografic românesc. La răscruce de vânturi, de drumuri și de ineterese*, Editura AUREO, Oradea, 2021, 300 pag.

Prof.univ.dr. emerit **Ioan Ianoș**

În literatura românească s-au scris multe cărți, relevând fie caracteristici specifice ale spațiului național, fie sinteze care arată particularitățile acestuia, atât fizice cât și de natură antropică. Lucrarea de față, scrisă de unul dintre cei mai de seamă geografi ai Universității din Oradea, prof.dr. Nicolae Josan, reprezintă o excelentă analiză a întretăierii drumurilor și intereselor în acest spațiu, prin intersecția cunoașterii geografice, istorice, social-politice și culturale. Prin conținutul acestei cărți, analiștii, dar și publicul larg, pot să înțeleagă cât de important este spațiul pe care se proiectează întreaga evoluție a omenirii. Este o analiză corelativă a faptelor naturale cu cele umane, un exemplu de interpretare sistemică a succesiunii de secvențe pe care le-a înregistrat un spațiu supus unei formidabile presiuni istorice, până a-și găsi configurația actuală.

Reconsiderarea Geografiei este punctul de plecare al acestui demers științific și pe bună dreptate! Prin numeroasele citări ale autorilor negeografi, profesorul Josan arată că, în ciuda contractării spațiului, geografia nu și-a pierdut din importanță. Dimpotrivă, inclusiv în era digitalizării și al aplicării celor mai noi tehnologii în viața noastră de zi cu zi, privirea multiscalară asupra spațiului nu poate fi decât geografică. Prin reflecțiile asupra spațiului ca sistem, lucrarea este un puternic mesaj pentru o cooperare reală între geografie și istorie, între geografi și istorici, pentru că ambele științe și ambele categorii de actori sunt responsabili de marea complicație spre care tinde omenirea. „Geografia este spațiu, istoria este timp, de aceea cele două științe nu pot fi separate, când este vorba de Pământ, ca întreg” (p.17) și, în consecință, sunt responsabile de conștientizarea lumii că spațiul are resurse limitate, dar nepuizabile, dacă este bine gestionat și că istoria (inclusiv cea geologică) se poate repeta!

Pământul românesc este analizat ca

parte a Europei și a acestei Planete, demonstrându-se importanța aceluiași factori, care se regăsesc la toate nivelele: geologic, geomorfic, atmosferic, hidric, pedologic, biotic și antropic. Diferă însă interacțiunile dintre aceștia și proiecția lor teritorială ca sisteme cu capacitate de autoorganizare. Când limitele acestei autoorganizări sunt depășite, asistăm la realizarea unor evenimente catastrofale la diferite scări, iar din acest punct de vedere este perfect justificat capitolul prin care se face o fotografie asupra spațiului efervescent european. Această efervescentă a fost continuă, iar azi se pare că întreaga planetă este îngrijorată de apariția unei stări conflictuale majore pe continentul nostru.

Cea mare parte a studiului este dedicată spațiului geografic românesc, prin prisma favorabilității fiecărei unități majore de relief pentru o locuire permanentă. Din acest punct de vedere, ineditul analizei este abordarea integrată a caracteristicilor naturale și antropice într-o perspectivă istorică, relevând atuurile importante ale acestui puzzle teritorial, sudat prin fluxuri materiale și de populație. Autorului nu îi scapă niciun element definitoriu al fiecărei unități de relief, al celor mai reprezentative „țări”, al principalelor artere hidrografice și spațiile lor adiacente, al Dunării și Mării Negre. Concluzia ar putea fi aceea semnalată de autor că „istoria nu se poate scrie fără suportul său format din spațiul geografic” (p.7) și principalele sale componente.

Un capitol inedit este cel axat pe demonstrația că spațiul geografic românesc a fost o constantă a poporului român, numai că poziția sa la nivel continental a făcut ca o multitudine de factori interni și externi să determine schimbări permanente la nivelul provinciilor și regiunilor istorice. Nu întâmplător, titlul acestui capitol, referindu-se la aceste structuri spațiale, consemnează caracterul lor ca „țări mișcătoare și neașezate”. Citându-l pe Ion Conea, se întărește ideea că geografia

a dat „unitatea fără pereche a pământului românesc”, unitatea economică și a neamului, în schimb istoria de-a lungul timpului a creat noi hotare prin forță, fragmentând această unitate. Cu argumente geografice și istorice, analiza pe provinciile și regiunile acestui spațiu relevă întreg zbuciumul prin care a trecut acest neam, care a avut o singură vină: s-a născut pe acest pământ și s-a încăpățânat să nu-l părăsească!

Rămânând tot la răscruce, România poate să-și regăsească locul numai prin muncă, educație, morală și diplomație, încât să fie respectată de toți cei care i-au jefuit bogățiile, i-au poruncit ce să facă, să o îndrume sau să o sancționeze pentru că nu respectă unele „recomandări” care

nu se potrivesc culturii seculare a acestui popor. Într-un astfel de spirit, autorul scrie această carte inedită, reușind să scoată în evidență atuurile geografiei utilizând date și fapte istorice, să reafirme necesitatea reconsiderării geografiei ca instrument al cultivării și promovării demnității unui popor, al cărui spațiu a fost totdeauna un atractor pentru marile imperii. Scrisă într-un limbaj extrem de accesibil, cu idei sistemic structurate, exprimate de o manieră științifică, lucrarea „*Spațiul geografic românesc. La răscruce de vânturi, de drumuri și interese*”, generează reflecții profunde asupra unor aspecte fundamentale ale existenței noastre ca neam.

www.editurauniversitara.ro